תלמוד בבלי · אחרונים · מים קדושים

מים קדושים על בכורות

רבי אברהם משה בן אשר סג"ל

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

מים קדושים על בכורות

רבי אברהם משה בן אשר סג"ל

מקור הטקסט: פנינים · רישיון: GNU FDL 1.3

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/מים-קדושים-על-בכורות/
הקובץ נוצר ב־18 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף ב. 5
דף ב: 5
דף ג. 6
דף ג: 8
דף ד. 8
דף ד: 10
דף ה. 11
דף ו. 11
דף ו: 11
דף ז. 12
דף ז: 13
דף ט. 13
דף ט: 15
דף י. 15
דף י: 15
דף יא. 16
דף יא: 17
דף יב. 18
דף יג. 18
דף יג: 19
דף יד. 20
דף יד: 20
דף טו. 21
דף טו: 22
דף טז. 22
דף טז: 23
דף יז 24
דף יז: 24
דף יח 25
דף יח: 25
דף יט. 25
דף יט: 26
דף כ. 28
דף כ: 29
דף כא. 30
דף כא: 33
דף כב. 34
דף כג. 36
דף כג: 37
דף כד. 39
דף כד: 39
דף כה. 40
דף כה: 43
דף כו. 43
דף כז. 44
דף כז: 44
דף כח 45
דף כח: 45
דף כט. 45
דף כט: 47
דף ל. 48
דף ל: 50
דף לא. 50
דף לא: 50
דף לב. 51
דף לב: 52
דף לג. 52
דף לג: 53
דף לד. 54
דף לד: 54
דף לה 55
דף לה: 55

דף לו 55
דף לו: 55
דף לז 56
דף לח 57
דף לח: 58
דף לט 58
דף לט: 59
דף מ 59
דף מ: 59
דף מא 59
דף מא: 60
דף מב 61
דף מב: 62
דף מג 62
דף מג: 63
דף מד 63
דף מד: 64
דף מה: 64
דף מו 64
דף מו: 65
דף מז 65
דף מח 66
דף מח: 67
דף מט 67
דף נא 67
דף נא: 68
דף נב 69
דף נג 69
דף נג: 70
דף נד 71
דף נה 71
דף נה: 72
דף נו 72
דף נו: 72
דף נז 73
דף נז: 73
דף נח 73
דף נח: 74
דף נט 75
דף נט: 76
דף ס 76
דף ס: 76
דף סא 77

דף ב.

הלוקח פרק ראשון

תוס' ד"ה הלוקח כו' ומתרי קראי נפקא עכ"ל. לכאורה יש להקשות ר"י דאמר לקמן שותפות עכו"ם חייב בבכורה ומסיק לי' לקמן דכתיב כל בכור מ"מ נימא דשותפות אם פוטר מבכורה דהא ממקנך נפקא ולקמן ס"ל לר"י דמקבל בהמ' מן העכו"ם אעפ"י שהעכו"ם שותף באם א"ה חייב בבכורה ומנלי' הא וצריך לומר כיון דגלי קרא בשותפות ולד דחייב ה"ה בשותפו' אם וכה"ג כתבו תוספת לקמן ד"ה והמשתתף:

ד"ה והמשתתף כו' ואין לפרש כו'. פירוש ומתורץ קושיא שני' אבל קושיא ראשונה אינו מתורץ דל"ל בקרכם תיפוק לי' מדאיצטרך בישראל דהא שותפות עכו"ם לא ידעינן רק מדגלי קרא גבי בכור בישראל אבל גבי ישראל דאינו פוטר גבי ולד מה"ת שיפטור גבי אם:

ד"ה מייתי לה לקדושה כו' ומכ"ש דניחא השתא כו' פי' דכיון דלא נקיט צריכותא דעביד איסורא אע"ג דלישנא דמתניתן דייקא קצת אעפ"י שאינו רשאי דמשמע דאפ"ה חייב מכ"ש דניחא דלא נקיט הך צריכות' דמתרי קראי נפק' דלא משמע כלל ממתניתן:

ד"ה אבל עובר כו' כיכול להתרפאות דמי כו'. אע"ג דמקשן אכתי לא אסיק אדעתיה מהך ברייתא דאינו יכול להתרפאות דא"כ מאי מיבעי' אעובר מ"מ לא הי' סברא לתוספת למימר דפשיטא לי' דבשבורה אע"ג דיכול להתרפאות אסור דמהיכא תיתי נימא דפשיטא ליה לבעל האיבעי' דאפילו יכול להתרפאות לאחר זמן יתיר ר"י ועכ"פ אי לא ידע הברייתא נימא דמספקא ליה בהא. ובזה שכתבו תו' נראה ליישב מאי דאמר בגמ' אע"פ שאינו רשאי ולא פליג ר"י כו' דלכאורה נראה דלבן בתירא דמתיר בסוס לא חייש לאחלופי כלל דהא איכא סוס המיוחד לעופות והני דפרסאי כמו דאיתא במס' שבת א"ו דלא חייש לאחלופי כלל וא"כ לבן בתירא ודאי שרי למכור עובר וא"כ אמאי לא פליג ב"ב במתניתן ולדברי תו' ניחא דאף לב"ב אסור בעובר משום דסופו לבא לידי מלאכה:

דף ב:

רש"י ד"ה אלמא טעמא דרבנן כו' ולר' יהודא מותר עכ"ל. צ"ע דמנלי' למימר לר"י מותר דילמא הא דמתיר ר"י התם משום דעדיין לא נתעברה ואינו מוכר העובר רק הבהמה אך דיכולה להתעבר מ"מ מה בכך הא הבהמה אינה ראוי' לעשות בה מלאכה ואי משום אחלופי הא בשבורה ליכא איחלופי ולהא לא חייש ר"י שיעשה העובר מלאכה כיון

דאינו מוכר רק הבהמה אבל בבהמה לעובר' שמוכר הבהמה גופא לעוברה אף דאינו מכירה חלוטית מ"מ כיון דשלמה היא מחלף במכירה חלוטית:

ד"ה ת"ש דקס"ד דלא פליג כו'. פירוש דהמקשן הוכרח לעצמו מדלא תני אעפ"י שאינו רשאי ובריא תני אעפ"י כו' ודאי משום דברישא מוכר העובר גופי' ולכך אינו רשאי אליבא דרבנן אבל הכא איירי שמקבל בהמה רק לעוברה ולא לפטומא ולכך מותר אף לרבנן אבל לפי האמת דמשני תני למכירה וה"ה לקבלנות מצינו למימר דאיירי נמי בבהמה לפטומא:

תוס' ד"ה מאי לאו כו' בבהמה לפטומא עכ"ל. והמקשן דאמר מאי לאו אעובר לא דס"ל דאין לו חלק כלל בבהמה רק בעובר דא"כ תקשי רישא דתני המקבל בהמה כו' דהתם ע"כ בבהמה לפטומא איירי דאי אין לו חלק בבהמה רק בעובר אם כן הוי האם של נכרי ובכה"ג לא פליג ר"י דפטור מן הבכורה דר"י לא פליג רק בשותפות נכרי אבל לא בכולה של נכרי אלא ודאי דאיירי בבהמה לפטומא דומיא דהכי סיפא נמי איירי בכה"ג והא דדייק המקשן מהא דאעפ"י כו' מאי לאו אעובר ולא סלק' אדעתי' דאיירי בבהמה דסמיך אקושיתו שהקשה לקמן כהן מאי עבידתי' ועיין במהרש"א דכתב לד"ת הדייקא דלקמן משום דקתני עד עשרה כו' פי' דבריו דאי בבהמה לעוברה לא אית לן למקנסי' כולי האי:

ד"ה אסור כו' פליג אאבוה דשמואל. פי' מדלא תני אעפ"י שאינו רשאי משמע דמותר לכתחלה לשתף עם עכו"ם:

ד"ה שמא כו' עוד מייתי ר"ת ראי' כו' עיין בצ"ק. ונראה לי דודאי הא דאמר תיתי לי דלא עבדינא שותפות היינו אף על מנת לפוטרו מן השבועה כדפירשו תו' בשבת וה"פ דבשלמא אי אמרינן דמותר לקבל שבועתו לכך בשאר בני אדם אסור להשתתף בסתמא אם אין דעתו לפוטרו מן השבועה אבל אי דעתו לפוטרו שרי רק ממדות חסידות אסור אבל אי אמרינן דאסור לקבל שבועתו אמאי אסור להשתתף עמו הא לא יקבל שבועתו אלא ודאי אף דאסור לקבל שבועתו מכל מקום חיישינן דאדם בהול על ממונו ושמא ישביענו א"כ בכל אדם אסור מהאי טעמ' שמא לסוף יקבל שבועתו ומאי רבותי' דאף דהי' דעתו לפוטרו משבועתו מ"מ שמא לבסוף ישביענו:

דף ג.

מאי לאו אבהמה כו' ה"ה דמצינו לשנויי במקבל בהמה לפטומ' רק האמת משני דקאי אעובר כדאמ' דייק' נמי:

שם דוקא או לאו דוקא כו'. לבאר פי' רש"י דפי' או לאו דוקא אשני צדדין או דנימא גוזמא קאמר ולא קנסינן כולי האי או דנימא אפי' יותר מעשרה נמי קנסינן ופשיט מהא דאמר ר"ל עד מאה בדמים אם כן ודאי ליכא למימר דתרווייהו לאו דוקא אלא תרווייהו או פחות או יותר דאם כן אמאי לא אמר בחד לישנא אלא ודאי דהכא עד עשרה דוקא והתם עד מאה לאו דוקא דהתם לא קנסינן רק עד עשרה ואין לומר אמאי לא אמר התם עד עשרה כי היכא דלא נטעי דקנסינן פחות מעשרה כיון דמאה לאו דוקא יש לומר דסמיך אברייתא דתני בבהמה גסה עד עשרה ממילא ידעינן דעכ"פ עד עשרה קנסינן והא ליכא למימר דמאה דהתם דוקא ועשרה דהכא לאו דוקא אלא ה"ה יותר דא"כ אמאי לא אמר מאה כי היכא דלא נטעה לומר דקנסינן יותר ממאה דהא האי דעבד אינו רק מימרא דר"ל ולאו ברייתא היא ומשני לעולם עשרה לאו דוקא רק פחות ומאה דוקא והתם קנסינן טפי. ובאיכא דאמרי' דאמר עד מאה בעי דוקא או ל"ד ופשיט דע"כ לאו דוקא רק פחות ועשרה דהתם דוקא והא דאמר הכא מאה ולא אמר עשרה דלא נטעה לומר פחות מעשרה משום דסמיך אברייתא דאף בקבלנות קנסינן עשרה מכ"ש בחלוטה ומשני דתרווייהו דוקא רק דהתם קנסינן טפי ועיין:

תוס' ד"ה ור"י כו' דמו לחלק עכ"ל. קצת קשה דלישנא בתרא דכ"ע ס"ל בכור רובו משמע א"כ י"ל דבהא פליגי רבנן סברי דם משמע רובו דמו משמע כולו ור"י סבר דם משמע רובו ודמו לא משמע לי' דס"ל לחלק ולכך אינו חייב לכסות דם הניתז כיון שיש רוב דם בלא הוא. וי"ל דמשמע לתוספת דהא דאמר ר"י אימתי שאין שם דם שלא הוא משמע שאין שם דם כלל אבל יש דם אחר אפי' מקצת אינו חייב לכסות:

בא"ד ועוד לפי מה שפסק ר"ת כו'. יש להקשות דילמא הא דקיימ"ל כר"י התם משום דאנן סבירא לן דמו לחלק וא"כ דם כולו משמע כדפסקינן גבי בכור ור"י ס"ל דמו מקצת משמע ואף דאנן סוברין דמו כולו כמו גבי בכור מ"מ פסקינן כר"י משום דלא משמע לן דמו רק לחלק ויש ליישב:

ד"ה ר"ח כו' ובענין זה יתכן כו'. פי' דלגירסא דהכא קשה אמאי מזכיר רבה בתר ר"ח כיון דרבה קשיש מיני' אבל לגירסא זו ניחא דמש"ה אמר דברי רבה בסוף משום דמוסיף ולזה כתבו והא דאמר רבא כו' אפילו גירסא רבא בשמעתין פי' דלגירסת השמעתין דרבא אמר טרפה א"כ ע"כ גרסינן רבא דהא רבה הוי קשיש מר"ח ואמאי מזכירו בסוף אלא ודאי דגרס רבא ומש"ה מזכירו בסוף דהוא תלמיד ר"ח אפ"ה לא קשיא דיש לחלק בין טרפה דהתם לדהכא:

דף ג:

רש"י ד"ה תרווייהו כו' ואי קשיא כו' עיין במהרש"א. ונ"ל דרש"י פי' בגמ' הכי נמי מסתברא פי' דמוכח דוקא משום שרוע דאי משום השתנו' לא הוי מום דאי השתנו' הוי מום א"כ שניה' גדולים נמי יפסול אלא ודאי משום אשתני לא הוי מום ודלא כר"י ולא ס"ל לחלק מה שכתבו תו' בד"ה אלא לאו ואמר לעולם אימא לך כר"י דאשתני הוי מום ושניהם גדולים משום בריותא כו' השתא קשיא לרש"י כיון דבא לתרץ כר"י א"כ מאי אתי לאשמעינן ר"י ומתרץ דה"א משום שרוע והגמרא לא בא לתרץ רק דלא תקשי אר"י ולא למימר דקשיא אר"י מאי אתי לאשמעינן:

תוס' ד"ה אלא לאו וי"ל כו'. עיין בצ"ק שדבריו תמוהים ופשט ד"ת הוא אע"ג שכתבו תוס' דאי דלעיל חמיר טפי משניהם גדולים מכ"ש דאחד גדול לא מקרי אשתני דאי אחד גדול מקרי משתני כ"ש שניהם גדולים ששניהם אשתני זה פשוט:

ד"ה דקא מפקע כו' כיון דחשש תקלה יש להם לתקן כו' כצ"ל וכן הוא ברא"ש:

בא"ד ור' מרי נמי דמקני אודנייהו לא נענש אלא משום הפקעה כו'. פי' דהא ודאי אין ראי' מר' מרי מדאקני אודנייהו לחוד דילמא אדרבא ר' מרי לא ס"ל כר"ה רק כר"ח ורבה ולכך כיון דמקני אודנייהו הוי מום ויכול לשחוט עליו ולכך נותנו לכהן אבל לענין הפקעה מכהן לא מהני רק כר"ח ורבה לכך כתבו תוספת דר"מ לא נענש רק בשביל הפקעה ש"מ דמקרי הפקעה אף מכהן כדמסיק לקמן וכיון דאענש עלי' ש"מ משמים אסכים להא דר"ה אף דר"ע גופי' מסתברא יותר דס"ל כר"ח ורבה כמ"ש ודע הלשון שני דר"מ אעניש משום דיטעו העולם כו' לא מוכח דאינו מקרי הפקעה אף מכהן:

דף ד.

רש"י ד"ה אם אי' כו'. המזרחי הקשה על פי' רש"י בחומש דמבהמה טהורה לא נפטרו מפי' רש"י דהכא משמע דאף מבהמה טהורה נפטרו דבהמה טהורה דישראל נפקעה ג"כ בבהמת הלוים ול"נ דהמזרחי היה לו גירסא ברש"י הפקיע בהמת ישראל הטהורה אבל גירסתינו ברש"י נכונה דליתא תיבת טהורה רק דהא בהמה טהורה הפקיע בהמת ישראל וכן משמע הלשון דלא כתב הפקיע נמי בהמת ישראל הטהורה מדלא כתב תיבת נמי משמע דלא קאי רק אטמאה ולא אטהורה ואפ"ה עבדינן שפיר ק"ו וה"פ כיון דילפינן דכהנים פטורים מפטר חמור מק"ו אף דחמור לא הפקיע כלום דנימא אם יש כח בחמור דלוי לאפקועי חמור דישראל אינו דין דבכור חמור דלוי יפקיע את עצמו מן הבכורה כמו דעבדינן ק"ו לקמן גבי אדם וכמ"ש וע"כ ילפינן הכי אם יש כח בבהמה טהורה

להפקיע פטר חמור דישראל א"ד שיהא כח בטהורה דלוי להפקיע פטר חמור של לוי גופי' ואהא פריך אי הכי גבי טהורה נמי נימא הכי דאם יש כח בטהורה להפקיע פטר חמור אינו דין שיהא בו כח להפקיע בכורה של עצמה אף שהיא טהורה ורבא משני דע"כ האי ק"ו ליתא כדפירש רש"י דא"כ ל"ל ההיקש כו' אלא ע"כ דאבכור אדם שפיר ילפינן ק"ו דהא מצינו דלוי פשוט מפקיע קדושת בכור ישראל וא"כ בכור לוי דאי לא הוי בכור הי' מפקיע בכור אדם שפיר ילפינן ק"ו שיפקיע קדושה של עצמו ומה"ט לא ילפינן ק"ו גבי בהמה טהורה כה"ג דהא אי הבהמה לא הוי בכור ג"כ לא הי' מפקיע קדושת בכור בהמה טהורה ומה"ט לא יפקיע קדושה של עצמו וכן נמי בפטר חמור דלא שייך ק"ו דהא חמור אינו מפקיע קדושה אחרת דנימא ק"ו שיפקיע קדושה של עצמה כנ"ל נכון. ולפ"ז לא קשה מה שהקשה תוס' על רש"י דמאי מקשי בהמה טמאה מנ"ל דבאמת המקשן לא ידע ההיקש ואפ"ה לא מצי למילף מק"ו דרבא בהמה טמאה רק רש"י בא לתרץ באמת ארבא אמאי לא עביד ק"ו דאביי דא"ש אף אבהמה טהורה ומתרץ דא"כ ל"ל היקשא דהאי ק"ו שייך אף אפטר חמור א"ו דהתורה ידעה דלא עבדינן ק"ו כה"ג רק הק"ו דרבא דלא שייך בבהמה כלל לא בטמאה ולא בטהור':

רש"י ד"ה לוי' כו' אבל נקבו' לא הפקיע כו' עכ"ל. לכאור' רש"י כתב כן לרווחא דמלתא דאי נמי נקבות הפקיעו בכורי ישראל נמי בן לוי' אינו פטר דהא אי הוה פשוט לא הי' מפקיע בכור ישראל משום דהוא ישראל גמור ואפי' לאביי דס"ל בכור בהמה מפקיע כיון שבהמת הלוים הפקיעו בכורי בהמות ישראל אינו דין שיפקיעו של עצמם גבי בהמה שייך שפיר למעבד האי ק"ו כיון דשה אחד פוטר כמה בהמות משא"כ גבי אדם אי נמי נמנו נקבות אינו יכול להפקיע כי אם אחד איך יכולה עוד להפקיע בנה והוא עצמו הא אינו יכול להפקיע את עצמו כיון שאביו ישראל הוא ישראל גמור ולא היה מפקיע בכור ישראל אי הוי פשוט לכך נ"ל דלרווחא דמלתא כתב כן:

ד"ה בכור פחות כו' ולמה לא נפדו כו' פחותים מבן חדש עכ"ל. פי' דאם איתא דצריכים פדיון למה לא נפדו דהא לא מנה הכתוב אותן שהיו פחות מבן חדש בהדי' העודפים ורש"י לא ס"ל כתירוץ תו' ד"ה כהנים ולוים כו'. ויש לדקדק דהא עכשיו אין צריכין פדיון דהא כתיב מבן חדש תפדה ודלמא כשהיו בני חדש נפדו ולכך לא נמנו משום דלא נפדו עכשיו:

ד"ה ואהרן פ"ה כו'. בפי' רש"י שלפנינו אינו כן רק לא יפקע פטרי חמורים דידי' ומה"ט נמי לא קשה מה שמקשים וא"ת כו' דבאמת שאר בכורים אינו דין שיפקע בכורי ישראל

כיון שהוא עצמו בכור ובהמתם באמת הפקיעו פטרי חמורים אבל אהרן שלא היה בכור ואפ"ה לא נמנה משמע שלא הפקיע כלום קשה שפיר:

דף ד:

גמ' תדע דהא לא מנה כו'. רש"י בחומש פי' שהאחד פוטר כמה פטרי חמורים תדע שלא מנה העודפים בבהמה והקשה המזרחי שהלא זה התירוץ נדחה בגמ'. ונ"ל ליישב קצת דמעיקרא פי' רש"י דלא נפטרו רק פטר חמור לא שאר בהמה טהורה ואח"כ כתב שה אחד כו' וי"ל דהתדע קאי על שניה' פי' דאי אמרינן תרווייהו איפכא דאף טהורים הופקעו ושה אחד אינו פוטר א"כ הוי לי' למנות העודפים דאף דדחי בגמרא היינו דאפשר דהיו בהמת הלוים כנגד פטרי חמורים דישראל אבל זה ודאי אין סברא שיהא בהמת הלוים הטהורים כנגד שני מיני בהמות דישראל טהורים וטמאים זה אין סברא. כן נראה ליישב קצת ואף דיש לומר עדיין דאף דתרווייהו בהדדי לא אפשר מ"מ דילמא חד איתא או דשה אחד אינו פוטר או דפוטר ופוטר נמי בהמה טהורה לא חש רש"י יותר ולהביא הוכחה על כל אחד. ועם זה אמרתי לחידוד התלמידים לתרץ מה דאמר אביי תדע כו' ולא חש לקושיא ודילמא לא הוי נפישין. דהנה יש לתרץ מה דהקשה המזרחי ארש"י דכתב דבהמה טהורה לא נפקעת מסוגי' דשמעתין כמ"ש לעיל והנה המזרחי כתב דלרבא פטורין נמי מטהורה ולאביי לא פטר ודחק לומר דרש"י בחומש כתב כאביי. ויש לומר איפכא דה"פ דאם נאמר ק"ו אבהמה יש ג"כ ק"ו דאם פטר בהמה טהורה בהמה טמאה דישראל נמי ילפינן ק"ו דפטר בהמה טהורה דישראל וכ"ת ה"נ דאם כן יפטרו הלוים ג"כ מבכור בהמה טהורה ואלמה תנן כו' והכי מקשי ליה רבא לאביי דס"ל דלק"ו דאביי ודאי איכא ק"ו דיפקיע בהמה טהורה דישראל אבל למאי דס"ל לרבא דלא עביד ק"ו רק באדם ולא בבהמה כמ"ש תו' ד"ה אם הפקיע ממילא לא פטור רק מפטר חמור אבל טהורות לא הופקעו וכן מסתבר דומיא דלדורות דשה מפקיע חמור וכיון שזכינו לזה דלאביי פוטר ולרבא אינו פוטר לפ"ז מתורץ קושית המזרחי דהא דפי' רש"י בגמרא היינו אליבי' דאביי אבל לתירוצם דרבא אינו פוטר ופי' רש"י בחומש אתיא אליבי' דרבא. והשתא לאביי דס"ל דהפקיעו נמי בהמות ישראל הטהורים שפיר אמר תדע דאין סברא לומר דלא הוי נפישי כמ"ש דודאי לא היה בהמת הלוים כנגד שני מיני בהמות טהורות וטמאות דישראל ואביי לשיטתי' אמר שפיר תדע כו' וכ"ז לחדד התלמידים:

דף ה.

תוס' ד"ה מנא ליה פי' כו' דאי מקושית השר הלא השר רצה לומר משה גנב היה ולא היה רוצה לקבל דמנה של קודש כפול אי לאו דבלא"ה מוכח מילתא:

ד"ה עשרים שקלים ע"ב בא"ד שיעור מנה של חול קודם שנתוסף כצ"ל. פי' לפי' ר"י דמנה של חול נמי אתוסף והיה שלשים צריך לומר היינו קודם שנתוסף ורביע מנה של קודש לאחר שנתוסף כמו שפי' מהרש"א והא דכתוב בספרים קודם שנתוסף טעות סופר הוא והוא שייך לעיל כמ"ש:

ד"ה ור' יוסי הגלילי כו' והא דדרשינן מיני' כו'. פירוש דמלשון הגמרא משמע דבכור קמא לא מיותר דאמר ליכתב בכור שור כשב ועז משמע דלעולם צריך למכתב בכור קמא אבל לפי' רש"י נ"ל דס"ל דבכור קמא נמי מיותר כמ"ש ד"ה אך בכור וצ"ל דגריס בגמרא לכתוב שור כשב ועז בכור בכור בכור ל"ל ג' פעמים בכור:

דף ו.

גמרא את"ל כיון דאידי ואידי קדוש כו' חמור שילדה כמין סוס מאי עכ"ל. משמע דאי הוי פשיטא לן בפרה שילדה כמין חמור דלא מהני מקצת סימנים מכ"ש דחמור שילדה כמין סוס דלא מהני אף על גב דאמר לקמן סלקא דעתך איפכא אימא חמור אדום הוא כו' מכל מקום פשיטא ליה לבעל האיבעי' דסברא דמקדש בבכורה עדיף טפי אף על פי שהם שני מינים ולקמן לא אמר רק דהוי אמינא הכי אבל באמת לא היה סברא לבעל איבעי' למימר כן. ודע דלכאורה נראה דעל כל פנים מפשטי' איבעי' בתרייתא דפרה שילדה כמין סוס אין חייב בבכורה אף אי איכא מקצת סימנים דאם לא כן דמהני מקצת סימנים אם כן כל שכן בחמור שילדה כמין סוס והא דתני בברייתא בתרייתא ואם יש בה מקצת סימנים חייב קאי נמי אסיפא קשיא אמאי לא תנא בברייתא גם כן דפרה שילדה כמין סוס דחייבת אם יש בה מקצת סימנים אלא ודאי דלא מהני בהא מקצת סימנים אבל בש"ע איתא דאיבעי' בתרייתא גם כן לא אפשטי':

דף ו:

גמרא הניחא למאן דאמר כו'. לכאורה קשה דהא פלוגתא דתנאי היא בנדה דלמא הני תנאי ס"ל כמ"ד דם נעכר כו'. וי"ל דהא ר"ש ס"ל איברי' מתפרקין כו' ולא ס"ל דם נעכר וה"פ הניחא לרבנן דדרשי את אחלב דס"ל דם נעכר כו'. אבל לרבי שמעון דדריש גמל אחלב הא לא סבירא ליה דם נעכר כו':

שם ואימא חלב לחודיה כו' בחולין איתא חד לימוד דבשר בחלב אסור מלא תאכל כל תועבה וחד לימוד מאל תאכלו ממנו נא דדריש שם רבי מאיר. ואיסי ב"י למד מגזרה שוה מטריפה ואיסור הנאה מקל וחומר מערלה וחד לימוד איתא שם משלשה פעמים לא תבשל עיין שם. ואיכא למידק דגמרא דידן לא אתיא רק אליביה דריש לקיש דיליף מאל תאכלו ממנו נא דמאן דיליף שלא תאכל כל תועבה הא האי קרא לא אתי לבשר בחלב לחוד רק אכל שתעבתי כו' ור"י דיליף מלא תאכלנה ואיסור הנאה יליף התם מקודש ע"ש מאי פריך ודלמא בשר בחלב אסור בהנאה מ"מ ל"ל קרא לאיסור אכילה כיון דחלב לחודי' אסור ואלימוד דג' פעמים לא תבשל ג"כ קשה כנ"ל דל"ל חד לא תבשל לאיסור אכיל' והלימוד דאיסי בן יהודה ג"כ קשה ל"ל ג"ש מטרפ' לאיסור אכיל' דהא איסור הנאה יליף מערלה וע"כ לא קאי אגמ' דידן רק ללימוד דר"ל דיליף מלא תאכלו ממנו נא איסור אכילה ואיסור הנאה פריך שפיר דלמא עיקר קרא לאיסור הנאה אתי ויש להקשות לכאורה מאי רצה להוכיח מדכתב רחמנא איסור בשר בחלב ש"מ דחלב לחוד שרי לרבנן דס"ל דם נעכר כו' מ"מ קשה דלמא חלב לחודי' אסור משום דם וקרא דבשר בחלב אצטריך משום דהא בשר בחלב אינו אסור רק דרך בישול אסרה תורה ואנן קיימ"ל דדם שבשלו אינו אסור מן התורה לכך אצטריך קרא לאסור משום בשר בחלב:

שם ולר"ש דשרי בהנאה כו' למלק' על בישולו כו' עכ"ל: ולר"ש לא קשה ל"ל קרא לאיסור אכילה דהא באמת ר"ש יליף התם מג"ש דטרפה דמותר בהנאה א"כ ליה ליה קרא לאיסור אכילה ואיכא למימר דעיקר קרא אהיתר הנאה אתי דאי לא כתיב קרא הוי ילפינן ק"ו מערלה וא"ל חוסם פי פרה כו' יוכיח דהא ידענו דחלב אפילו לחודיה אסור באכילה א"כ איכא למפרך מה לחוסם כו' שכן מותר באכילה. ועיין בחולין ולקמן בתוס' (דף י'):

דף ז.

גמרא לא לעולם כו' והא דלא אמר איפכא דה"א בבכורה אף מקצת סימנים חייב משום דכתיב אך ואשמעינן דדוקא בראשו ורובו חייב אבל במקצת סימנים פטור משום דמשמעות הלשון דחיובא אתי לאשמעינן ולא פטורא:

שם ואיכא דמקשי כו'. יש לדקדק למה ליה להוכיח דאתיא כר"ש מהא דאין מתעברת מטמאה אמאי לא הוכיח מפשטיה דמשמע דאיכא מקצת סימנים מותר אבל בלא"ה אסור ולרבנן אפי' אינו דומה כלל מותר א"ו ר"ש היא ומוכח דלר"ש מהני מקצת סימנים. ולליטנא קמא יש לדחוק דה"נ קאמר קרי ליה טמא פי' בדליכא שום סימן קרי לי' טמא

ובדאיכא סי' מותר ולהך לישנא קשיא. ויש ליישב דיש לומר ולייישב לישנא דברייתא אליבי' דרבנן וה"פ זה לא תאכלו פי' גמל דכתיב בקרא אעפ"י שיש לו סימן אחד של טהרה כדכתיב בקרא אבל יש אחר דומיא דגמל דנאכלת בסימן אחד של טהרה ואיזהו זה הנולד מן הטהור אע"ג דלא דמי כלל לאמו וה"ה דאף דליכא שום סימן טהרה שרי לרבנן רק משום דקרא איירי בגמל ואינך שיש להם סימן אחד טהרה נקיט הני ולעול' דאתי' כרבנן לכך צריך הוכחה דאתי' כר"ש:

תוס' ד"ה ש"מ כו' רישא וסיפא רבותא קמשמע לן כו'. פי' רישא דקתני אסורה באכילה נמי איירי ביש מקצת סימנים ואפ"ה אסורה באכילה אע"ג דלענין אכילה לא בעי לרבנן סימן כלל אע"ג דלענין בכורה בעי דומה קצת לאמו נמצא קל אכילה מחיוב בכורה אפ"ה י"ל לר"ש דלא מהני מקצת סימני' אף לענין אכילה וסיפא קמשמע לן כו':

ד"ה זה כו' ולא סימני טהרה בעי סוף הדבור:

ד"ה והא איפכא כו' לא יחשב שום גורם וליתסר הס"ד פי' דמאי קשיא דלמא התם ה"ט דס"ל לר"א אין חוששין לזרע אב ולא הוי אב גורם כלל ומש"ה אסור וה"נ ס"ל כן לכך ס"ל דאף דעכור מן הטמא טהור:

דף ז:

גמרא ואיכא דאמרי כו'. החילוק שבין הלשונות דללישנא קמא לא אסר רק דחמור דמין טמא מקרי הואיל ועכיר ודומה לחלב ולללישנא בתרא אף דסוסים אסר אלא דלא מיבעי' ליה משום דלא שתי אינשי וכן הוא בתוס' ד"ה רוב דגים:

רש"י ד"ה דבש בכוורתו כו' דאין כורת אלא לדבורים עכ"ל. פי' דתנ"ה דדבש צרעין בעי מחשבה מדאמר דבש בכוורתו מטמא שלא במחשבה למה תני שלא במחשב' דהא בכוורתו ממילא הוא שלא במחשבה אלא דאתי למידק דוקא בכוורתו היינו של דבורים מטמא שלא במחשבה אבל לא צרעין ואי לא תני שלא במחשב' ה"א דכוורתו לאו למעוטי צרעין אתי אלא משום דבכוורתו הוא שלא במחשבה לכך תני בהדיא שלא במחשבה לאירויי דאתי למעט צרעין:

דף ט.

גמרא אלא לאביי לתני כו'. יש לדקדק דהא לא אמר אביי דאתי דוקא כרי"ה ולא כרבנן אלא דאתיא אף כרי"ה ואי הוי יצאו שני ראשים כאחד לא הוי אתי כרבנן:

תוס' ד"ה מאן תנא פ"ה כו'. מלשון התוס' שמקשו על פירוש רש"י דפי' דאינו נותן אלא חד טלה לכהן משמע דלרי"ה תרי בעי למיתב לכהן ולזה לא הוי צריכא למימר דב"א לא שכיחא דאפי' הוי שכיחא נמי לא בעי למיתב תרי משום דמאן יימר דבב"א נפקי' רק הקשו דאפי' נימא דלא כפי' רש"י רק דהוכיח מדלא מפריש טלה לעצמו ע"ז כתבו דאף זה לא בעי משום דלא שכיח ותירצו דלהפריש טלה לעצמו אף דלא שכיח עבדינן ובצ"ק הקשה דלמא ה"א דהזכרים בעי למעוטי מכהן אבל מ"מ מפריש טלה לעצמו ולק"מ דלא אשכחן דמפריש טלה רק בספיקות ולאפקועי איסורא אבל ביצאו שני ראשים או דתרווייהו לכהן כרי"ה או אחד לכהן ולמה יפריש טלה כיון דליכא ספיקא:

ד"ה אמר ר"א כו' וא"ת דמוקי כו'. אין להקשות דלמא באמת כי יצאו כאחד אינן קדושים כלל רק דאפ"ה בעי למיתב חד לכהן דלא מצי למימר לכהן אייתי ראיה דלא יצאו שניהם כאחד דהא לא שכיח ובודאי יצא אחד תחלה י"ל דא"כ מאי מקשי בגמ' דאי ר' יוסי הגלילי ליתני יצאו שניהם כאחד דאי הוי תני הכא לא מצי ליתני נותן טלה לכהן דהא בודאי יצאו שניהם כאחד וכל שאינו בזא"ז כו':

ד"ה זכר ועוד כו'. אין זה קושיא אחרת רק ה"פ למ"ש לעיל שהנקבה חוצץ ואפי' אי נימא דלרבנן אינה חוצץ מ"מ בב"א לרי"ה ודאי חוצץ כדמשמע לקמן מפ"ב כו' וע"ש בתוספ' דלריה"ג בב"א נקבה ודאי חוצץ משום דאיהו פטר רחם ג"כ וא"ת כיון דודאי חוצץ נימא סמוך מיעוטא כו' זה סיום הקושיא דלעיל ומש"ה לא מקשי לרבנן משום דלא פסיקא להו דאיכא למימר דנקבה נמי אינה חוצץ רק לרי"ה מקשי שפיר דמוכח מפ"ב דנקבה ודאי חוצץ בב"א ובזה מסולק קושית מהרש"א ובצ"ק לא הבין כן ודבריו אינם נכונים. והא ודאי לא תקשי להו לאביי דאמר אפילו תימא ריה"ג אמאי לא אמרינן נמי בב' זכרי' שחוצץ כיון ששניהם אינם קדושים נימא שאחד חוצץ דאי הוי קדוש ודאי אינו חוצץ כמ"ש רש"י לקמן אבל לאביי דאמר דאינם קדושים אמאי אינו חוצץ י"ל ניהו דאינם קדושים מ"מ כל חד ראוי לקדוש והוי שפיר מין במינו ואינו חוצץ אבל (נדבה) [נקבה] אינה ראוי' לקדוש ודאי חוצץ:

ד"ה ושתי חמוריו כו' דלא צריכין כלל. הקשה מהרש"א דמאי החליטו תו' דלא צריכי דהא לתירוץ קמא גם הא צריכה דלא נימא דלמא חד טנפה והשניה ילדה נקבה ואח"כ זכר ואין כאן לכהן כלום ויש לתרץ דמשום האי ספיקא נמי בעינן למיהב חד לכהן דאיכא רובא לכהן דאימור לא טנפה ואת"ל טנפה והאחת ילדה שתיהם דלמא הזכר נולד תחלה ומש"ה הוי הך סברא דנקבה ילדה תחלה מיעוטא ולזה כוון מהרש"א וצ"ק השיא דברי מהרש"א לכוונה אחרת ובחנם טרח והאריך:

דף ט:

ד"ה ותנן כו' משמע הבא דמקודשת בגבולין כו'. פי' מדאמר והרי מ"ש דבעי כסף צורה והיינו בגבולין דבירושלים אינה נפדה כלל:

דף י.

תוס' ד"ה מה להלן כו' וא"ת מאן דדריש ליה מקודש ואית לי' ק"ו תיפוק לי' איסור הנאה מכל בקודש כו' כן היא גירסת מהרש"א. פי' מאן דיליף מקדשים והוצרך ק"ו דלא נילף מטרפה כיון דפשטי' דקרא איירי בטרפה נילף מקודש דהתם ותו לא צריך ק"ו וא"ל דאי לאו ק"ו ה"א דנילף מטרפה ולא מכל בקודש זה אינו כיון דפשטי' דקרא דהתם שפיר איירי באיסור הנאה לית לן למילף מטרפה דלחומרא מקשינן כמ"ש תו' בפסחים ובשלמא מקרא דואנשי קודש שפיר ה"א דנילף מטרפה אף דהוי קולא משום דפשטי' איירי מטרפה דכתיב לכלב כו' אבל מקודש דהתם ודאי ילפינן טפי לחומרא ע"ז תירצו תו' וי"ל כו' א"נ דנין חולין מחולין כו' דלכאורה תירוצם אינו מובן לגי' מהרש"א דהא איהו יליף מקדשים שיצאו חוץ למחיצה ואיך כתבו דאין דנין חולין מקדשים אבל למ"ש א"ש דלתירוצם א"נ נילף מכל בקודש נמי יצרך הק"ו דאי לאו הק"ו הוי ילפינן מטרפה דהוי חולין מחולין לכך איצטרך הק"ו וא"כ אין נ"מ אי נילף מהאי קרא או מהאי קרא. ולענין קושית מהרש"א יש לתרץ דאמאי לא מקשי למאן דיליף מטרפה דמותר בהנאה לילף מבכל בקודש דאסור בהנאה יש לומר דרבי שמעון סובר דלענין איסור הנאה אין צריך קרא דבלא"ה ידעינן דאסור משאר לימודים או מלימוד דרבי אליעזר מכל שתעבתי דזה הלמוד מוסכם היא לכל כמו דמשמע מתוספת דחולין ואיסור הנאה הוי ילפינן מערלה ולמה לי גזרה שוה אלא ודאי קרא להיתר הנאה אתי למילף מטרפה ואף דלפירש זה יש לדקדק אמאי לא משני תוספת מעיקרא כן ולמה להו למימר דפשטי' דקרא איירי בטרפה אין זה דקדוק דהכי נמי לא תירצו מעיקרא חולין מקדשים לא ילפינן אלא ודאי דתוספת פשטי' דמלתא נקטי דזה טעם פשוט הוא:

דף י:

גמרא אבל לגופי' כו' פי' דהא נבלת עוף טמא צריך הכשר כדאיתא בטהרות דאין סופו לטמא טומאה חמורה וס"ל דאין דמו בשעת שחיטה מכשיר משום דצריך מחשבה ועדיין לא חשב עלי' ור"א סבר דאין צריך מחשבה ולכך דמו מכשיר אפילו לגופי':

דף יא.

גמרא אמר רבא אף אנן נמי תנינא כו'. צ"ל דהא אף אנן נמי תנינא קאי אהא דר"נ דפסק כחכמי' ומייתי ראי' ממתני' אבל אהא דפטרוזא לא משמע כלל ממתני' והא דפריך פשיט' קאי אר"י דכ"ש משמע אפי' פטרוזא כדפירש"י אבל לגי' שהביאו תו' תנינא וקושי' היא א"כ צ"ל דקאי אר"י דאר"נ קשה מאי פריך דלמא ה"א דמתניתן כחכמים ומ"מ הלכתא כריב"י דהא ר' יוחנן ס"ל הלכה כסתם משנה ושאר אמוראי לא ס"ל כן ואף לר"י אמרינן בכמה דוכתי אמוראי נינהו ואליבי' דר' יוחנן ועוד התירוץ דמשני פטרוזא קמשמע לן משמע דקאי אר"י ולא ידעתי מאי קושיא ומאי ס"ד דמקשי ממתניתן דמשמע אפילו פטרוזא טפי מלשון חכמים דאמרי כ"ש ודקארי לי' מאי קארי לי':

שם האמר הקפידה תורה בשה כו'. לפי' רש"י יש לדקדק דהא עולא משני התם טעמי' דר"י הואיל והקפידה כו' ואיכא שינויא אחריתא לטעמא דר"י גם תירוץ רש"י הוא דחוק דמ"מ אמאי לא משני כדלעיל בשויו לא קאמרינן ועוד דאי מלשון עולא מקשי מדאמר הקפידה תורה בשה מאי משני לקמן לא יהא חמור מן ההקדש תיתי מהי תיתי כיון דעכ"פ לא הקפידה תורה בשה אמאי סבר ר"י דאסור בהנאה ואי כוון להאי תירוצא בשוי' לא קאמרינן מי בקש מידו ליתן טעם לדברי ר"י לא יהא חמור כו' ועיקר התירוץ חסר מן הספר ואמאי לא משני בקצור כדלעיל בשויו לא קאמרינן ולולי דברי רש"י הייתי אומר דה"פ דהמקשן לא ידע טעמי' דר"י אמאי פודין בשויו דהא בקרא (שם) [מים קדושים: שה] כתיב וסבר דודאי לר"ש דס"ל דמותר בהנאה ואם כן התורה ציוה לנו לפדותו משום ממונו של כהן לבד אם כן סברא הוא דנפדה בשויו כיון דלא הקפידה התורה רק לתת לכהן מה לי דמי' ובודאי הא דכתי' תפדה בשה הוא להקל אבל לר"י דאסור בהנאה וצריך שה לאפקועי איסורא מיני' נימא כיון דכתיב בשה לא מפקע איסורי' אלא בשה דוקא וע"ז משני לא יהא חמור מן הקדש וכי היכא דבהקדש פקע איסורי' בשויו ה"ה בבכור וזה נכון:

תוס' ד"ה שהיו וכו' ונראה דבכל הני וכו'. פי' דודאי אם רצה פודה בשה אחד רק הא דאמר מפריש עליה' עשרה שיים לאו דצריך דוקא להפריש עשרה רק דאמר דאם מפריש עשרה שיים נכנסים להתעשר ודין מעשר אתי לאשמעינן והא דלא אשמעינן דאם יש לו שה אחד של פטר חמור דנכנס להתעשר עם תשעה אחרים דרבותא אשמעינן אף על גב שכלם פדיום פ"ח כו':

דף יא:

גמרא יתיב ר"ד וקאמר להא שמעתא פי' דר"א וכו' דאי לאו פי' דר"א ה"א כפי' הרב ברטנורא דת"ק סבר לפירותיו לפטור ור"א ס"ל דלמא חלפינהו בשל ישראל אחר:

שם א"ל אביי טעמא כו'. הא דלא מקשי מת"ק דאמר דצריך למיתב לכהן דעדיפה מיני' מקשי דמסתמא אף רבי שמעון לא פליג רק משום דמספקא לי' דאי לא"ה הוי אמר אנא דאמר כר"ש:

רש"י ד"ה דמאי והמוציא כו' ל"ד כו'. פי' דבשאר דמאי אינו תורם תרומה גדולה והכא תורם ובשאר דמאי נותן לכהן והכא אינו נותן לכהן ומשני אתרווייהו דבשאר דמאי לא נחשדו אתרומה גדולה אבל אתרומת מעשר נחשדו פי' דודאי אינו נותן תרומת מעשר משום דסבר ע"ה כו' אבל הכא תרומה גדולה ותרומת מעשר שוים דבשניהם מפריש והם שלו:

תוס' ד"ה דגנך כו' אבל סוגיא דמנחות כו'. פי' דאמרינן התם טעמי' דמ"ד מירוח נכרי אין פוטר משום דתלתא דגנך כתיבה וחד למעוטי מירוח הקדש ואידך הוי מיעוט אחר מיעוט כו' אם כן מה"ת נמעט גדל בבית נכרי ומירחו נכרי כיון דליכ' למוד וע"ש:

בא"ד וי"ל ניחא לי' לשנויי כך"ע עכ"ל. לכאורה אינו מובן דהא האי תירוצא גם כן אינו להנך תנאי דס"ל יש קנין לנכרי ונ"ל דס"ל לגמרא דליכא תנא דס"ל מירוח פוטר וגם יש קנין כו' רק מאן דס"ל יש קנין ס"ל מירוח אינו פוטר ומאן דס"ל מירוח פוטר ס"ל אין קנין א"כ ה"פ דמתחלה הקשה למ"ד מירוח פוטר ומשני להך תנא איירי דמרחינהו ישראל ולתנא דס"ל יש קנין קאי שינויא דלעיל דמרחינהו עכו"ם משל ישראל וכן כתבו תוספת במנחות דפליגא בהא וחד דגנך דריש כל חד ואידך מוקי כל חד לדרש' אחריתא ולא מסתבר להו דבא למיעוט אחר מיעוט:

בא"ד מדאמר מעשרן והן שלו כו' עכ"ל. כאן ס"ל לתוס' דאף בגדל ברשות נכרים שייך גזרה משום בעלי כיסין דהא הכי טפי משמע דגדל בבית נכרים כמ"ש תוספת ואף דלא שייך למגזר משום בעלי כיסין בגדל ברשות נכרים יש לומר דגזרו רבנן בכ"מ דמירוח אינו פוטר ומטעמא דגדל בבית נכרי לא מפטר דהא אין קנין כו':

בא"ד ודמשמע בסמוך כו'. פי' לפי שיטתו דפי' ד"ה הא חלפינהו דטעמ' משו' בעלי כיסין א"כ משמע לכאור' משום האי גזרה צריך לתנם לו לכך כתבו דהיינו בתרומה גדולה דלא שייך האי טעמא כדמשני:

ד"ה דמרחינהו כו' אין זה לוקח טבלים. פי' דלא שייך האי טעמא קאתינא מכח כו' רק כשגדל התבואה ברשות נכרי אבל הכא החלק של ישראל גדל ברשותו:

ד"ה טבלים כו' ומתקיים שפיר כו'. פי' דלא כפי' רש"י דאי הי' ביד הנכרי לא הי' נותנם לו דהא הכא לא שייך האי טעמא כיון דהנכרי מפריש רק ה"פ כיון דחזינן דנכרי הנותן מעשר ללוי פטור הלוי מתרומת מעשר מגזרת הכתוב ה"ה בלוקח טבלים מן הנכרי דמעשר ואין צריך ליתן דאמר לי' קאתינא כו' וכי היכא דאי נתן לי הנכרי הייתי פטור מן התרומה כך כשקניתי הטבלים אני פטור מן התרומה ולכך בתרומה גדולה לא שייך האי טעמא חייב:

דף יב.

גמרא אמר ליה ר"א למר זוטרא כו'. יש להבין דלכאורה ר"א לא ס"ל האי טעמא דשה שה יליף מפסח וא"כ מ"ט דמתניתן דאין פודין כו' וא"ל מסברא דלא מקרי שה א"כ למה אמר לעיל מתניתן בן בג בג ונ"ל דה"פ מאי דעתך דילפית מפסח כו' א"כ צ"ל תפדה ריבה א"כ אית לך לרבויי מתפדה בן פקוע דמקרי שה דרהיט ואזיל ובאמת ה"ט דאביי דמרבה לי' מתפדה משום דרהיט ואזיל ואמר ליה א"כ שה מאי אהני פי' כי היכא דמעטינן שחוטה ה"נ ממעטינן בן פקועה משום דס"ל כבשר' בדיקולא דמי:

תוס' ד"ה קמשמע לן כו' ומיהו להאי תנא כו' פי' דהקשו אגמ' דהאי תנא דאי' לי פטר פטר ולית לי' לימודא דאך א"כ ס"ל דמקצת סימנים לא מהני מאי משני לעולם למעשר וס"ד למילף מבכור דהא בבכור גופו לא מהני מקצת סימנים ע"ז תירצו דאפשר דאית ליה לימודא אחריתא והא ודאי לא קשיא להו דל"ל פטר לילף ממעשר דהא איצטרך לקדושת דמים דהא קדושת דמים לא יליף מקדושת הגוף רק קדושת הגוף יליף מקדושת דמים:

דף יג.

הלוקח עובר פרתו פרק שני

תוס' ד"ה מיד עמיתך כו' בשטר ובחזקה עכ"ל. הצ"ק מוחק תיבת בשטר משום דכתבו תוס' לעיל דשטר לא שייך בנכרי ואין זה מוכרח דהתו' לא כתבו לעיל רק דמוכח מהתם דנכרי לא קני קרקע בשטר כדאמר בב"ב אבל אי הוי יליף מהאי קרא דנכרי קני הוי שייך שפיר שטר גבי מטלטלין ואפשר דגם בקרקע הוי שייך והתם אמרינן לפי האמת:

ד"ה אימא לעכו"ם כלל כו' דלמא בחליפין עכ"ל. אף שכבר כתבו תוספת דשני קנינים מצוים שזה נותן הכסף וזה מושך מ"מ מאן לימא לן דנותן לו בתורת דמים דלמא בתורת חליפין למ"ד בב"מ שמטבע נקנה בחליפין כן הי' נראה לכאורה אבל באמת אין צריכין לזה דבאמת משני התוספות לקמן ד"ה ד"ת דלא משתעי קרא אלא בקנין הרגילות וע"ש:

בא"**ד** ועי"ל האי דאמר עכו"ם בחדא כו' פי' כמו שתירץ ר"י לקמן דיליף ג"כ ישראל מנכרי מדעכו"ם בחדא ישראל נמי בחדא וא"כ ע"כ הקפידה תורה שיהא לנכרי קנין דלא שייך בישראל משא"כ חליפין שייך בשניהם:

ד"**ה** אם גופו כו' יש לומר דהוא חזקה כיבוש מלחמה הוא כצ"ל:

דף יג:

גמרא כיון דיהיב זוזי כו'. מפשט הלשון דזוזי יהיב אע"ג דלא עיין בה רק קודם שימשוך מעיין בה והא דמשני אביי כגון שקבל עליו ולא משני דלהכי תנא בברייתא משך דאי לא משך הוי מקח טעות. י"ל דהאי סברא איתא אם נאמר דמשיכה קונה והיינו בקבל עליו דאיבעי' לי' לעיוני קודם שיעשה הקנין כיון שכבר נתן הדמים אבל אי הוי אמרינן מעות קונה הוי אמרינן דאיבעי' לי' לעיוני קודם נתינת המעות אע"ג דבמשיכה אעפ"י שקונה אפ"ה לא אמרינן הוי לי' לעיוני קודם משיכה היינו משום דאע"ג שקונה לא עיין בה קודם מתן דמים. אבל במעות אי הוי קונה שפיר אמרינן דהוי לי' לעיוני קודם:

רש"**י** ד"ה אף עכו"ם דהכי משמע כו'. פי' רש"י רצה לפרש מנין לו דבר זה מדעמיתך באחת כו' ואמ' דמשמעות קרא למעט לעמיתך במשיכה אבל בעכו"ם לא מהני משיכה אבל התוספת פירשו דהוא מטעם היקש דהא כתבו נמי איפכא דמקשינן ישראל לעכו"ם:

ד"**ה** רבינא וכגון שקבל כו' דהא המקשן הקשה תחלה לר"ל דאמר מעות בעכו"ם קונה מסתמא רבינא בא ג"כ לשנויי אר"ל דהא לא מקשי הכא אאמימר משום דאמימר אגב גררא מייתי הכא ולא לפלוגי אר"ל:

בא"**ד** דאין צריך לעמוד בדבורו עם העכו"ם. נ"ל דרש"י סובר דודאי משום הא אפילו אי הוי שייך מחוסר אמנה לא הוי מיתסר משום מ"א דהא לא קני העכו"ם כלל רק דהיה אסור לכתחלה לחזור לעכו"ם אם לא הי' רוצה לכך אשמעינן דמותר לחזור לו ולא הוי מחוסר אמנה ולהכי תני אם לא נתן מעות דאי נתן מעות הי' אסור לחזור לכתחלה משום מי שפרע. אבל מהתוספת ד"ה ה"ק נראה דסברי אי הוי שייך בי' מ"א הי' אסור משום ע"א וע"ש:

תוס' ד"ה ד"ת ונראה לר"י כו' עכ"ל. לכאורה קשה מאי פריך אימא לעמיתך במשיכה לנכרי או בהא או בהא דאדרבא אי לא ידעינן דבנכרי כסף דוקא ולא משיכה אית לן למימר בישראל דכסף נמי קני ואיך יסבור המקשן דבישראל יהא משיכה דוקא. ואין זה קושיא דבאמת ידע הדין דבישראל כסף אינו קונה והקשה דא"נ יש איזה לימוד דבישראל אינו קונה דלמא בנכרי או הא או הא. אבל קשה לי לפי' ר"י איך יתכן לאמימר דאמר

בגמרא דאי כר"י ס"ל דריש לעמיתך למעוטי אונאת עכו"ם אם כן יקשה לאמימר מנלי' דכסף אינו קונה בישראל נימא דנילף מהקדש דקני דהא עמיתך לא דריש:
ד"ה ה"ק וא"ת הא איכ' מי שפרע כו' ולי נראה דלק"מ דאי משום מי שפרע לא הי' צריך להוליך הנאה לים המלח דהא הישראל לא קני לי' רק דאסור לישראל לחזור בו ואם היה העכו"ם מתרצה בכך אין כאן איסור כלל ואם אין מתרצה בכך עכ"פ בביטולא בעלמא כיון דלא הוי ע"ז של ישראל דהא לא קני לי' ואמאי יוליך הנאה כו':
בא"ד ועוד כו' פי' דאפילו אי נימא דאביי חייש למחזי כו' בהא לא חייש כלל אבל רבינא לא ס"ל האי סברא רק ס"ל דלאביי שייך אפילו מחוסר אמנה הוי מחזי נמי כע"ז של ישראל ולא ס"ל ככל הני תירוצים של התו' דהא איהו משני הברייתא דלא נתן מעות ולא משך משמע דאי נתן מעות הוי אסור משום מי שפרע:
ד"ה רבי אליעזר כו' גם רבינא כו'. פי' דתחלה כתבו דגם רבי אליעזר חזר בו ואח"כ כתבו לרווחא דמלתא דאף קודם שחזר בו נמי הי' סובר כר"י וכתבו הוכחות על זה והיינו דהוי ס"ל דתרווייהו בכסף ועמיתך הוי דריש למעוטי אונאה. אבל לפי האמת הלכה כר"י ור"א חזר בו וא"כ נקטינן דבישראל בכסף ובנכרי במשיכה:

דף יד.

בא"ד ומיהו יש לדחות עיין בצ"ק פי' דקאי אהא שכתבו דל"ג ר"ח דבאמת יכול לומר דאף דר"ח סובר כר"י מכל מקו' משני התם בזונה נכרית דס"ל דתרווייהו בכסף והא דמשני דוקא בזונה נכרית ולא בישראלי' היינו משום דבישראל חכמים הפקיעו קנין כסף משא"כ בנכרית דקונה בכסף אף מדרבנן:
בא"ד ורישא ה"ק כו' פי' וגם אם לא משך יחזיר עכ"ל. תיקנו הלשון דהא בברייתא תני ומשך והוא משני לא משך ופירשו דאינו מגיה הברייתא רק הלשון דלעיל דאמר אם לא נתן מעות תיבת אם לא קאי אמשך והוי כאלו תני אם לא משך:

דף יד:

תוס' ד"ה הפריש כו' ומיהו נראה לר"א כו' פירוש דפירשו דלא תימא רבא דוקא ס"ל כר"י ולא כר' אליעזר דבאמת סבר נמי כר"א דהא אף לר"א קדוש קדושת הגוף דאמר הוא עצמו יקריב ודמיו יפלו לב"ה רק לר"א לא הוי אמר דוקא זכר ולר"י אשמעינן זכר דלא נטעה לומר קדושת הגוף שיקרב היא עצמ' ולא שימכר לצרכי שלמים ודמיו יקרב עולה לכך אמר זכר:

ד"ה טוב ברע כו' דלא גמרינן מהדדי וגבי אחותו כו'. עיין במהרש"א וגם בצ"ק ואף שדבריו נכונים מ"מ ערבב הלשון וה"פ דתו' הקשו דהכא ס"ל לסתם גמרא סברת אביי והתם ס"ל סברת רבא כדאמר ביבמות ריש מסכתא (בתו') [בתו] איידי דאייתי מדרשא כו' דאמר רבא אייתי הנה הנה כו' ותירצו תוספת דלא גמרינן מהדדי פי' דאין להשוות זה לזה דהכא סבר דיליף מן הדין והתם לא יליף מן הדין ואח"כ הקשו עוד קושיא מ"ש דבאחותו ס"ל לתרווייהו דאין עונשין מן הדין ותירצו משום דפשטי' כו':

ד"ה טוב ברע וכו' וי"ל טוב ברע או רע בטוב עכ"ל. בסיפא לא הוי צריך למיכתב טוב ברע דהשתא רע בטוב תפיס טוב ברע מבעי' רק דאי הוי כתיב הכי נמי הוי אתי שפיר דאורחי' למימר לא זו אף זו:

ד"ה ומודה ר"ש והא דנקיט ר"ש כו'. לכאורה מאי קשיא להו דהא היינו דמקשי בגמרא דברי ר"ש ומחלוקתו מבעי' לי' ומשני תני כו' וכיון דהאי ומודה ר"ש סיומא דמלתא היא דאף ר"ש מודה לדינא דמתניתן ה"נ מבעי' למימר ומודה ר"ש ומחלקותו ומאי אלימא טפי מדלעיל ויש ליישב דבשלמא לעיל אמר דברי ר"ש ומחלוקתו לאפוקי תני דבי לוי אבל בסיומא למה לי' להזכיר כלל שמות התנאים הוי ליה למימר ומודים בב"מ מעיקרו דהוי קאי האי ומודים אהנך תנאים דלעיל דאיירי בי' ולמה להזכיר כלל דברי ר"ש א"ו משום דעיקר ס"ד אר"ש דפליג אמתניתן אבל לרבנן לא ס"ד כ"כ דפליג דמצינו למימר כמו שאמר ר"ל:

דף טו.

תוס' ד"ה מה צבי ואיל כו' עוד מפרש התם חר לכדר' יצחק כצ"ל:

ד"ה ואהני כו' וצריך לחלק כו'. נראה לכאורה דרש"י תירץ קושיא זו דכתוב בד"ה ואהני קרא דכי כתיב כרת בבהמה הראוי' לקרבן כו' ובאמת איתא בפ' אלו עוברין אין לי אלא תמימים הראוים לקרבן ב"מ מנין ת"ל כו' א"כ בלאו ריבוי דקרא הוי אמרינן בכל ב"מ דאין בחלבן כרת רק מריבוי דקרא דהתם וה"א דלא ריבה הכתוב רק בחולין ולא בפסולי מוקדשים דהא איתקש לצבי כו' ובלא"ה נראה דהך דהכא לא ס"ל כברייתא דפ' אלו עוברין דהא הכא מרבינן מדמו חלב פסולי מוקדשין א"כ תו לא צריך לימוד אחלב ב"מ דהא מדמו נפקא א"כ כיון דלא סבר האי ריבוי אתי כפשטי' דאי לא הוי כתיב מדמו הוי ממעטינן מכרת משום דאין ראוי לקרבן ואף בלא היקשא דצבי ואיל והא דאמר בגמרא אהני היקשא מלתא דעדיפא אמר דאפי' אי הוי אשכח שום לימוד בחולין מ"מ בפסולי מוקדשין אית לן למימר אהני היקשא:

בא"**ד** כמו נבלה מוסרחת כו'. בחולין ובע"ז לא כתבו רק דה"א אטעמו לא לקי משום דתעבירו עשה וע"ש:

דף טו:

רש"**י** ד"ה אמר ר' לוי כו' נ"א ועיקר מפי המורה כו'. ודאי להאי לישנא נמי הוי מצי למימר כדלעיל גזרה שמא יגדל עדרי' ולא יפדנו מיד ולא הוי צריך לומר שישהנו אחר הפדיו' כדי לגדל הולד שנתעבר קודם פדיום רק שחייב לומר בלשון רבו ורבו הי' דחוק בעיניו לומר דניחוש לתקלה בשהי' זמן מועט עד שתתעבר ולישנא דגמ' נמי משמע שישהנו זמן הרבה אף לאחר פדיום דאמר שמא יגדל כו' אבל השתא דהולד אין לו תקנה לא חיישינן כלל שישהנו רק יפדהו מיד ואין לדקדק ללשון ראשון דאדרבא ניחוש שמא ישהנו זמן רב עד לאחר שתלד דהא הולד שנולד קודם פדיום אית לי' תקנה י"ל דבוודאי לא חיישינן שישהנו בכונה רק שיתעצל לפדותו ואי אמרינן דאין לו תקנה יפדהו מיד שירא שמא תתעבר ואז לא יוכל לפדותו עד אחר זמן לידה ומסתמא לא יהא ניחא לי' לשהותו כל כך ויפדהו מיד:

דף טז.

תוס' ד"ה ותמורה כו' והא דאיצטרך כו' ועוד יש לפרש כו' עכ"ל. דברי תוספת מעורבבי' ובפרט מה שסיימו והא דפריך כו' שאין לו שחר וה"פ דלתירוצם קמא לא איצטרך קרא דאינו נאכל דהא מסברא ידעינן דהא מכח קדושה כו' וכתבו דלהאי תירוצא קרא אתי ללאו ועוד יש לפרש כו' פי' בזה מתרצים קושיא שהתחילו דאמאי גרע מולדות לזה תירצו משום דכתיב קרא. וקרא איצטריך דלא נימא דלא קדשה כלל כולדות ואי מקרא לחודי' ה"א ירעה כו' לכך איצטריך סברא דאין לומר ירעה ויפדה דהא לא אלים למתפס פדיונו. וצ"ל לפ"ז דר"נ לא סבר כתירוץ בתרא דאמר לאקשויי דבר הבא ממעלי גרה כו' מה להלן במיתה דאם כן לא צריך סברא דר"נ ואחר כך כתבו והא דפריך ר' עמרם כו' דבלא זה הוי אמינא דר"ע לא ידע כלל מברייתא דלקמן דתני בהדיא מתה ולא מקרא דלקמן ולכך פריך שפיר דיאכלו כו' אבל לתירוצם זה קשה ממ"נ אר' (עקיבא) [לוח התיקון מים קדושים: עמרם] אי ידע מברייתא דלקמן איך אמר דיאכלו במומן ואי לא ידע מברייתא ומקרא דלקמן טפי הוי ליה למימר דיהיו מותרי' לגמרי כולדות וכקושית תוספת לכך כתבו דאסברא דר"נ פריך דבאמת ידע הברייתא רק דאיהו סבר דמלימודא גופיה מוכח דמתה וכסברת אב"ע אבל לר"נ פריך דאי אמרת מסברא מתה משום דלא

אלים למתפס פריך ותתאכל במומן כו' אלא ודאי אף בלא סברא מתה מקרא לחודיה זה הנ"ל פשוט:

ד"ה כל שבחטאת כו' באשם קרב עולה כו'. יש לדקדק לפי זה מאי פריך אשם נמי הלכתא טפי הוי ליה לאקשויי דהא מקרא מוכח לכל הפחות דטמא הוא היינו שירעה והלכתא גמירי שקרב עולה וא"כ סתרי הקרא להלכת' ויש לומר דלא פשיטא ליה כל כך דהלכתא קרב עולה דהא בכל דוכתי אמר באשם רועה לכך מקשי בפשיטות:

דף טז:

ד"ה אין מקבלין כו' ואי לא מתניתן כו'. פי' דלדברי תו' מתורץ נמי קושיא בגמרא דאמאי ניחא לי' מתניתן בלא"ה כיון דע"כ ר"י סבר דאחריות על ישראל כדקתני צאן ברזל ואמאי יהא פטור אלא ודאי משום דאי לא משכח כו' רק דמקשי מדהוי רבית דאורייתא משמע שאין לנותן שום כח בה:

ד"ה טעמא כו' תימא כו'. ול"נ דבודאי אין סברא לומר דלר"י העמיד ולא העמיד שוים ואף בהעמיד לא יהא לו כח יותר מדור חמישי לצאן ברזל. וראיתי להטור שכתב בפירוש דבהעמיד נמי פליגי דלר"ה יש כח עד דור רביעי לולדות ולר"י עד דור חמישי וכמו דפליגי בלא העמיד פליגי נמי בהעמד והוא לכאורה פליאה נשגבה דבגמרא משמע דשוים הם לר"י והעמיד לרבותא נקיט. אבל הנראה לי שדבריו נכונים וכי היכא דבלא העמיד הוי כאלו תני במתניתן הן וולדותיהם הכי נמי בהעמיד רק דהמקשן הקשה הכי דודאי ס"ל למקשן דהעמיד קם הולד תחת האם ממש וזה אין רבותא כלל דבהעמיד יהא שייכות לנכרי בדור אחר טפי רק דהכי הקשה דמשמע דוקא בהעמיד שיפה כח הנכרי בולדות אבל בלא העמיד שלא יפה כחו בולדות אין לו בולדות כלל רק בולד ראשון שנולד מבהמות הנכרי שהוא פשוט כמ"ש רש"י לקמן דאי לא כן דאף בלא העמיד הוי לנכרי כח בולד ולדות אם כן מאי רבותא אשמעינן דבהעמיד יש לו כח אף בולד וולד ולדות ומתרץ דבאמת העמיד ולא העמיד שוים פי' דבהעמיד אין כח לנכרי יותר מדור טפי וזה אין רבותא כלל והא דנקיט העמיד משום דס"ד דבהעמיד יהא כח הנכרי בולדות לעולם לכך איצטריך דאפי' העמיד אין לו כח בולדות יותר מלא העמיד וכי היכא דבלא העמיד אין לו כח רק בולד ולדות ה"נ בהעמיד אין לו כח רק בולד וולד ולדות ובזה עולים יפה דברי הטור וגם קושית תו' יש לתרץ בפשיטות גם דברי רש"י יש לפרש כן אם נדחק קצת בלשונו או להגי' תיבה אחת:

דף יז

דף יז:

תוס' ד"ה אפשר לצמצם כו' ואין לנו לתלות מספק עכ"ל. לכאורה יש להקשות מאי דוחקי' דתוס' למימר דלעולם אפשר דמתרמי שיהא מצומצם אמאי לא פירשו דזה תלי באיבעיא אי נימא דלעולם אי אפשר לצמצם מטעם דאי אפשר שיהא מצומצם ואף בידי אדם נמי כיון דאי אפשר שיהא מצומצם או דנימא דאפשר שיהא מצומצם רק בידי שמים כגון בלידה היינו מטעם שאין שהות לברר אבל באמת אפשר שהיה מצומצם ויצאו שניהם כאחד ומהאי טעמא בידי אדם אפשר לצמצם והשתא לא קשה מהאי דנמצא מכוון כו' דפשוט שפיר דאי אמרת אפשר לצמצם בידי אדם שפיר אמרינן שמביאין שני עגלות דהא חזינן שהיה מצומצם ומכוון בין שני עיירות וחזינן דהוי מצומצם אף בידי שמים אבל אי אמרינן דלעולם אי אפשר לצמצם משום שהוא דבר הנמנע שיהא מכוון קשה אמאי מביאים שתי עגלות ואמאי החליטו תו' סברא זו דאף אי אמרינן בידי אדם נמי אי אפשר לצמצם פעמים אתרמי כו' ועיין בזה ויש ליישב:

בא"ד דהא מפרש טעמא כו'. בפשיטו' הוי להו לאקשויי דא"כ מ"ט דמ"ד דמחצה הוי כרוב דלמא עדיין לא שחיט רק מיעוט וכן בפרוץ כעומד דלמא פרוץ מרובה רק התו' הקשו לאלומי' טפי דאפי' למ"ד לא הוי כרוב לא הוי מטעם דא"א לצמצם אלא משום שחיט רוב' וגדור רובא ואמאי לא ניחוש בלא"ה דלמא לא שחיט פלגא א"ו דאפשר לצמצם נמצא משניה' נלמד דאפשר לצמצם:

בא"ד ליכא חשש איסור אא"כ הם שוים. לכאורה יש להקשות אמאי לא ניחוש ג"כ במבוי ח' כיון דא"א לצמצם שמא הוי מעט יותר מח' ועומד הוי ד' ופרוץ יותר מד' וא"כ לא עומד מרובה וגם ליכא לחי ומאי איריא דשניה' שוים א"ו דאפשר לצמצ' ואיירי דמדדו והוי ח' וא"כ מוכח מכאן דאפשר לצמצם:

בא"ד אפי' אי הוי ספק דאורייתא כו'. לכאורה קשה דאי הוי ספק דאורייתא הוי אסור דהא יש לספק גם כן דלא הוי יותר מח' ועומד ד' ואינו נידון משום לחי וגם פרוץ מרובה דהא קיימינן השתא דאי אפשר לצמצם וי"ל דהך ספק לא הוזכר בגמ' ומשמע דמשום האי ספק דשוי' אמרינן דהוי ספיקא דרבנן:

דף יח

דף יח:

גמרא מ"ד ר"י לדבריו דר"מ קאמר כו'. הא דדחקינן כולי האי ומה"ת נאמר לדבריו דר"מ קאמר וליה לא ס"ל יש לומר משום דבכוליה מתניתן לא הוזכר כל שחליפיו ביד כהן רק בזו הבבא שהזכיר ר"מ משמע דלדברי ר"מ קאמר וליה אית ליה טעם אחר:
שם להודיעך כחו דר"י כו'. לכאורה קשה למה להגמר' למימר להודיעך כחו דר"י אמאי לא אמר בפשיטות דקמשמע לן דוקא כל שחליפי' ביד כהן הוא דס"ל לר"י ולא בספק בכור ונראה לי דשיאטי' דסוגיא כן הוא דהמקשן הקשה מהא דאמר ר"י כל שחליפיו כו' דוקא בבבא זו משמע דלדבריו דר"מ קאמר ואמאי אמר לדבריו כיון דאיהו ס"ל טעם אחר וכדפי' רש"י ומשני דלא לדבריו דרבי מאיר קאמר רק להודיעך כחו דר"י פי' כחו היינו כמו טעמי' דטעמא דנפשי' קאמר דאמאי ס"ל דאפי' בא עליו מב' צדדי' פטור ואמר כל שחליפיו כו' ומטעם שעשו אינו זוכה כזוכה:

דף יט.

גמרא אמר לי' ר' שרביא כו' רישא לא קנסיב כו'. פי' דאמר ברישא אי זכר כו' דהא היינו תרי קראי חד קרא בפ' בא כתיב בי' בכור פטר כל רחם ולא כתיב בי' זכר וחד בפ' ראה כתיב כל הבכור אשר יולד הזכר ולא כתיב ביה פטר רחם ואמר בברייתא אי בכור יכול אף נקבה תלמוד לומר זכר אי זכר פי' היינו קרא דפ' ראה ה"א שיהא בכור לזכרים אף אי יצא נקבה לפניו וזה היא שפיר מקרא דראה ה"א שפיר דבכור לזכרים הוי בכור רק דהקושי' היא למה לא אמר ת"ל בכור סתם בפ' בא והתם לא כתיב זכר ממילא משמע שיהא בכור לכל הולדות א"כ ממילא נלמד דקרא דראה למעוטי יצא נקבה בבכורה שאינה קדושה ולאו שיהא בכור לזכרי' א"ו דס"ל דבכור לדבר אחד הוי בכור וא"כ ממשמעותי' דקרא דפ' בא נמי ליכא לאכוחי דבעי בכור לכל הולדות רק ה"א דלזכרים לחוד הוי בכור אע"ג דלא כתיב זכר בהאי קרא סיפא כו' ומשני ה"ק כו' אפי' יוצא דופן כו' דאפי' נימא דבעי בכור לכל מילי ה"א לכל הולדות אבל שיהא פוטר רחם לא משמע כלל עד דכתיב פטר רחם:
רש"י ד"ה ה"ק וממילא אמעט כו' פי' דרש"י רוצה לומר דאינו מגיה הברייתא רק דהקושיא הא שפיר דאי מזכר פי' קרא דפ' ראה דכתיב זכר ודאי משתמע דבכור לזכרים רק דהקושיא היא אמאי לא נסיב הש"ס קרא דפרשת בא דכתיב ביה בכור ולא כתיב

זכר על זה משני דבלאו הכי צריך לאתויי קרא דפטר רחם (דממילא) [לוח התיקון מים קדושים: וממילא האי נמי] אמעט והברייתא כפשטי' אתי ואינו מגיה כלום:

תוס' ד"ה כיצד ור"י מפרש כו' ור"ת מפרש כו'. הא דלא ניחא להו כפי' רש"י וכמו שתירצו דלאביי הוי כלל הצריך לפרט למעוטי יוצא דופן נ"ל דהא יוצא דופן לא הוזכר בברייתא ובברייתא תני כיצד משמע דאתי לפרושי כיצד גם כן אכלל הצריך לפרט ולמה לא תני בברייתא בהדיא יוצא דופן ובאמת רש"י לא הזכיר בספקותיו דנימא יוצא דופן הוי בכור דזה לא הוזכר בברייתא ואביי אינו מגיה הברייתא כמ"ש לעיל לכך מפרש ר"י דלאביי הוי תרווייהו כלל ופרט וא"כ סיפא דברייתא מפרש לשניהם וכמ"ש תוספ' ולר"ת אינו מפרש כלל הצריך לפרט משום דלאביי אין צריך לפרט כלל דבכור כל מילי משמע ואי משום יוצא דופן זה לא הוזכר בברייתא ולרבינא דס"ל בכור לדבר אחד הוי בכור ג"כ לא מספקינן בכללא רק דה"א בין בכור לזכרים בין לרחמים כו' כלהו הוי בכור נמצא דבין לאביי ובין לרבא לא מפרש בברייתא כלל הצריך לפרט. ויש לתמוה לכאורה לר"ת דס"ל דכללא כלהו בכורות משמע וא"כ הוא דומה לכלל ופרט דבכל התורה אמאי לא נימא אין בכלל אלא מה שבפרט בכור לרחם אין אינך לא ומנלן דבעי בכור לולדות ואין לומר א"כ בכור למה לי בכל התורה נמי דאמרינן אין בכלל אלא מה שבפרט נימא א"כ כללא למה לי וי"ל דבאמת היכא דאיכא למידרש דרשינן ובלבד שלא נימא דבר הסותר לפרט אבל הכא דהכלל בא ללמד על הפרט דבעי שיהא נמי בכור לולדות דרשינן שפיר:

ד"ה רישא כו' פטר רחם דכתב רחמנא למה לי עכ"ל. פי' דר"ט ס"ל אפשר דבכור לדבר אחד הוי בכור רק דלהכי אהני פטר רחם לא שיהא דוקא פטר רחם ולא יוצא דופן רק דנימא שלא יהא אחר קודם לו דרך רחם וזה הפחו' שבמיעוטי' אבל עדיין יש לדקדק לר"ת דלעיל מאי סבר ר"ט ממ"נ אי ס"ל כלו בכור בעינן ממילא ממעט יוצא דופן ואי בכור כל דהוא משמע וכל הבכורות נקראו בכור א"כ נימא דהוי כלל ופרט ואין בכלל כו' ופטר רחם אין כו' וממילא ממעט יוצא דופן עכ"פ ונ"ל דר"ש סובר דלא כפי' ר"ת רק דאפשר בכור משמע לדבר אחד ולא ידעינן הי דבר. ועכ"פ פטר רחם ממעט לבא אחר נקבה ועיין:

דף יט:

הלוקח בהמה פרק שלישי

תוס' ד"ה ובגסה כו' ותימא כו'. פי' דקשיא להו דהכא ר"ע אמר אבל אמרו סימן ולד כו' משמע דחכמי' שהיו קודם ר"ע הי' זה בידם דאף בבהמה שליא סימן ולד ואיך תלי סתם משנה בסימן ולד באשה כו' משמע דבהמה נלמד מאשה ותנא דמתניתן מתנאי בתראי הוא כמו דאמרינן סתם משנה ר' מאיר והלא מקודם ר"ע היה מסור בידם שהשליא סי' ולד בבהמה:

ד"ה איש כו' ותימא כו'. עיקר קושיתם דהתם מוקי למתניתן כר"מ ומשמע דלר"מ כשר בדיעבד דאי רבנן אף לכתחלה כשר והכא אמרינן לר"מ דפסול מדאורייתא. אבל הא לא קשיא דהכא משמע דרבנן מודים לר"מ מדאמרת יפה אמרת כו' די"ל דרבנן טעמא דר"מ מפרשי ולדידהו לא סבירא להו. ובזה יהיה נכון גם כן תירוצם:

בא"ד ועוד יש לומר כו' ומש"ה אינה מתיבמת הס"ד פי' דמתניתן אתי לאשמעינן דתחלוץ דוקא ולא תתיבם משום דפוסלת על האחים ואף דלכאורה קטנה ג"כ מדאורייתא אינה פוסלת כיון דמקשינן אשה לאיש מ"מ י"ל דמדרבנן פוסלת כיון דקטנה לא כתיב בהדיא גזרי' בה טפי אבל יש לתמוה טובא על ר"ת דביבמות איתא בהדיא אמתניתן דהתם אמר שמואל זו דברי ר"מ אבל חכמים אומרים אין חליצת קטן כלום ועיין בתוס' ריש כל הגט שכתבו דלמ"ד קטן אינו פוסל ס"ל דמתניתן דהתם כרבנן אתיא דר"מ ודאי ס"ל דקטן פוסל כדאמר עשו חליצת בן ט' כמאמר כו' ומאן דס"ל דפוסל ס"ל דאתיא כר"מ וא"כ תירוץ תו' דהכא אינו נכון דממ"נ אי אתי גם בבא דקטנה כר"מ הא ר"מ ס"ל אף בקטן דפוסל ולמה ליה לאשמעינן בקטנה דתחלץ וכרבנן לא אתי' דהא רבנן מכשרי בקטנה לגמרי וא"כ הך בבא כמאן:

בא"ד דדוקא למ"ד פסולה כו'. יש להבין דהא לא תני במתניתן דהתם פלוגתי' דרבנן עלי' דר"מ דנימא דאשמעינן רבותא דרבנן פליגי גם אארישא דאמר תחלוץ משתגדיל ואמרו דאין צריכה לחלוץ אף לכתחלה. ויש לדחוק דסמכו עצמם אהא דכתבו לעיל דמש"ה תני להו בבא בפ"ע משום דבהך בבא פליגי רבנן ומיניה מוכח דרבנן פליגי עליה דר"מ ואשמעינן שפיר רבותא לרבנן ודוחק:

ד"ה קטן וי"ל חשיב כו'. יש להקשות דהתם מקשי מהא דאמר עיין בר"נ אי בשרו מעלה הבל כו' אמ"ד אף באחת מהם משמע דלמ"ד עד שיהא כלם ניחא הא מ"מ לא יצא מספק סריס אף שיש לו סימן אחד שמא לא יהיה לו שתי שערות עד שיעברו רוב שנותיו. וי"ל דבאמת לא הוי מחזקינן ליה כסריס דאזלינן בתר רובא רק למיחש מיהא בעי לכתחלה היכא דאפשר לברורי כיון שלא היה לו זקן והוה ריעותא ומקשי למ"ד אף באחת מהם

דלמה לא ציוה לבודקו אף בשאר סימנים אבל להא דליכא לברורי עד רוב שנותיו ודאי לא היה חש:

דף כ.

ד"ה ור' יהושע כו' ואפילו לרב כו'. פי' ודאי למאן דחייש למיעוטא כ"ש בממון דחייש למיעוטא אבל לרבי יהושע תקשה דאזיל בתר רובא אמאי לא אזיל בממון גם כן בתר רובא ותירצו דשאני התם דאמר קים ליה בנפשיה. פי' דהמוציא טען טענת בריא דלרדיא זבנא דאנא מן הרוב אבל הכהן אינו יכול לטעון ברי שלא טנפה:

בא"ד ונראה לתרץ כו'. פי' דבעלמא אזיל רבי יהושע בתר רובא אבל הכא דיש נגד הרוב רוב אחר וליכא נגד המיעוט רק חזקה לא מבטל החזקה למיעוט דרוב מבטל המיעוט אבל לא חזקה דרובא עדיף מחזקה אבל יש לתמוה דאם כן רבי יהושע ורבי ישמעאל יפלגו בסברות הפוכות דלר' יהושע בעלמא אזיל בתר רובא והכא חייש למיעוטא ור' ישמעאל דבעלמא חייש למיעוטא אזל הכא בתר רובא:

ד"ה ואב"ע כו' ומ"מ אין לדקדק מכאן כו'. פי' מהא דאמר אב"ע בין לקולא ובין לחומרא חייש נידוק מיני' מדשני הכא ש"מ דהכי ס"ל לרבי מאיר ואף לתירוץ קמא גם כן ר' מאיר סבירא ליה הכי רק דרבי ישמעאל פליג הכא די"ל דה"ק ואיבעית אימא בין לקולא בין לחומרא פי' דוקא הכא חייש ולא מטעם דס"ל כרבי מאיר רק דהכא אפילו לרבנן חייש דהא ר"י כרבנן סבירא ליה כמ"ש תוספת לעיל ואפ"ה חייש מהטעמים שכתבו תוספ' ה"נ ס"ל לר' ישמעאל הני סברות רק דסבירא ליה מטנפת אינה חוזרת ויולדת כו':

בא"ד ומיהו היכא דחזקה כו' ולא ס"ל לרבי מאיר דחוששין למיעוטא מדרבנן רק היכא דליכא חזקה לא לאיסור ולא להיתר כגון גבי טבל שכתבו תוספת לקמן. ולפ"ז צריך לומר הא דפריך התם לרבי מאיר לא אכיל בשרא כו' צריך לומר דגם התם אינה חזקה לא לאיסור ולא להיתר דנגד חזקה בהמ' בחזקת איסור עומדת איכא כנגדה נשחטה הותרה ועיין בחולין:

גמרא והכא במטנפת וחוזרת וילדה כו'. כתב הרא"ש דאפי' מאן דס"ל דלא חיישינן לטינוף לא בעי למיתב לכהן דאין הולכין בממון אחר הרוב ע"ש וצ"ע דהא ר' ישמעאל ס"ל עז בת שנתה לכהן הרי בהדיא דבעי למיתב לכהן ויש ליישב קצת דס"ל להרא"ש דבאמת כן הוא לתירוץ קמא מוכח דאף לענין ממון הולכין אחר הרוב אבל לתירוץ בתרא טעמא דר' ישמעאל דאין מטנפת חוזרת ויולדת ואנן פסקינן דחיישינן לטינוף ולעולם

הוי ספק וע"ז כתב הרא"ש דאפי' אי נימא דלא ניחוש אנן לטינוף עכ"פ לא בעי למיתב לכהן דהא אנן קיימ"ל כרב דאין הולכין בממון אחר הרוב:

דף כ:

רש"י ד"ה מאי איכא כו' דבבציר מהכי מי קילדה פי' דנימא ר"י סבר דוקא אי טנפה בששי' יולדת תוך שנתה אבל אי טנפה בשביעי' אינה יולדת ואתי ר"ע למימר דאפי' ראינו שלא טנפה בששית חיישינן שמא טנפה בשביעי' וילדה דודאי זה דבר שאינו דבבציר מהכי מי קילדה:

תוס' ד"ה חלב כו' ולא אמרינן סמיך מיעוטא דנמלטים וכו'. יש לדקדק שכתבו תוספת בכתובות (דף כ"ב) וביבמות ובב"ב ובכמה דוכתי דהא דאשה דייקא ומנסבה מרעא לחזק' אשת איש ואפי' בשנים נמי כתבו דהך דייקא זוטא נמי מרעא לחזקת אשת איש וע"ש ויש ליישב:

בא"ד וגם הא דצריך לומר איפוך עכ"ל. לכאורה קשה דאיך מתרצא בזה הא דצריך לומר איפוך לשנ' דביבמה איכא חזקה דמותרת לשוק וגם רובא נגד מיעוטא והוי רובא וחזקה והוי מיעוטא דמיעוטא כמ"ש תוספת לעיל משא"כ הכא דליכא רובא וחזקה. וראיתי בהרא"ש שכתב דהכא נמי איכא חזקת ממון וא"כ מקשי שפיר דאיך אמר ר"י חלב אינו פוטר ובעי למיתב לכהן הא איכא רובא וחזקת ממון. אבל אינו נכון דמנ"ל דר"י סובר דבעי למיתב לכהן דלמא ר"ע סובר חלב פוטר ואינו בכור ורבי יהושע סובר חלב אינו פוטר בודאי רק בספק ואסור בגיזה ועבודה אבל לכהן לא בעי למיהב. ועיין במהרש"א מה שכתב ארש"י ד"ה חלב פוטר. וראיתי בתוספת ביבמות שהקשו שם קושיא זו ותירצו ביצאה מלאה אין כאן חזקה כלל וא"כ דברי תוספת מיושבי' ועוד נראה לי דניהי דהכא ליכא חזקה מ"מ איכא עוד רוב' שכתבו תוספת לעיל דרוב בהמות מתעברות כשמגיע זמנם וא"כ הך סברא עדיף כמו חזקה דהתם ולכך צ"ל איפוך וא"ל אם כן מאי מקשי תוספת אהא דמפרכינן דר' יהושע סובר חלב פוטר כ"ש דתקשי שאני הכא דאיכא הך רובא נמי דרוב בהמות מתעברות כשמגיע זמנם י"ל דהא בברייתא תני סתמא חלב פוטר והתם ליכא רובא דדלמא לא הגיע זמנה אבל בהך פלוגתא דלעיל אי אמרינן דר"י סובר חלב אינו פוטר רק טינוף אם כן לעיל ע"כ איירי בטנפה בת ששה ובהא דר"י דחייש לטינוף ע"כ כשהגיע זמנה להתעבר דא"כ אף לטינוף אין חוששין כמ"ש תוספת לעיל אם כן בכה"ג נמי חלב פוטר דהא איכא תרי רובא דעדיפא מרובא וחזקה דביבמות ולכך צריך לומר איפוך:

בא"**ד** ועוד קשיא דבפ' אין מעמידין כו' ועיין במהרש"א והצ"ק תפס עליו בחנם דודאי אמת הוא דאמרינן התם לר"י למעוטי גבינות בית אונייקי וסתמא כרבי מאיר פי' דלרבי יוחנן סתם מתניתן דהתם סברה כרבי מאיר אבל מנלן דר"י גופי' פסק כרבי מאיר וצריך לומר מכח דאית לי' הלכה כסתם משנה וצדקו דברי מהרש"א:

דף כא.

רש"**י** ד"ה לימא כו' אבל האי כו'. נ"ל דהי' קשה לרש"י מאי פריך לימא דהא ר' ישמעאל סבר הכי לעיל וא"כ מאי לימא ואמאי לא נימא דאתי' הך ברייתי' כר' ישמעאל לזה כתב רש"י דהא דלעיל לא דמי דעד כאן לא קאמר רבי ישמעאל רק דאין יולדת וחוזרת כו' תוך שנתה שנולדה אבל תוך שנתה לולדה אפשר דגם רבי ישמעאל מודה דילדה:

ד"**ה** ת"ק כו' והשתא מצינו למימר דאפילו יולדת כו' כצ"ל. ומהרש"א הגיה בדוחק אבל הפשוט דרש"י כתב זה לר' שמעון ולא לת"ק דלת"ק אף דמטנפת חוזרת ויולדת היינו משום דאפשר לטנף בתוך ששה חדשים ראשונים אבל ביולדת דלא אפשר עד סוף ששה אינה חוזרת ויולדת משום דזעירי ולר' שמעון דלית לי' דזעירי אף יולדת חוזרת ויולדת בסוף יום או יומים כתב רש"י לשון זה לאוקימתא דמקצת יום ככולה דלא משכחת ביותר מיומים וזה מקרי תוך שנתה כדפירש לעיל לרבי יהושע דאמר טנפה בת ששה יולדת תוך שנתה והיינו גם כן יום או יומים ללשון דאמר לעיל דפליגי במקצת יום ככולו. והקשה רש"י כיון דבנות לא משכחת ליה אלא ביום שלשים משנולדו אם כן אף היא יכולה להתעבר ביום שלשים ללידה ראשונה והצ"ק לא הבין כן דברי רש"י ושגה בזה והפשוט הוא דלדברי רש"י אף דס"ל דזעירי דאין טינוף פחות משלשים יום שלימים מכל מקום יכולה להתעבר מיום שלשים שנולדה דלא ס"ל מה שכתבו תוספת כ"ש בתה רק ס"ל לחלק בינה ובין בתה דהיא אינה יכולה להוליד עד שיעברו שלשים יום שלימים מיום לדתה ובתה יכולה להוליד אף ביום שלשים משנולדה לכך היה סובר רש"י מעיקרא דלתנא קמא דאית ליה דזעירי צריך דווקא לאשכוחי דבנותי' ילדו שלש דלא יכול לאשכוחי בילדה ב' והיא עצמה תלד דהא אין טינוף פחות משלשים יום שלימים א"כ כשנולדה בא' באלול שוב אינה יכולה להוליד לידה שני' רק באחד באלול לשני' ולא הוי בשנה אחת ור"ש לא נחית למנינא וס"ל דאף דבנותי' לא היו יולדים רק שנים מ"מ יכולה להתעשר כגון שהיא גופא תלד דלית לי' דזעירי והא דכתב רש"י יום או יומים היינו לאוקימתי' דמקצת יום ככולו לא משכחת רק יום או יומים ולאוקימת' קמייתא באמת משכחת יותר אי לית ליה דזעירי או יולדות למקוטעי' וכתב רש"י לפרש

כן דלכאורה ללשון ראשון שכתב רש"י משמע תוך שנתה הוי כמה ימים בתוך השנה ומתרץ רש"י דהא מוכח מסוגיא דלעיל דתוך שנתה היינו אפילו יום או יומי' כמו לר' יהושע דאמר לעיל טנפה בת ששה ילדה בתוך שנתה והיינו יום אחרון כדמוכח לעיל לאוקימתי' דמקצת יום ככולו ואח"כ סתר רש"י זה הפירוש דמ"ש לת"ק אינה חוזרת ויולדת ולכך לא מצי לאשכוחי דהיא עצמה תלד שנית הא גבי בנות ע"כ משכחת שנולדה ביום שלשים דהיא עצמה נולדה ביום א' באלול א"כ אי גבי בנות בעינן נמי שלשים יום שלימים לא משכחת בבנות שתוליד עד יום א' באלול לשנה שניה א"ו דמשכחת שיולד ביום ל' ולא בעינן ל' יום שלימי' כמו גבי טינוף דבעינן דוקא שלימים כמ"ש לעיל דס"ל לרש"י לחלק בכך וה"נ משכחת לה שהיא עצמה תוליד ביום שלשים ללדתה וא"כ ניהי דס"ל דזעירי דבעי שלשים שלימים משכחת לה שתחזור ותלד תוך שנתה כיצד שהיא נולדה בא' באלול ונתעבר' ביום ל' שהוא יום אחרון של אלול לרש"י דחשיב כל החדשים שלימים והמתינה ל' יום ושלימים אחר לדתה שלדתה הי' ביום אחרון של שבט ונתעברה ביום אחרון של אדר וילדה ביום אחרון של אב דהוי תוך שנתה דהוי כל החדשים שלימים וגם טינופה ל' יום שלימים חוץ משלשים ימים ראשונים שאינם שלימים כמו גבי בנות דלא בעינן שלימים א"כ משכחת שפיר יולדת וחוזרת ויולדת אף אי אית לי' דזעירי הארכתי בדברי רש"י שיש בם מקום לטעות כמה פעמי' ואף מהרש"א לא כתב כן וגם אם נגיה בדברי רש"י והשתא לת"ק כמו שהגיה מהרש"א ג"כ א"ש לדברינו אלו וקאי אקושי' דלקמן דהא אף לת"ק משכחת חוזרת ויולדת וא"כ נסתר פי' זה אבל לשון רש"י יותר סובל כמ"ש שכתב כן לזעירי:

ד"ה גדיא כו' ובעי למיפשט כו' אי כת"ק אי כר"י. פי' דע"כ סתמא דברייתא כת"ק דאי כר' יהושע הא סבר לעיל חוזרת ויולדת תוך שנתה (שנה) [מים קדושים: שלה] משנולדה כ"ש הכא דהיא זקנה דיכולה להוליד תוך שנה ללידה ה"א אבל כת"ק אתיא דאפשר דסבר נמי דלא יולדה אף תוך שנה ללידה ראשונה:

תוס' ד"ה לימא כו' ובתוך שנתה ל"ד כו'. התוספת פירשו והך בתוך שנתה היינו משנולדה הגדי' ולא כפי' רש"י לכן כתבו דל"ד דהא ע"כ הגדי' נולדה לפחות יום אחד קודם ר"ח אלול דא"כ היא עצמה הי' נכנסת להתעשר א"ו דאף כשהוא שנה מיום אחד ג"כ אינה חוזרת ויולדת והקשה בקונטרס כו' פי' כיון דלא חשיב הזקנה אמאי לא תני באמת כגון שהזקנה נולדה זמן רב קודם וילדה באלול כו' דמצי לאשכוחי שפיר שיולדת עוד ולד דהא הזקנה היא הרבה יותר מבת שנה ללידה השני' וה"ה דמצי לרש"י למנקט עוד זמן רב קודם רק דרש"י נקיט דאף דנימא תוך שנתה ל"ד רק דנימא דעד מכשהיא בת

שנה וחודש אחד לא יכולה להתעבר כלל והכי נקיט רש"י שנולדה בניסן כו' ובולד השני נתעבר' בסוף ניסן דאז היא בימי עבורה בת שנה וקרוב לחודש ודאי ובזה ודאי יכולה להתעבר ואין צריכין אנו למחשב אי הוי שנה מולד הראשון לשני דאזה לא קפדינן רק עלי' שתהא יותר מבת שנה הרבה וכתבו תו' דל"ד בלשונו דזה אין יכול להיות שנולדה בניסן וילדה באלול והוי לי' למימר שנולדה בכ"ח באדר וא"כ הי' יכול להיות שילדה בכ"ט באלול היינו יום אחרון שלו דהא צריכה שלשים יום שלימים משנולדה וכלו בכ"ט בניסן ואח"כ ה' חדשים כלו בכ"ט אלול ותמה אני על הגאון מהרש"א שבחנם האריך לאשכוחי גם הולד השני שיהא לאחר שנה ומתוך כך נכנס לדחוקים ואינו מן הצורך ובצ"ק הביא חשבון שאינו מדוקדק לכל רואה וכמה שגיאות שגה בזה:

ד"ה ת"ק כו'. התו' לא פירש בכל חד מהנך פירושים שכתב רש"י רק דפי' כך ת"ק אית לי' דזעירי ולכך לא הזכיר תוך שנתה דמשמע שהמעשר הי' תוך שנה לזקנה דאי אפשר א"ו דאחר שנה הי' ואפ"ה נכנס לדיר כו' כגון בשנה מעוברת ור"ש לית לי' דזעירי או דמקצת יום ככולו ושפיר הזכיר תוך שנתה לזקנה והיינו כפי' ג' רק דבפי' ג' הזכיר רש"י דאיירי שטנפה והתו' לא רצו בזה ועיין בזה. ובתו' ריש הפרק ד"ה פרה כו' אע"ג דגדולה כו' ואין זה בפי' רש"י שלפנינו אבל החילוק הזה שכתבו תו' אינו לפי' ראשון של רש"י ולא לפי' אחרון דלשני הפירושים איירי שהגדיי' היא גדולה ואפ"ה אינה חוזרת ויולדת אבל לפי' אחד שכתב רש"י שהגדיי' היא בת שנתה אתי לשון תו' שפיר רק דרש"י עצמו דחה פי' זה שאינו עיקר ולפירוש התוס' נמי א"ש חילוק זה. ותמה אני על דברי תו' הנ"ל שכתבו ש"מ תוך ב' לא ילדה כלל דהא התם קאמר תוך שלש מעקרא ע"ש וא"כ מאי פריך דלמא ילדה בתוך שנה השלישית ואפ"ה לא חיישינן לרביעה דעדיין פחותה מבת ג' היא ומעקרא ואין לומר דפרה אינה יולדה רק סוף שנה השלישית א"כ מאי קאמר מכאן ואילך ספק דמשמע דמתחלת שנה רביעית הוא ספק ואף שאין נכנס בה אלא יום אחד בלבד כמ"ש תו' כאן ד"ה לימא ואמאי כיון שאינה ילדה עד סוף שנה שלישית ליכא לספוקי בולד אחר אלא א"כ ילדה בחודש התשיעי של שנה רביעית דזה הוא זמן עיבור של בהמה גסה א"ו שיכולה לילד בהתחלת שנה שלישית וא"כ מאי מקשי התם בפחותה מבת ג' מי קילדה וזה תמי' נשגבה בעיני ויש ליישב קצת לפי מה שתירץ דר"י ור"ע פליגי במטנפת וחוזרת ויולדת א"כ י"ל דלכך קאמר מכאן ואילך ספק דשמא טינפה בתחלת שנה שלישית אבל בשנה שלישית ליכא לספוקי דאי טינפה אינה חוזרת ויולדת אבל לתירוץ ראשון קשה דמשני דפליגי אי חוששין לטינוף וסבר ר"י דאין חוששין לטינוף

כלל אי אפשר ליישב גם לשון תו' שכתבו תוך שתים לא ילדה משמע דבשנה השלישית ילדה וא"כ מאי מקשי התם וצ"ע:

דף כא:

גמרא תניא כותי' דר"י כו' לימא תיהוי תיובתא דרב ושמואל כו'. לכאורה יש להקשות מאי קושי' ארב ושמואל דלמא שאני התם דבד' פרקי' אלו הכל שוחטין ביום אחד א"כ יש כאן ודאי איסור ולכך הוי לי' למוכר לאודיעי' לאפרושי' מאיסורא ומדלא הודיעו מותר אבל כאן שאין כאן אלא ספק דשמא ישחטנו ולא ימתין לה עד שתבכר לא אמרינן דאית לי' למוכר לאודיעי' וניהי דר' יוחנן לא מחלק בכך דס"ל אף בספק איסור צריך להודיעו וכן הוא בש"ע דאף בשאר ימות השנה אם יודע ודאי המוכר שנשחטה האם היום צריך להודיע להקונה שלא ישחט הבת היום ולא דמי להא דאמר ר"י התם בזמן שיש ריוח אין צריך להודיע דהתם שמכר האם למחר אין צריך להודיע משום דאפשר ששחט אתמול ואין יכול הקונה לבא לידי איסור אבל אם מוכר ביום שנשחט האם צריך להודיע להקונה דהא יכול לבא לידי איסור אם ישחטנה היום מ"מ מאי מקשי בפשיטות לרב ושמואל דלמא לא ס"ל לחלק בהכי וס"ל דוקא בד' פרקים צריך להודיע שקונה בודאי כדי לשחוט היום ויבא ודאי לידי איסור אבל מספק אין צריך להודיע וה"נ איכ' ספק שמא ישחטנה וכמ"ש ובפרט דשמואל אמר בפירוש סבר לשחיטה קבעי לי' ותחלה הייתי אומר לתרץ זה דהכי מקשי דע"כ לא פליג שמואל עלי' דרב אלא משום דיכול לומר לשחיטה קבעי אבל אם הי' פירש לו דלגדלה קבעי הי' מודה לרב אמאי נימא כיון דפירש לי' דלגדלה קבעי אית לן למימר דהמוכר צריך להודיע כן הי' נראה לכאורה. אבל נ"ל דהא בלא"ה קשה מאי מייתי סייעתא מהתם דתניא שוחט ואינו נמנע דהא אף בקונה מעכו"ם נמי אמרינן התם שוחט ואינו נמנע כמו דאי' ברא"ש וש"ע ובודאי התם היינו טעמא דאינו מחויב לחשוש כלל שמא נשחטה אמו היום דהוא חשש רחוק א"כ מאי מייתי הכא ראי' דלמא התם אף בלא טעמא דאודע הוי מודע לי' הי' שוחט והולך אבל הכא בלוקח מן העכו"ם הוי ספק בכור ומנלן דסמכינן אהאי סברא דאודע הוי מודע לי'. ונ"ל דזה תירץ רש"י במתק לשונו שכתב ד"ה אם לא הודיעו כו' ואין צריך לשאול כו' פי' דניהי נמי דאין צריך לחשוש אם נשחטה אמו מ"מ אמאי תני סתם שוחט והולך ואין צריך לשאול לכתחלה היכא דאיכא לברורי ולמה לא תני שישאול למוכר ואי ליתא דלשיילי' מותר א"ו דחיוב' עלי' דמוכר לאודיעי' ואם לא הודיעו הוי כאלו אמר לי' בפי' שלא נשחטה אמו היום והכי נמי דכותי' ומזה נ"ל דיצא (להפוסלים) [לוח התיקון

מים קדושים: להפוסקים] דאף בשאר ימות השנה צריך להודיע אם נשחטה אמו היום בודאי דהא האי ברייתא לא קאי דוקא אד' פרקים רק בכל ימות השנה שוחט והולך ואינו נמנע ואמאי לא אמרינן בשאר ימות השנה דלכתחלה צריך לשיילי' למוכר אלא ודאי דאם איתא דשחטה הוי מודע לי' מזה יצא להם דין זה דלעולם צריך המוכר להודיע וא"כ שפיר מייתי סייעתא דהא מוכח דאף בשאר ימות השנה צריך להודיע כדי שלא יבא לידי איסור ה"נ דכותי'. ועיין בש"ע סי' שט"ו שהקשו האחרונים אמה דפסיק רמ"א כשמואל מהא דלעיל דפסקינן שוחט ואינו נמנע ומה שתירץ הט"ז דאיכא סברא לכאן ולכאן ע"ש אינו נראה דהא בגמרא אמרינן דשמואל ס"ל אימור לשחיטה זבני' וגם מה שתירץ הש"ך דהכא אימר לשחיטה זבני' גם כן אינו נכון מטעם שכתבתי אבל לא ידעתי מה קשיא להו דהא בגמרא מחלק בהדיא התם במוכר תליא מלתא הכא בלוקח תלי' מלתא ולא ידעתי למה תירצו בדוחקי' אחרים:

תוס' ד"ה אכילה כו' ונראה לפרש כו'. אף דבמשנה תני בהדיא משום דהנאתן לבעלים וזה הנאתן להקדש וכתבו שם תוספת דמאיזה קרא שמעינן דאסור לזלזל בקדשי' משום הנאת בעלים מ"מ לא הוי בכלל גואל דניהי דטעמא הוא משום שזה נפדה וזה נפדה מ"מ הא דנמכרים באיטלז כו' דינא אחרינא היא משא"כ לרש"י הוא דין אחד לבד:

ד"ה (אשתכוחי) [מים קדושים: אשתבוחי] כו' ועוד יש לפרש כו' ולהאי פי' נכרי נאמן במסל"ת דהא מסל"ת לא הוי רק כשהעכו"ם אינו יודע מנהג ישראל ושהאיסור והיתר תלוים בו ואיך שייך להשביח מקחו דכיון דאינו יודע מנהג בכור מאי משבח בכך:

דף כב.

תוס' ד"ה בטלה ואפי' הי' מחצה על מחצה כו'. בודאי אין להקשו' דנימא כיון דאם איתא רובא מים סלקא לי' השקה וגם מע"מ סלקא השקה מאי אמר אבל לקדרה מצא מין את מינו וניער הא כיון דאיכא תרי צדדים להיתר תו לא אית לן למיחש למיעוט מים דומה למ"ש תוספת לעיל (דף י"ז ע"ב) בשם רבי שמעון מיינבלא דאימור (פריך) [לוח התיקון מים קדושים: פרוץ] מועט ואת"ל שוים נמי שרי דלא כתבו תוספת כן רק היכא שדומה לנו שהם שוים אבל בלא"ה ליכא תרי ספקא להתיר דזה מיקרי ספק אחד שמא המים רבים או שוים ואיכא כנגדו ספק שמא המים מיעוט וחוזר וניעור אבל נ"ל דבלא סברת תוספת דבמחצה נמי סלקי' השקה אתי שפיר דלא הוי לן [לוח התיקון מים קדושים: למיחש] למחצה כיון דאי ציר מרובה שרי ואי מים מרובים שרי דומיא דאמרינן התם אי

עומד מרובה שרי ואי פרוץ מרובה נידן משום לחי וע"ש בתוספת ובמ"ש שם רק התוס' קושטא דמלתא נקטי':

ד"ה יתיב ר' דימי ע"ב בא"ד דצריך להרים עכ"ל. היינו לפי שיטתם שכתבו לקמן ד"ה תעלה דלעולם צריך להרים ולא מהני מה שנותן לכהן דמים:

בא"ד והלשון ראשון בטיל נראה עד רובו כו' עכ"ל. זה הוי סתירה לדבריהם דלעיל דפירשו עד ששים דהלשון אינו משמע כן כמ"ש תוספת לקמן וא"ת כיון דלבסוף כו' מאי ראשון בטיל לכך כתבו תו' עד רובו ובזה מיושב להם ג"כ קושיתו מהך סוגיא ומפ' הערל שמא יביא קב ועוד כו' הרי שפיר אמרינן עוררת טומאה משום דהוי רוב טמאי' דהאי ועוד מצטרף לקב טמאים והוי קב ועוד טמאים וקב טהורים ומ"ש רש"י והוי פלגא ופלגא ל"ד כמ"ש בצ"ק ובפרק הערל נמי אמרינן דעד רובו מעלין ויותר מרוב חוזר וניעור והא דנדרים איירי התם בלא פסק וכן תרומה ודם קדשים איירי בפסק וכמ"ש תחלה:

בא"ד ולמאן דמתני האי דר' שמואל כו' וזה שפירשתי דיסבור שמואל כר"ד אינו יכול להיות אם נפרש כו' כיון דבעי מים תחלה סבירא לי' במשהו באיסורא לגו היתרא א"כ לית לי' דר"ד עכ"ל פי' דע"כ אי נימא דקאי אמתניתן ואפ"ה בעי מים תחלה ע"כ לית לי' דר"ד דאי אית לי' דר"ד אם כן הא דתני במתניתן יין ביין במשהו בנפל היתרא לגו איסורא ואמר איהו דאם נפל מים תחלה סלק את מינו כמי שאינו כו' ובמאי איירי דא"ל דאיירי שנפל לתוך כלי התחתון שיש בו מין איסור מים ואח"כ נפל לתוכו יין היתר אם כן מאי סליק את מינו דהא סברא לא שייך כ"א כשרוצי' לבטל יין של איסור בתוך יין של היתר המעורב במים אמרינן סילק כו' אבל הכא אם נפל מים לתוך יין של איסור ובטלו הוי כולו היתר ומאי שייך סילק את מינו כו' שהרי כשירד היין של היתר לא ירד כלל לתוך יין של איסור שהרי כבר נתבטל אלא ודאי נימא כך דאם נתערב קיתון של מים בתוך כלי העליון דהיתר ואח"כ ירדו המים והיין לתוך כלי של איסור בזה אמרינן סילק את מינו כו'. ובזה יאמר ר' שמואל דבעי שנתערב תחלה המים ביין ואח"כ ירדו למטה דאם ירד היין של היתר תחלה ואח"כ נפל לכלי התחתון קיתון של מים הרי כבר נאסר היין דהיתר ואין המים מעלהו שאין בו שיעור כדי להעלותו אם כן קשה מאי מהני כשנתערב המים והיין דהיתר תחלה ביחד ואח"כ ירדו שניהם הלא תחלה ירידתן מעט מעט עד שנאמר עליו דבייון לחוד של היתר ראשון בטיל וא"כ בתחלת ירידתן אין במים כדי לבטל האיסור וממילא נאסר היין של היתר מעט מעט ואח"כ שנתמלא עד שיש במים לבטלו כבר נפל כמו כן מן היין של היתר והלא אין במים כדי לבטלם א"ו דלא בעי במים כדי לבטל רק האיסור לחוד ואם כן למה לי תחלה כך שוה לי אם

נפל תחלה היין ונאסר ואח"כ נפל היין וביטל האיסור וחזר להיתרו א"ו אי אמרינן דבעי תחלה סבר דלא כר' דימי וכשנפל יין של איסור לתוך של היתר נמי אוסר בכ"ש לכך אמר דאם היה בבור קיתון של מים תחלה א"כ תיכף כשירד האיסור נתבטל במים. ומ"ש תו' דאי קאי אמתניתן מצי סבר כר"ד פי' ר"ש מצי סבר כר"ד והצ"ק פי' דרבי' מצי סבר כר"ר ואינו נכון:

בא"ד י"ל דאותו אמורא לית ליה עכ"ל. אע"ג דכבר כתבו תו' לעיל ד"ה אף לקדרה לחלק בין האי דהכא דלא אמרינן סילק את מינו להאי דע"א כו' ע"ש היינו ודאי אי אמרינן שנפל מים תחלה שפיר יש לחלק דבע"ז לא שייך למימר מצא מין את מינו דמיד שנפל האיסור נתבטל בשאינו מינו וגם המינו מותר אבל גבי טומאה דלעולם מינו נאסר משום מגע שפיר שייך וניעור אבל למאן דלא בעי תחלה קשה שפיר אמאי לא אמרינן מיד שנפל היין של איסור לתוך של היתר מצא מין את מינו דהא נאסר ההיתר ושוב אינו מועיל מים כמו דאמרינן הכא דנטמא הטהור ולא מועיל ציר לבטלו ה"נ נימא דנאסר היין ונתחבר עם של איסור לענין שלא יועיל לו מים א"ו דהאי אמורא דלא בעי תחלה לית ליה דר"ל דאמרינן מצא מין את מינו:

רש"י ד"ה תעלה כו' ומשום גזלה יתן דמים כו':

דף כג.

גמרא א"ל אתון בדר"ח מתניתן כו'. פי' אתון מתניתן להאי דינא בדר"ח וקשיא להו דלא מציתו לשנויי כי אמר ר"ח נבלה בטלה בשחוטה לענין מגע ולא לענין משא דהא אמורא צריך לפרש דבריו אנן בדר' חייא מתנין לה נבלה ושחוטה בטלין זה בזה ואליבי' דר' חייא אמר ר"ח נבלה בטלה בשחוטה ור' חייא תנא ואין צריך לפרש דבריו וריב"ח פירש דבריו לענין מגע. וצ"ל אליבי' דר' חנינא דאמר התם לר' חייא נבלה אינה בטלה כו' רק שחוטה בטלה בנבלה אליבי' לא פירש ר' יוסי ב"ח דברי ר' חייא כלל רק פירש מתניתן דלעיל אפר כשר כו' רק אליבי' דר' חסדא קאי ר' יוסי ב"ח גם אר"ח:

תוס' ד"ה נבלה כו' ומיהו היכא דלא נגע בב"א כו' אע"ג דומיא דמשא קתני ומשא היינו בב"א אין לחוש בכך דלא בעינן דומה ממש רק כי היכא דבמשא ודאי נשא החתיכה נבלה ה"נ במגע איירי בענין דודאי נגע בנבלה אבל לא בב"א ממש דמשא אי אפשר אלא בב"א ובמגע אפשר ליגע בזה אח"ז:

בא"ד ולא הוי נמי ספק טומאה ברה"י כיון דבטלה ברוב עכ"ל ופי' וספק טומאה אינו רק בספק השקול אבל הכא הוי היתרא רובא וכי נגע בחד מינייהו הוי כאלו ידעינן ודאי

דבטהור נגע. וצ"ל לפי' תו' אע"ג דבשני שבילין אמרינן במשנה במס' טהרות דבאדם אחד אם לא הזה כו' טמא ודאי וה"נ ניהי דבשעת מעשה לא ידע מ"מ לסוף דנגע בכולן נימא דהא ודאי דנגע בטומאה צ"ל בשלמא התם כשהלך בתחלה נמי הוי ספק והשתא דגלאי מלתא דודאי טמא הוא אבל הכא כשנגע בראשון היה ודאי טהור והוי כאלו לא נגע כלל ולכך גם בסוף טהור:

ד"ה הניחא תימא כו' ואפי' לרבנן דפליגי עליה דר"ש הא מודים בהוציאו לבית החיצון דטהור ומטעם ביטול ברוב ג"כ ותקשה אמאי לא מטמא במשא:

ד"ה טומאה חמורה אבל לבר פדא אפי' בלא ביטול ברוב עכ"ל היינו לסבר' תו' לקמן דנבלה אפי' מגע מקרי טומא' חמורה אבל לרש"י צריך ביטול ברוב משום מגע וכמ"ש לקמן:

דף כג:

גמרא ואמר ר"י משום ביטול ברוב כו'. יש להקשות כי היכא דאמרינן לב"פ טומאה חמורה עד לגר טומאה קלה עד לכלב וע"כ משום האי קרא לגר אשר כו' לא ילפינן מיני' רק טומאה קלה ה"נ נימא לר"י דיליף מלגר כו' סרחה מעיקרא נימא דהיינו לטומאה חמורה אבל טומאה קלה אף סרוחה מעיקרא בעינן עד לכלב ואם כן מאי מקשה למה לי ביטול ברוב הא לפירש רש"י מגע היינו טומאה קלה ולא מהני ביה סרוחה מעיקרא רק צריך טעמא דביטול ברוב. ויש לומר דלא דמי דבשלמא לבר פדא אית לן למימר דקרא דלגר היינו לטומא' חמור' אבל טומאה קלה עד לכלב דהא אשכחן נמי אכילת כלב דשמיה אכילה כמ"ש תוס' ד"ה אחת זו ואית לן לאוקמיה קרא לגר דוקא לטומאה חמורה אבל לר' יוחנן דאוקי לה בסרוחה מעיקר' מה"ת נימ' דלטומא' קלה אף בסרוח' מעיקר' בעי לאכיל' כלב ואי דאשכחן דאכילת כלב שמי' אכילה נימא דלא אסרח מעיקרא אבל בסרחה מעיקרא מנלן לחלק בין טומאה חמורה לטומאה קלה ומקשה שפיר:

רש"י ד"ה ציר כו' לערב מחצה כו'. עכ"ל צריך לומר דאגב שיגרת לשון גמרא נקיט אבל ודאי למחצה לא חייש דאי הוי מחצה סלקא ליה השקה ומה בכך שנתוסף מים רק דלשון הגמרא נקיט ועיקר החשש שמא בציר מפלגא הוי ועכשיו הוא פלגא:

בא"ד ולמאן דאית ליה כו' צ"ל דקושי' הגמ' ל"ל מחצה כו' דוקא אליבי' דמ"ד חוזר וניעור דלמ"ד אינו חוזר וניעור בבציר מפלגא טהור דהא כבר בטלה בציר ואינן חוזרים וניעורים כשנוסף עליהם מים טמאים: וא"ל דא"כ מאי מקשה אליבי' דמ"ד חוזר וניעור דלמא להכי נקיט מחצה למימרא דאין רגילי' מיותר ממחצה דאי הוי רגילי' ביותר ממחצה הוי

תרי ספיקא לקולא שמא היה יותר ממחצה וסלקא ליה השקה ושמא הוי בציר וגם עתה בציר ממחצה ובטלין לכך אמר דאין רגילות ביותר ממחצה ובמחצה ליכא למימר נמי דלמא הוי מחצה וסליק ליה השקה כמ"ש תו' לעיל דאפשר דזה לא מקרי ספק דאין זה דבר הרגיל שיהא מחצה ממש דכל זה אינו דהא ודאי חיישינן ליותר ממחצה נמי דאי לא הוי חיישינן א"כ למה בעי השקה אלא באמת דבר הרגיל שיהי' מחצה ויותר רק דר"נ נקיט מחצה למימר דמשום מחצה אסור ולא בבציר ממחצה ולא ביותר ממחצה וא"כ קשה ל"ל מחצה ועיין בזה שיש בהם גמגום ואין להאריך כי אפשר לתקן אבל יש לתמו' לתירץ ב' דבמחצה לא גזרו בי' רבנן איך מצינו לפרש המשנה דנפל מים כ"ש שיהא טמא ממ"נ אי הוי מעיקרא בציר מפלגא אע"ג דהשת' הוי פלגא הא אמרינן דבמחצה לא גזרו בי' רבנן וכ"ש אי הוי השתא בציר מפלגא ואי הוי מעיקרא פלגא והשתא יותר ניהי דבפלגא לא גזרו מ"מ אמאי לא סלקא לי' השקה דמעיקר' וכי בשביל שהיא מדרבנן ורבנן לא רצו לגזור עלי' טומא' גרע מאלו הי' טמא מדאורי' דאלו הוי טמא מדאוריית' הוי סלק' לי' השקה בפלגא והשתא דרבנן לא גזרו עלי' נימא דלא סלקא לה השקה וכשיוסיף אח"כ יהא טמא מחדש זה דבר שאין דעת סובלתו וצ"ע:

תוס' ד"ה שנפל כו' לאו למימר' שאם היה רובו כו'. לא תטעה בכונ' תו' דלמ"ד חוזר וניעור לא חיישינן לרוב מים כלל דאי חיישינן הוי שרי דהוי תרי ספקא וכמש"ל ברש"י דא"כ למה אמר לעיל דמשיקו במים כיון דלעולם בטיל א"ו דגם ארוב מים חשודים להטיל בו רק דתו' כתבו דלכך נקיט מחצה משום דהאיסור הוא משום מחצה ולא משו' מיעוטא אבל לא בעי למימר דאין האיסור משו' רוב וכמ"ש תו':

בא"**ד** דהא אכתי רוב' ציר הוא עכ"ל. לא דקדקו בלשונם דאי נמי עכשיו מחצה נינהו הוי מותר דהא מעיקרא הוי מיעוטא ורוב אין חוזרין וניעורין להך מ"ד:

ד"**ה** אלא אדר"א ב"י כו' דכל טומא' נבלה כו' עכ"ל. גם לפי' רש"י דפירש לעיל דמגע חשיב טומא' קלה ג"כ י"ל קושית' די"ל דטעמא דרבנן התם משום דלגבי אהל לא מהני ביטול ברוב וכמ"ש תו' לעיל ד"ה הניחא לב"פ וכמ"ד יש מאהיל וחוזר ומאהיל ובבית החיצון טהור דכבר נתבלבלה צורתו וכמ"ש בנדה לחלק בכך ור"ש מטהר אף בבית הפנימי או משום דס"ל דאין מאהיל וחוזר ומאהיל וטהור משום ביטול ברוב או משום נתבלבלה צורתו ובהאי דראב"י טהור במשא משום דט"ח עד לגר ובמגע טהור משו' ביטול ברוב אלא דלא חשו להאריך:

דף כד.

גמרא למאי נ"מ למלקי כו'. יש לדקדק אמאי לא אמר נ"מ לענין בכורה גופי' כגון שיש בהמות ישראל שלא בכרה וילדה באגם ואח"כ מצא בנה כרוך אחרי' אי אמרת ודאי בנה היא ודאי בכור ואי אמרת לאו מרחמי' כו' האי ספק בכור הוא דשמא בנה של אחרת הלכה אצל זו וכן לקמן דפריך לאשמעינן טלה ולמלקי כו' הוי מצי למימר נמי כה"ג דהשני אינו בכור וראשון הוא ספק רק די"ל שהי' דוחק להגמ' להעמיד שימצא ספק בבית ישראל אם לא כהאי דברייתא דנכנס אצל עדרו שהוא דבר הרגיל:

שם א"ה עד דאשמעינן חזיר לאשמעינן טלה. יש לדקדק לשון א"ה דמאי שייך קושיא זו לכאן וי"ל דלעיל הקשה חדא כרשב"ג וחדא כרבנן דהמקשן ס"ל דטעמא דרשב"ג דודאי טלה הוא ולכך לא הי' קשה לאשמעינן טלה דאשמעינן רבות' דאפי' חזיר דאינו מינו ואית לן למימר מסתמא ולד אחרת הוא אפ"ה לא אמרינן אבל השת' דאמר' דסיפ' נמי רשב"ג ואע"ג דמספקא לן אי בנ' היא אי לאו אפ"ה נפטר' מן הבכור' א"כ לא שייך למימ' דה"א חזיר ודאי אמרינן לאו דידה היא הא אע"ג דלאו דידה איכא סברא דלא מרחמא אא"כ ילדה ולכך משני איפכא דה"א בחזיר נימא דודאי דידה היא דאי לאו דידה לא הוי מרחמא לי' קמ"ל:

ד"ה ראה כו' ק"ק כו'. משום דסבר כר"ש כו' פי' שהיה קצת דוחק בעיני תו' דר"מ יסבור כר"ש לכן הקשה ק"ק:

דף כד:

תו' ד"ה והיינו טעמא כו' ואי באינו מתכוין פשיטא דשרי עכ"ל. כתבו תו' לפשיטות דמשמע להו כן לשון הגמ' דאי תולש לאו היינו גוזז פשיטא דבי"ט אסור דעוקר כו' ואו דלמא כו' ובי"ט דבר שאינו מתכוין מותר משמע הלשון קצת דפשיטא ליה דבי"ט דבר שאינו מתכוין מותר והיינו מדפסקינן בשבת הלכה כר"ש בגרירה:

ד"ה אי אמר כו' וא"ת כו' או משום דבר שאינו מתכוין כו' עכ"ל. יש להסתפק בכונת תוספ' אם כונתם להקשות בין אס"ד מעיקרא דאמר וכנגדו בי"ט מותר משום דאינו מתכוין דקשה מאי בכך דאין הלכה כריב"ה מ"מ לפשוט להו דבי"ט שרי באינו מתכוין דאפי' את"ל בשאר איסורים דבר שאינו מתכוין אסור בי"ט מותר כדפסקינן בשבת הלכה כר"ש בגרירה וניהו דלדידהו מספקא להו בהא כמ"ש תו' לעיל מ"מ ודאי דר"ה לא הוי מסופק בדבר ואח"כ כתבו או משום עוקר כו' כונתם להקשות אמאי דאמר לפי האמת דפשיט ליה משום עוקר לאחר יד וכמו שנפרש לקמן דזה דחוק ועוד דבתירוצם לא

הזכירו כלל לתרץ מה דס"ד מעיקרא ונראה לפרש משום דבדבור הקודם נסתפקו בזה אם שרי דוקא באין מתכוין משום דבמתכוין איכא איסורא דרבנן או אפי' במתכוין שרי הכא וגם בי"ט משום דהוי עוקר דבר מגדולי' לאחר יד וזה שהקשו כאן מה ענין י"ט לפלוגתא דריב"ה דאפילו נימא אין הלכה כריב"ה דתולש היינו גוזז ואסור בבכור אף בלא מתכוין מ"מ הא ודאי לריב"מ גופי' בי"ט איכא איסור משום עוקר כו' ואפ"ה פשטית להו דשרי מסברא דנפשי' משום דהוי לאחר יד או דוקא באינו מתכוין או לאידך תירוצא דלעיל אף במתכוין אפי' נימא דהלכה כרבנן דתולש היינו גוזז ואסור כאן דכאן אין לפלוגי בין באורחי' ובין לאחר יד רק גבי שבת דמלאכת מחשבת אסרה תורה מ"מ גבי י"ט יהא מותר משום כלאחר יד אי במתכוין נמי או באינו מתכוין ומאי ענין זה לפלוגתא דריב"מ ורבנן ותירצו דבאמת טעמייהו דרבנן משום דסברי נמי תולש לאו היינו גוזז ואפ"ה אסור ולא התירו משום שחיטת בכור נימא נמי גבי י"ט אף דהוי איסור דרבנן יהא אסור כמו הכא ולא דטעמא דרבנן דתולש היינו גוזז דאי טעמייהו משום דתולש היינו גוזז לא היינו מסתפקים אלבייהו בי"ט כמו לריב"מ. ועיין בזה במה שאכתוב לקמן בע"ה בד"ה ואמר ר"ל:

דף כה.

גמרא ותולש לאו היינו גוזז והתניא כו'. יש לדקדק איך תלי הך קושיא להך שקלי' וטריא ואדלעיל אהא דאמר רב הלכה כריב"מ הוי ליה לאקשויי דאי טעמי' משום לאו היינו גוזז הא תניא דהיינו גוזז ואי משום דבר שאינו מתכוין הא רב סבר דבר שאינו מתכוין אסור ועפ"י מה שכתבנו לעיל יש ליישב דבל"ז לא מצי לאקשויי דה"א באמת טעמא דתולש לאו היינו גוזז רק רבנן פליגי עליה וסברי דהיינו גוזז והאי ברייתא אתיא כרבנן ולא כריב"מ אבל השתא דפשטינן בי"ט שרי ומשום דהוי כלאחר יד קשה קושית תוספ' דמה תלי בזה אי הלכה כריב"מ או כרבנן או כתירוץ תו' דסברי דגם רבנן מודים דלאו היינו גוזז (לאו) [לוח התיקון מים קדושים: אלא] דסברי דאפ"ה לא התירו משום שחיטה וה"נ גבי י"ט אם כן קשה שפיר דהא ברייתא דלא כמאן. כן נ"ל לחדד התלמידים:

שם אמר ר"ל לא שנו אלא ביד אבל בכלי אסור כו'. אין לפרש משום דביד לאו היינו גוזז אבל בכלי היינו גוזז דהא לפי תירץ אב"ע סבר ריב"מ דבר שאינו מתכוין מותר א"כ בכלי נמי לשתרי ולתירץ ראשון שכתבו תו' דאי אמרינן תולש לאו היינו גוזז אפי' במתכוין שרי א"ש דאמר ר"ל דבכלי אסור במתכוין אבל לתירץ שני שכתבו תו' דלעולם אין מותר אלא באינו מתכוין קשה מה לי ביד מה לי בכלי כיון דסבר דבר שאינו מתכוין מותר

וצ"ל להאי תירוצא דהיכא דאיכא פסיק רישא אסור ובכלי איכא פסיק רישא. ולא יתכן זה לפי' רש"י דלדבריו בפרה מותר אף בפסיק רישא וכמ"ש בע"ה בתוספת לדברי רש"י וצ"ל דרש"י ס"ל דאף במתכוין שרי ריב"מ וכתירץ ראשון של תוספות:

תוס' ד"ה ואמר ר"ל תימא כו'. לכאורה היה נראה לומר דזה לא מקרי תולדה רק אי אמרינן דתולש היינו גוזז שייך לומר שפיר דבכנף העוף הוי תולדה אף דלא הוי במשכן רק גבי צמר וכן כל דבר מגדולו אבל אי תולש לאו היינו גוזז לא שייך תולדה אלא דומיא דגוזז והיינו בגוזז כנף העוף ולא בתולש כנף העוף ומה שהביאו ראי' מתולש ממחובר דלא מקרי קצירה קודם העומר דהתם כתבו תו' דבעי קצירה כי אורחי' דוקא עיין בתו' פר' ר' ישמעאל וכן גבי לקט אמרינן בהדיא בחולין דבמידי דאורחי' מחשב קצירה וחייב בלקט אבל באמת הא לא נימא דאי תולש לאו היינו גוזז דמ"מ להוי תולדה דהא ל"ד כלל לגוזז רק כל הני דאמרינן דהוי תולדה משום דתולש היינו גוזז וכן תולש ממחובר היינו קוצר כן היה נראה לכאורה אבל אי אפשר כלל ליישב לשון האיבעי' תולש לאו היינו גוזז ובי"ט אסור כו' הא אי תולש לאו היינו גוזז אפי' בי"ט שרי גם לפי תירוץ הגמרא אי אפשר ליישב דמתרץ התם היינו אורחי' והכא לאו אורחי' ולכך תולש לאו היינו גוזז ג"כ קשה מאי קאמר תולש לאו היינו גוזז והיינו ע"כ משום דלאו היינו אורחא ומאי קאמר אח"כ ובי"ט אסור דהוי עוקר דבר מגידולו מהיכ' פשיט' לי' דבי"ט אסור בלאו היינו אורחי' דהא לפי אמת גם בי"ט מותר מהאי טעמא דלאו היינו אורחי' וצ"ל בדוחק דבעל אבעי' לא ידע כלל מברייתא דלקמן דהתולש את הכנף חייב משום גוזז וזה היה פשוט לו דבי"ט עוקר דבר מגידולו חייב ולא ידע לחלק בין אורחי' ללאו אורחיה ואיך שיהיה לא קשה קושית תוס' ד"ה אי אסר דמאי היה מקפיד אי הלכה כו' דהא לפי תירץ הגמרא חד טעמא הוא דבבכור לאו היינו גוזז משום דלאו אורחיה ובי"ט נמי שרי משום דלאו אורחיה והוי כלאחר יד משא"כ לרבנן דסברי אפי' לאו אורחיה היינו גוזז א"כ בי"ט נמי אסור:

ד"ה גוזז במספרים כו' ובקונטרס פי' כו'. נ"ל דאפי' בכל דוכתא קיימ"ל דפסיק רישא אסור הכא שרי אפי' כי גוזז ממש דלא אסרה תורה אלא שלא ינהוג בה מנהג חולין שגוזז להנאתו וזה אסור לגזוז כדי להנות בצמר והראי' דאף צמר שנשב ג"כ אסור להנות בו ובפסולי מוקדשין נמי אמרינן תזבח ולא גיזה דאסור להנות בגיזה מ"ה אפי' הוי פסיק רישי' לגבי גיזה גופי' הא לא יהנה רק לתקן הפרה משא"כ בכל דוכתי דהאיסור בשבת הוא משום עשיית מלאכה גופי' וכן במכבה גחלת מע"ג המזבח אי הוי פסיק רישי' הוי כאלו נתכוין לכך ואסיר:

בא"ד ויש ליישב לפי' הקונטרס כו'. דברי תוספ' אין להם שחר כלל דמנלי' להמקשן והתרצן לעשות פלוגתא בין טעמא דריב"מ ובין טעמא דרב דלמא רב נמי סבר דאפילו אי תולש היינו גוזז אפ"ה מותר דאין כאן גוזז כלל כיון דלהנאת שחיט' בעי לי' ומאי הקשה מעיקר' ומאי משני רב לא סבר כריב"מ ונ"ל עפ"י שכתבו תוספת דע"כ בי"ט לא שרי אלא באין מתכוין דמתכוין איכא איסורא דרבנן א"ש דע"כ רב נמי דאמר הלכה כריב"מ לא שרי אלא באין מתכוין דאי אפי' במתכוין מטעם דאינו גזיזה כלל משום דלתקן שחיטה קבעי לה א"כ איך אמר דכותי' כנגדו בי"ט שרי הא בי"ט אסור במתכוון כקושית תו' ד"ה והיינו טעמא דניהי דהוי כלאחר יד מ"מ איסורא דרבנן איכא אלא ע"כ רב לא שרי בבכור רק בלא מתכוין והיינו טעמא משום דתולש לאו היינו גוזז ולכתחלה גזרינן תולש אטו גוזז ולכך פריך דהא התם תני דריב"מ מתיר אף במתכוין גבי פרה והיינו משום דגזיזה גמורה נמי שרי דלאו זה גוזז ותירץ הגמרא הוא דרב סבר כריב"מ גבי בכור אבל ריב"מ לא סבר כרב דאלו רב לא שרי רק באינו מתכוין דס"ל במתכוין הוי גזיזה אף דלתקן שחיטה קבעי ואלו ריב"מ סבר דאף במתכוין אין כאן גזיזה כלל כן הי' נראה לתוספ' לומר ודחו זה דבכל ענין יכול להקשות כו' פי' דלשון גמרא משמע דהקשה מדרב סבר כריב"מ ריב"מ סבר כרב פי' ואליבי' דרב ע"כ טעמא משום דתולש לאו היינו גוזז דהא סבר דבר שא"מ אסור ואם כן בי"ט אמאי שרי א"ו משום דלאו אורחי' והיינו דוקא באינו מתכוין למה לי הוכחה זו כלל ולהזכיר הא דסבר כרב בדבר שאינו מתכוין ניהי דאימא כדס"ד מעיקרא דרב שרי בי"ט משום דאינו מתכוין נמי יקשה הא במתכוין אסור ונמצא ע"כ בבכור נמי סבר במתכוין אסור דא"כ מאי כנגדו כו' והא ריב"מ סבר דאף במתכוין שרי ולמה לי' לגמ' כלל להאי שקלי' וטריא דמוכחינן דטעמא דרב משום תולש לאו היינו גוזז מדסבר דבר שאינו מתכוין אסור כן נראה לי כונת תוספת:

ד"ה שער כו' בפ"ב דחולין גבי על הארץ תשפכנו כמים כו' עכ"ל ונראה לי לישב דסוגיא דחולין אליבי' דר"ש אזדא התם ואליבי' דר"ש מוכח דהגיזה אסור מדאורייתא דהנה נ"ל דזה תלי בהני תרי לישני' דאמר לעיל (דף ט"ו) תזבח ולא גיזה בשר ולא חלב ואכלת ולא לכלבך איכא דאמרי תזבח ואכלת אין לך היתר אלא משעת זביחה ואילך ופי' רש"י שם מהכי מפיק גיזה וחלב נמצא דלישנא קמא איכא למימר שפיר תזבח ולא תגוז אבל ללישנא בתרא דאמרינן אין לך היתר אלא משעת זביחה ממילא שמעינן דהגיז' אסור וא"כ ר"ש דס"ל במעשר שני פ' ג' משנה י"א גבי צבי שלקחו בכסף מעשר ומת יפדה וחכ"א יקבר ופי' שם הברטנורא דפליגי אי פודין את הקדשים להאכילן לכלבים וא"כ ר"ש דאי' לי' פודין כו' להאכילן לכלבים ע"כ לא דריש כלישנא קמא ואכלת ולא לכלבך

רק כלישנא בתרא אין לך היתר אלא משעת זביחה והכא איתא התם בהדיא דהני תרי לישנא פליגי בהא אי פודין כו' להאכילם לכלבים ואם כן לר"ש דמוכח דס"ל כלישנא בתרא אין לך היתר אלא משעת זביחה ודאי ס"ל דהגיזה עצמה אסורה בהנאה וא"כ שפיר אמרינן בפסחי' אליבי' דר"ש סד"א הואיל ואסור בגיזה כו' אבל סוגיא דהכא סברי' כלישנא קמא דתזבח ולא גיזה וא"כ י"ל היינו ולא תגוז אבל הגיזה עצמה מותרת:

דף כה:

במשנה א"ל ר' יוסי לא בזה כו' כללא דמלתא לר' יוסי בנשחטה מותר לכ"ע דלא גזרינן דלמא אתי לשהוי דכיון דנפיל בי' מומא לא משהי לי' כדי להנות באכילתה אבל קודם שנשחטה אסור להנות מגיזה אף מב"מ וטעמא מפרש בפי' המשנה להרמב"ם דחכמים אסור כדי שימהר לשוחטו וע"ש וכשמת אסור דהא סופו מוכיח שלא שחטה וגזרינן דלמא אתי לשהוי אבל בנשחט' לא חזינן לדעתי' דאתי לשהוי ומדברי ר"ש ד"ה מכלל דאסור נראה טעם אחר לחלק דבנשחטה לא גזרו רבנן כיון שהצמר שמחובר בה מותר אי אתי למגזר מה שנשר קודם שחיטה מיחזי כחוכא ואטלולא דמה לי הצמר המחובר ומה לי הנשר אבל במת הנשאר במחובר אסור גם הנשאר אסור דגזרו עלי' דלמא אתי לשהוי:

דף כו.

רש"י ד"ה התולש כו' לרבנן מאי עכ"ל עיין בצ"ק ודבריו דחוקים ונ"ל דה"פ דדייק מדתני עולה תמימה משמע דלרבנן בעי ואליבייהו לא מצי למיבעי' בב"מ דכיון דגזרו בבכור אף דלא אתי לשהויי לי' משום דנאכל במומו אפ"ה גזרינן כ"ש בעולה דאינו נהנה כ"כ דהא אינה יוצאה לחולין אלא ע"י פדיון וגזרינן טפי שישהה מלפדותו משא"כ לעקביא מצי למיבעי' בעולה ב"מ דדלמא דוקא הכא לא גזרינן שלא ישהנו משום דמותר לאוכלו בלא פדיון אבל בעולה שאסורה בלא פדיון יש לגזור שפיר ומ"ה פי' רש"י לרבנן:

ד"ה אי איכא כו' רשע הוא עכ"ל. אין לפרש משום דרשע הוא ועבר על איסור גיזה הוא הדין למקנסי' זה אינו דהא עקביא מתיר אף בתולש מב"מ אע"ג דעביד איסורא דב"מ ג"כ אסור לגזוז אפ"ה לא קניס אלא נראה דה"פ דמאי מספקת כיון דמכפר אעשה לא אתי לשהויי הא לא חייש לכפרה דהא עבר אלאו וכיון דקיל בעיניו לעבור אלאו כ"ש דעשה קיל בעיניו ובודאי אתי לשהויי ומ"ש רש"י לרבנן עיין בתו':

דף כז.

עד כמה פרק רביעי

רש"י ד"ה כהן קטן כו' לישנא אחרינא כו'. דללשון ראשון יהבינן לקטן אף שהגיע לט' שנים שראה קרי מ"מ יהבינן ליה כיון דקטן הוא ולא איכפת לן אי אכיל ליה אף דאמרינן ביבמות דאף איסור דרבנן לא ספינן ליה בידים מכל מקום תרומת ח"ל דקיל טפי לא החמירו ולאידך לישנא היינו דוקא שלא ראה קרי. ומ"ש רש"י דה"ה גדול שטבל לקריו נ"ל דזה שייך בתר ל"א דללישנא קמא א"ש דנקיט קטן דאף אם טמא יהבינן ליה משא"כ בגדול דבעינן דוקא שטבל אבל ללישנא בתרא אף לקטן לא יהבינן אלא דוקא פחות מבן ט' דטהור הוא בכה"ג לגדול נמי יהבינן אם הוא טהור שטבל לקריו וכתב רש"י דבאמת ה"ה לגדול ומ"ש רש"י לקמן כהן גדול כהן שהגיע לכלל מצות היינו ללישנ' קמא:

דף כז:

תו' ד"ה וכי הזאה כו' והשת' דפרישת הא דתני ט"י כו' בט"י שמא הקלו יותר עכ"ל כצ"ל למחוק תיבת דשרץ וה"פ דתחלה כתבו ומאן דמחמיר בטמא שרץ פי' היינו הך דאמר מר זוטרא משמי' דר"ש כו' אם כן לדידי' איכא לאוקמי שפיר הא דתנן וט"י אוכלו היינו ט"י דמת ושרץ דהא לא ס"ל האי סבר' וכי הזאה יש לנו אם כן ט"י דקרי י"ל דאסור כתבו תו' דעכ"פ נלמד משם דטמא שרץ מותר בלא הערב שמש דלא תימא הא דאמר טמא שרץ טובל היינו יטבול ויעריב שמשו דוקא ולאפוקי ממ"ד דאין אסור אלא למי שטומאה יוצא מגופו לזה כתבו תו' דעכ"פ נלמד ממשנה דהתם דט"י דשרץ שרי ואח"כ כתבו ומיהו אין ראי' כ"כ פי' דנימא התם דוקא בט"י דשרץ אבל ב"ק אסור בלא הערב שמש מדמחמרינן בשרץ קודם טבילה אית לן להחמיר בב"ק אף לאחר טבילה כתבו תו' דאין ראי' כ"כ דאעפ"י שהחמירו אף בט"ש קודם כמו בב"ק בטבול יום שמא הקלו לאחר טבילה דאף ב"ק מותר לאחר טבילה:

ד"ה ולית לי' כו' ובקונטרס לא משמע כן. פי' מדכתב רש"י ד"ה הזאה יש לנו כו' הערב שמש נמי לא בעי עכ"ל ולא כתב דאפי' טבילה לא בעי ועלי' יאמר ר' עמרם הכי אמר רב ט"מ טובל פי' דוקא טובל והגמרא יאמר עלי' לית הלכתא כו' אלא כדאמר מעיקרא דאף טבילה לא בעי א"ו דרש"י רוצה לומר דטבילה בעי לכ"ע רק ר"נ סבר דהערב שמש לא בעי ור"ע נמי קאמר הכי והא דאמר לית הלכתא היינו בתרוייהו רק דבעי הערב שמש ג"כ:

דף כח

דף כח:

גמרא לימא תנן סתמא כר"מ דלמא בדוקין שבעין כו'. נראה דהמקשן סבר דע"כ הא דתני יקבר ליכא למימר דאיירי בענין שאי אפשר לידע אם הוא מום קבוע דא"כ פשיטא דיקבור א"ו דאתי לאשמעינן אע"ג דחזינן דמום הוא אפ"ה יקבר והיינו כר"מ ומשני בדוקין שבעין ואתי לאשמעינן דאף ר"י מודה בדוקין שמשתני'. עוד יש לפרש דהמקשן סבר מדתני ישלם ולימא לי' מאן לימא דהוי בי' מום ואמאי ישלם המע"ה א"ו אף דחזינן דהוי מום קבוע אפ"ה יקבור ומשלם משום דאפסדי' ומש"ה בעי למימר כר"מ ומשני בדוקין כו' והא דתנן ישלם מייתי עלי' תני כו' מחצה לגסה פי' באמת אינו משלם כולי' ועיין בתו':

שם ותיפוק לי' דטעה בדבר משנה כו'. עיין בתו' בסנהדרין דזה אינו קושיא רק לרבנן דס"ל דלא דיינו דינא דגרמי מ"ה איכא למימר אי הוי קמן הוי הדרו בי' ואנת הוא דאפסדית אבל לר"מ ה"נ דחייב וצ"ע א"כ מאי משני א"נ טעה בשיקול הדעת פטור אתה משום דמומחה מאי איריא משום דמומחה הא לעולם הוי גורם דהא בזיכה את החייב לעיל דאמרינן מה שעשה עשוי ואפי' אמרינן לימא כר"מ ולא מחייבינן אלא בנשא ונתן ביד הא לא"ה הוי גרמא וא"כ הכא דלא האכילה ר"ט בידים לעולם הוי גרמא:

תוס' ד"ה רביע כו' ובתרומ' נמי אשכחן עכ"ל. זה הוי כמו תירוץ אחר דכונתם לומר דאף דודאי הי' ב"מ וגם הוי שרי לי' חכם נמי אין שוה אלא מחצה לפי שנאכל לכהנים:

דף כט

דף כט.

גמרא מנה"מ כו'. יש לתמוה אפי' רש"י דפי' לעיל אמתניתן אין שוחטין דדלמא משום אגרא שרי לי' רק באילא ביבנה התירו שלא הי' חשוד דהא בגמרא משמע דלאו היינו טעמא אלא משום דמה אני בחנם וגם למה לא שרי לכל אדם ליטול שכר מתם ומב"מ דליכ' חשד' א"ו כמו שכתב הרא"ש דלאילא התירו משום דהי' ממונה על כך והי' בטל ממלאכה יע"ש:

תוס' ד"ה מה אני כו' דבתורת אגרא היינו שכר טירחא כו'. פי' דשכר טירחא אסור ליטול משום דחייב לטרוח בחנם אבל להשתדל להפוך בזכותו שזה אינו מחויב לעשות ה"א דשרי ליטול אגרא מש"ה כתיב לא תקח שוחד:

ד"ה הנוטל כו' מפרש בכתובות באגר בטלה דלא מוכח אבל אגר בטלה דמוכח שרי כן הוא גירסת מהרש"א ופי' דבכתובו' תנן מכוער כו' היינו באגר בטל' דלא מוכח ולכך שרי רק שמכוער והכא דאסור לאו בשכר בטלה איירי אלא שכר לדון ואח"כ כתבו תוס' אבל אגר בטלה דמוכח שרי פי' זה כתבו תו' להלכה דאגר בטלה דמוכח שרי ואינו מכוער כלל והצ"ק תפס על מהרש"א בחנם:

ד"ה היכא אזיל כו' כדאמר בבכל מערבין מערבין לכהן בבה"ק עכ"ל. לכאורה מאי ראי' מכאן דבכ"מ מהני ניפוח דלמא לא מהני רק שמותר לילך ולטמא א"ע זה אין הכהן מוזהר עליו אבל מ"מ טמא הוא. ואי אמרינן אין מערבין לדבר הרשות א"ש דלמה יתירו חכמים לילך כיון דלאו היתר גמור הוא דהא טמא הוא עכ"פ מה"ת נתיר לדבר הרשו' אבל אי אין מערבין אלא לדבר מצוה לכאורה אין הוכחה ונרא' לי דה"פ דע"כ לגירסת רש"י מאי בודקין דאמר ר"י כו' מוכח דר"י אמר דינו רק אפסח שמנפח וטהור דאי בעלמא קאי אכל אדם שמותר לנפח א"כ ע"כ ס"ל דמועיל הנפוח שלא יהא טמא דבכל אדם דלאו כהן מאי שייך לנפח אלא ודאי דקאי דוקא אפסח דמותר לנפח וטהור לעשות הפסח וא"כ מאי מייתי דר"י אמערבין דלמא התם לא שרי ודוקא בפסח שרי דלא העמידו דבריהם במקום כרת א"ו דר"י בעלמא קאי דכל אדם מותר לנפח אם כן ממילא מוכח שהוא טהור דאל"כ מאי רבותא דמותר לנפח הלא ישראל אינו מוזהר על הטומא' כלל:

בא"ד ושמא רוצים לומר השאלתו' כל שאר המצות בלא ניפח שרי פי' דבפסח מהני ניפוח שיהא טהור ובשאר מצות מותר לילך אף בלא ניפוח וטמא אף ע"י ניפוח ולפ"ז לא יתורץ האי דבכל מערבין וכמ"ש קושיתם:

בא"ד ונראה לר"י ובדיקה המפורשת לאחר שעבר לכל דבר כו' עכ"ל. פי' הא דתנן במתניתן כיצד הוא בודק לא קאי אריש לפרש הא דתנן בודקין כיצד כו' דודאי בודקין דרישא היינו ע"י ניפוח דמשמע לכתחלה בודקין ובדיקה שע"י ניפוח הוא דוקא לעשות פסח או לנזיר לב"ש והא דתנן כיצד בודקין לא קאי כלל אריש רק דינא באנפי' נפשי' כיצד הוא בודק אם עבר שם אדם וקאמר מביא את העפר כו' ונמצ' כיון דלא בא לפרושי אריש ממילא מהני האי בדיקה לכל דבר אף לתרומה ולכל מילי אבל בודקין דרישא דלא מהני רק לעושה פסח ולנזיר כדברי ב"ש היינו נפיחה. וכתבו אח"כ דלפי פי' זה הא דאמר בחגיגה בדק לפסחו מאי שיאכל בתרומתו היינו בדיקת נפיחה דלא מהני רק לפסח בעי דאפשר אם בדק לפסח מועיל אף לתרומה אבל בדיקה דמתניתן מועיל אף לתרומה לחודי' דלא הוזכר בדיקה זו לפסח דוקא וצ"ק שגה כאן בפשט התוספת:

בא"**ד** ועוד היינו יכולין לפרש דכל הבדיקות לעושי פסח פי' אף הבדיקה דמתניתן קאי אירשא אבודקין לעושי פסח ומפרש כיצד בודקין והגמרא מפרש עוד בדיקה דר"י גם כן לעושי פסח ומרויחים בזה דהא דבעי בחגיגה בדק לפסחו קאי בין אבדיקה דמתניתן בין אבדיקה דר"י והא דפריך התם מאי בודקים הלא הבדיקה מפורש במשנה פירשו תו' דלאו קושית סתם גמרא היא רק הוא דברי ר' יהודא ור"י בעצמו אמר מאי בודקין דאתי לאורויי לן בדיקה אחרת וכהאי דריש אלו מציאות כו':

דף כט:

ד"ה כפועל בטל כו' ומשמע לגמרי כמו שפי' ולא כמ"ש (ר"ת) [ר"ח] כלל עכ"ל עיין בצ"ק שכתב דמשמע דלא כפי' רש"י ולא (כר"ת) [כר"ח] ואין נכון כמה שאבאר בע"ה גם לשונם אינו מדוקדק שכתבו אח"כ ומיהו קשיא כו' דהא סיימו דפירושם נכון ולא פי' רש"י ומאי הלשון ומיהו קשיא לפי' רש"י אבל הנ"ל דאדרבא יש להגיה משמע כפי' רש"י ולא כפי' (ר"ת) [ר"ח] דהכי אי' שם תנא תנא קמי' דרב כו' א"ל חביבי אמר כו' כפועל בטל והתם מקשי והא תנא אבל אינו דומה הבא טעון לבא ריקם כו' וא"כ הא דאמר משלם היינו נמי כפועל בטל ומשני לא סיימוה קמי' ע"ש נמצא מוכח מהתם דהא דתני בברייתא נותן לו שכרו משלם והא דאמר חביבי כפועל בטל חד מלתא היא מזה מוכח כפי' רש"י דאי כפירוש תוספת אין זה שכרו משלם דהא אינו נוטל כלום בעד טרחתו שעשה עכשיו ואע"ג דלכאורה משמע שאינו עושה כלום מ"מ לשון הברייתא אינו דומה הבא ריקן לבא טעון משמע דבא ריקן נמי צריך לשלם לו שכר הילוכו רק דבא טעון מגיע לו הרבה יותר נמצא מוכח שפיר כפי' רש"י ולא כפי' (ר"ת) [ר"ח] דהא התם משמע דהא דתני בברייתא נותן לו שכרו משלם והא דפועל בטל חדא מלתא היא ואי (כר"ת) [כר"ח] אינו דומה כלל דפועל בטל היינו שמשל' לו כפי מה שהי' שוה בשאר ימות השנה או כמו שכתבו תו' בסוף בשם (ר"ת) [ר"ח] ובריייתא קתני דמשלמין לו כאדם הרוצה להיות בטל ממלאכה כבדה ולעסוק במלאכה קלה ומתורץ הלשון שפיר ומיהו קשיא לפי' רש"י והצ"ק טעה בזה וסבר דהתם אינו מגיע לו שכר מלאכה כלל מה שעושה עתה מפני שהולך בטל לגמרי ומ"ה כתב דמשמע כפי' ולא כרש"י ואינו נכון דא"כ אדרבא דלמא התם שאינו עושה כלום משערין כבטל לגמרי והכא שעוסק במלאכה קלה משערין כפי מה שרוצה לעסוק במלאכה קלה ומ"ש הוא נכון:

דף ל.

תוס' ד"ה מעשרין כו' מכאן מדקדק ר"ת עכ"ל ורש"י כתב במתניתן ולוקחין ממנו תבואה כו' ואין צריכין לעשר ודאי אלא דמאי עכ"ל ולא ידעתי איך פירשו
בגמרא כיון דבעי חומה דמשמע בהדיא כדברי תוס' דקאי אמעשר שני לשום חולין וכן הא דאמר מעשר אית לי' פדיום. ונ"ל עפ"י דאיתא ביבמות (דף פ"ו) תו' ד"ה אי מהתם ה"א ללאו כו' וא"ת מנלן דטבל למעשר עני הוא במיתה הא לא איתקש לתרומה וי"ל דשמ' אין בו מיתה עכ"ל ושם תירצו עוד תירץ ע"ש ונ"ל דס"ל לרש"י כהאי תרוצא דליכא מיתה רק בטבל שלא הופרש ממנו מעשר ראשון דאיתקש לתרומה אבל לא מ"ש ומ"ע וא"כ י"ל דרש"י ה"ק דחשוד על השביעית אינו חשוד על המעשרו' פי' דאינו חשוד שלא להפריש המעשרות דהיינו מעשר ראשון ומ"ש שזה הוא דבר הנוהג ברוב שנים ונימא דחשוד עליהם שלא להפרישׁ' בודאי והלוקח ממנו יהא צריך להפריש ודאי רק אינו מפריש רק דמאי ומפרש טעמא דאמעשר ראשון אין צריך טעם דשביעית קיל מיני' דאינה במיתה משא"כ טבל שלא הופרש מעשר ראשון הוא במיתה רק אמ"ש דטבל שלא הופרש מ"ש אינו במיתה לזה צריך טעם ואמר בגמ' משום דבעי חומה וכן באידך דהחשוד על המעשרות קאמר נמי בין אמעשר ראשון בין אמ"ש אינו חשוד על השביעית ובמעשר ראשון אין צריך טעם כיון דמותר לזרי' קיל בעיניו אבל במ"ש דצריך לאוכלו בירושלים צריך טעם וקאמר כיון דנאכל ע"י פדיום קיל בעיניו זה הנ"ל לפרש דעת רש"י ויש לי דרכים אחרים בזה רק כתבתי מה שנראה יותר פשוט אבל מ"מ עיקרא דמלתא אין נוח לי דנימא אם חשוד פעם אחת ולא הפריש מעשרות שיהא הלוקח ממנו צריך לעשר ודאי דהא רבנן אמרי איזהו ע"ה כל שאינו מעשר פירותיו ואפ"ה אמרינן בכל דוכתי דהלוקח מע"ה אינו מעשר אלא דמאי ומשמע דאף בע"ה דרבנן דודאי חזינן שלא עישר פירותיו לא אמרינן דפירותיו הוא טבל גמור ועיין בתוספת ד"ה מחציתן ובמ"ש שם דמשמע ג"כ מדבריהם כמ"ש:
ד"ה הא חשיד כו' דמשמע לי' כו'. הא דלא פירשו כפשטי' דמשמע דוקא אי ידעינן שנאמן על הטהרות היינו שקבל עליו דברי חברות נאמן על השביעית הא חשיד פי' אי לא ראינו שנאמן היינו שלא קבל עליו והוי כסתם בני אדם חשודים נמי על השביעית וא"כ מוכח דסתם בני אדם חשודים על השביעית די"ל דה"פ דאיירי דידעינן שהי' חשוד מתחלה על השביעית ואמר בברייתא דאם קבל עליו להיות נאמן על הטהרות שוב יצא מחשדותו וכמ"ש דקבל עליו להיות נאמן על השביעית לכך כתבו תוספת דזה אין צריך לאשמעינן דכשקבל עליו להיות נאמן על הטהרות דכ"ש דמהני קבלתו לענין שביעית

ומ"ה לא מקשי אריש' דקתני מי שהוא חשוד על המעשר אינו חשוד על השביעית הלא מכאן מוכח דאף סתם בני אדם חשודים על השביעית דקתני מי שקבל עליו להיות נאמן על הטהור אינו חשוד הא סתם בני אדם חשודים על השביעית די"ל דעיקר אתי לאשמעינן הא חשוד פי' דוקא מי שחשוד על הטהרות דוקא חשוד על השביעית ולא סתם בני אדם ואף דמ"מ קשה דהא טהרות קילא ממעשרות ואפ"ה חשוד על השביעית כ"ש מי שהוא חשוד על המעשרות שיהא חשוד על השביעית מ"מ כיון דיכול להקשות מסיפא דתני מפורש מי שחשוד על הטהרות אינו חשוד על השביעית מקשי מסיפא:

ד"ה מתניתן כו' לרבא דלית לי' שינויא דאביי כו' ואף שרבא אמר בע"ה דר"מ מ"מ הא ודאי פשוט דאף ע"ה שאינו משמר פירותיו בטהרה ג"כ נחשד על המעשרות והקונה ממנו צריך לעשר דמאי והכא דתני אינו חשוד על המעשרות היינו על מ"ש או לרש"י לענין שיהא צריך להפריש ודאי:

בא"ד כו' כ"ש סתם ע"ה כו'. לא ידעתי לפרש דברי תו' דודאי מי שחשוד בוודאי על הטהרות יותר מסתבר שיהי' חשוד על השביעית אבל התם בסתם בני אדם ולא שחשוד בודאי על הטהרות מאן לימא לן דחשוד על השביעית אף דסתם בני אדם חשודים על המעשרות דלמא אשביעי' לא חשידי ונראה לפרש קצת דלרבנן דפליגי אר"מ ואמרו דסתם ע"ה כל שאינו מעשר פירותיו כראוי דהיינו נמי שודאי חשוד על המעשרות ובכה"ג איירי בכל דוכתי דאף בודאי חשוד על המעשרות מ"מ אינו חשוד על השביעית אבל לפ"ז קשה על אביי דמוקי בגיטין דה"ט דבוררת כו' משום דרוב ע"ה מעשרים הם ובשביעית משום דקתני בחשוד דמשמע ודאי חשוד וזה דמייתי תוס' סוף הדבור קשה הא אביי לא מוקי כרבא בע"ה דר"מ דמשמע ליה אף בע"ה דרבנן דס"ל כל שאינו מעשר פירותיו כראוי וא"כ קשה מ"ש רישא ומ"ש סיפא הא ריש' נמי איירי בודאי חשוד א"ו דאף דמוקי בסתם ע"ה לא איירי בחשוד ודאי א"כ קושית תו' אינו מובן. ויש ליישב בדוחק דאביי ג"כ מוקי בע"ה דר"מ רק דרבא מוקי דוקא בטהרות ולא לענין מעשר ואביי מוקי ג"כ לענין מעשר דס"ל דרוב ע"ה מעשרים הם והא דלא מפרש אביי כמו רבא משום דרבא צריך לאוקמי' בטומאה וטהרה לכך צריך לפרש דבריו בע"ה דר"מ משא"כ לאביי איכא לאוקמי' בסתם בני אדם:

תוס' ד"ה באתרי' כו' ותימא בפ"ק דשבת כו' עכ"ל. לא ידעתי מאי קשיא להו דאטו מי אמר התם כיון דחטה אחת כו' מ"ה לא נחשדו ע"ה לפרוש תרומה דבלא"ה לא נחשדו משום דבמיתה רק התם קאמר דגזרו על גידולי תרומה משום תרומה ביד ישראל שיחוס על ממונו ולא ירצה ליתנה לכהן ויזרענו ופריך אי חשידי אפרשי נמי לא לפרשי כיון

דאפשר להו למעבד כדשמואל ובהא יוציאו ידי טבלם א"ו מדמפרשי ודאי לא רצו לעשות (הצטדקאי) [הטצדקאי] למפטר מכהן אבל גבי מ"ש מי קאמר הכא דחשודים לחוס על ממונם רק אמרינן דאף שמפרישין מ"ש להוציא התבואה מידי טבל מ"מ חשודים למכור לשם חולין לפי שהאיסור הוא זיל לגבי' לאוכלו בלי פדיום ומאי אמרת הא בידם לפדותו על ש"פ שמא לא חשו לפדותם כלל ולא דמי כלל לדהתם ויותר נ"ל אף אם היה הוכחה גמורה אטו מי עדיפא הוכחה זו ממה שראינו נוהג בצנעא בתוך ביתו אפ"ה אמרינן אי הוי חשוד אמ"ש לא היה מהני מה שנוהג בצנעא בתוך ביתו וה"נ כיון דחשיד אשביעית פשיטא דחשיד אמ"ש כדאמר בגמרא והוי כאלו ידעינן ודאי דחשוד אמ"ש ומאי מהני הוכחה זו ודברי תו' צ"ע:

דף ל:

ד"ה וחכמים אומרים ל"ד כו'. הא דלא משני תו' דלאותו דבר אף שנוהג בצנעא בתוך ביתו מ"מ חשוד אבל לשאר דברים כשנוהג בצנעא לא חשיד דא"כ מאי קאמר לעיל הנאמן על הטהרות נאמן על השביעית הא חשיד דמשמע דהא אתי לאשמעינן כדפי' תו' לעיל ולא קתני הנאמן על הטהרות נאמן לכל דבר דמשמע הא חשיד חשיד לכל דבר א"ו דדוקא לשביעית חשיד בלא ראינו נוהג בצנעא בתוך ביתו אבל לכל דבר אף שאינו נוהג בצנעא כו' מ"מ אינו חשיד:

דף לא.

תוס' ד"ה וכולן ועוד דאמר ר"י חזרו בהן (במטמוטי') [במטמוני'] עכ"ל. ומדברי רש"י נראה פשוט דאם עושים בצנעא תשובה אין מקבלין אותן אבל אם עושים אף בפרהסיא ומודיעים עונם ומתביישים ברבים זה עדיף טפי והא דאמר ביומא חציף מאן דמפרסם חטאיה הא מוקי התם בחטא שאין מפורס' אבל כאן בחטא מפורסם אדרבא צריך לעשות תשובה בפרהסיא ומ"ש תו' וכי זה דרך רשעים כו' מאן אמר לן שהפי' הוא בצנעא עושה אבל בפרהסיא הם מקולקלים רק הפי' שאין מפרסמים חטאם ואינם מודיעים לכל שחוזרים בהם:

דף לא:

פסולי המוקדשין פרק חמישי

תו' ד"ה במעשר בהמה כו' דומיא דפסולי מוקדשים כו' עכ"ל. פי' דמשמע דפסולי מוקדשים נמכרים באטלז ומעשר אינו נמכר באטלז אבל בביתו מזדבן וה"ה דהוי מצי למימר דומיא דבכור דבכור ודאי שמזדבן בתוך ביתו אפי' שלא בהבלעה דהא נמכר אף חי. ואפשר דלא פסיקא להו כל כך דאפשר גם בכור לא מזדבן שחוט מדרבנן רק בהבלעה. ועכ"פ צריך לומר דאביי לא שרי רק ביתומים בהבלעה צריך לאוקמי מתניתן ביתומים ובהבלעה ולא חיישׁ להנך דומי' ומתניתן ה"ק דפסולי מוקדשים נמכרים באטלז משא"כ בבכור ומעשר דבכור עכ"פ באטלז לא מזדבן ובביתו מזדבן ומעשר נמי באטלז לעולם אין מזדבן אבל בתוך ביתו פעמים דמזדבן כגון יתומים ובהבלעה:

ד"ה מבליע כו' ויש לדקדק מכאן כו' עכ"ל. יש לדקדק קצת מנליה לתוספ' דאפי' מאן דאסר כו' דלמא הך ברייתא דשרי להבליע בחלבו אתי כר"ע דשרי לנכרים:

דף לב.

גמרא בבכור הוא אומר לא יפדה כו'. יש להבין עניני גאולה ומכירה האמור כאן דבכור אינו נפדה פי' שיהא הבעלים פודים אותו והדמים ינתנו לכהן. אבל נמכר פירש כשבא ליד כהן הכהן רשאי למוכרו. ובפסולי מוקדשים הבעלים רשאים לפדותו והדמים יהא להקדש ואחר שנפדה רשאים למוכרו והקונה צריך לנהוג בבהמה בקדושתה לענין שיהא אסורה בגיזה ועבודה מחיים ובמעשר אינו נפדה לענין שהבעלים יתפיסו מעות בקדושה תחתיה והבהמה תהא מותרת בגיזה ועבודה וגם אינה נמכר חי אף שהקונה ינהג בה מנהג איסור גיזה ועבודה ובחרמים שהוא לכהן נאמר בו לא יפדה שיהא הבעלים נותנים הדמים לכהן תחתיה ואיסור המכירה הנאמר בו היינו שאין הבעלים רשאים למוכרו אבל הכהן פשיטא דרשאי למוכרו כן הוא ברור למעיין. ובהיות כן איני מבין כל הסוגיא דאמר מופנה כו' מה לחרמים כו' משמע דהוי בעי למילף איסור מכירה דמעשר מאיסור מכירה דחרמים. ומאי ענין זה לזה דחרמים אינם רשאים למוכרם מפני שהם לכהן ומעשר הוא של בעלים וכן הא דבעי למילף איפכא גם כן אינו מתיישב. וכן הא דאמר לקמן הוא ולא בכור משמע הוא דוקא חרמים אינם רשאים הבעלים למוכרו ולא בכור דהא בכור גם כן פשיטא שאין הבעלים רשאים למוכרו והכהן אידי ואידי רשאי למוכרו. וכן הא דאמר לקמן הא אחר שחיטה נפדה פי' דרשאים הבעלים לפדותו ולהתפיס המעות בקדושתי' וכי מאי קדושה יש בה לאחר שחיטה שיותפס המעות בקדושה ואפשר לומר דאתיא דלא כרבי עקיבא דשרי לנכרים ולכלבים ושייך לומר

שיתפיס המעות בקדושתה והוא יצא לחולין לענין שיהא מותר אף לנכרים וכל הסוגיא צריך להבין:

דף לב:

תוס' ד"ה פסק כו' מתניתן מני רבי עקיבא כו'. משמע דר' עקיבא לית ליה דר' אליעזר הקפר עכ"ל. פי' דהא ודאי אין סברא דפליג רבי עקיבא אדר"י ור' אושעיא וכן אהא דמה צבי ואיל פטור מן הבכורה דהא בהנך לא אשכחן פלוגתא דתנאי ומסתבר דלא פליג רק אהא דרבי אליעזר הקפר דאשכחן רבי דפליג עליה:

בא"ד אבל היכא דאסור לישראל כו' הלכך בכור שמת כו' עכ"ל. נראה לי היינו נמי על כרחך מקרא ואכלת ולא לכלביך דהא לעיל אמרינן מאן דלית ליה האי דרשא ואכלת סבירא ליה פודין את הקדשים להאכילן לכלבים אפי' במת שרי להאכילו לכלבים ובבכור אין צריך פדיום רק שרי להאכילו לכלבים רק תוספת כתבו דלרבי עקיבא נמי דרשינן ואכלת ולא לכלביך היכא דמת אבל היכ' דלא מת ושרי לישראל שרי ג"כ לכלבי':

דף לג.

גמרא חד לכדרבי יצחק וחד לכדרבי אושעיא. עיין במהרש"א אהא דאמר ואידך דלשון קושיא היא ארבי עקיבא ול"נ ליישב לפי גירסא זו דמקשי ואידך היינו למאן דלא ס"ל דר"א הקפר ל"ל חד צבי ואיל וקאמר מה צבי ואיל פטורי' כו'. והוא הדין דהוי מצי לשנויי דהאי תנא סבר כר' עקיבא ולא מייתר צבי ואיל רק דעדיפא משני ואפילו יסבור כרבנן נמי לא מייתר צבי ואיל:

תוס' ד"ה וב"ה כו' בפ"ק דזבחים גבי אשם כו' עכ"ל. עיין בזבחים שם ד"ה ומה עולה דכתבו שם לפי האמ' דכתיב אותה בחטאת לא אמרינן אתי קל וחומר ומפיק מהיקשא ועיין במה שכתבנו שם:

בא"ד גבי כל היכא דכתיב חוקה לא דרשינן קל וחומר עכ"ל. פירוש על פי מה שכתבו תוספת בזבחים (דף י"ח) דהא דקיימא לן חוקה לעיכובא היינו מג"ש ובקדושין מסיק דאתי ק"ו ומפיק מחוקה דהיינו מג"ש:

בסוף הדבור כדפרשינן בקדושין לא מצאתי בקדושין תירוץ לזה. ולי נראה דיש לומר דרבי שמעון מפיק איסור אכילה בבב"ח מלימוד אחר דאיתא בחולין א"כ גזרה שוה דטרפה לא מהני מידי רק שיהא מותר בהנאה ולכך לא דרשינן ק"ו מערלה שיהא אסור בהנאה דאם כן גזרה שוה למאי אתי:

שם בגמ' אר"ח ב"ש היא דאמר אין מאכילין אותה לנדות עכ"ל. י"ל הא דלא מייתי מב"ש דמתניתן דאוסר לזרים י"ל דאיכא למימר דדוקא לענין זה סברי ב"ש דבקדושתי' קיימא דהא אתקש לחזה ושוק ואי משום ק"ו הא ס"ל ק"ו פריכא הוא כדאמר בגמ' אבל מהא דאסור לנדות אע"ג דכתיב בהדיא הטמא והטהור יאכלנו מ"מ אסרו מסברא לפי שטומאה יוצאה מגופה והיינו ע"כ משום דסברי בקדושתי' קאי. ובזה מיושב מה שיש להקשות אמאי לא אמר ב"ה דברייתא היא דאסרו לעכו"ם משום היינו דסברי' בקדושתי' קאי ואי הוי אמר הכי הוי מצי למימר דאף בפסולי מוקדשים אתי כב"ה דלא מצי למימר דלמא ע"כ לא אסרי ב"ה לעכו"ם אלא בבכור דהא נ"ל הא דאסרי לעכו"ם היינו מקרא ואכלת ולא לכלביך כמ"ש תוס' לעיל ד"ה מתניתן מני והאי קרא בכל פסולי מוקדשין כתיב. ויש ליישב דאיכא למימר דלמא דוקא לענין עכו"ם בקדושתי' קאי דגלי קרא אבל לא לשאר מילי אבל לב"ש מוכח שפיר כמו שכתבתי:

דף לג:

רש"י ד"ה וראב"ש כו' אלמא בקדושתי' קאי עכ"ל. דברי רש"י תמוהים דמה לו להזכיר כאן בקדושתי' קאי הלא בפשיטות יכול להקשות כיון דשרינן למכור באטלז משום רווחי' דהקדש ה"נ רשאי להרגיל משום רווחי' דהקדש וגם איך מוכח דלאו בקדושתי' קאי וא"ל דה"פ דאי בקדושתי' קאי לא הוי שרינן לזלזולי ביה משום רווחי' דהקדש א"כ מאי משני הכא ליכא רווח' כו' מ"מ הא מוכח דעכ"פ סבר לאו בקדושתי' קאי ואין לומר דאפ"ה אסור להרגיל אפי' אי לאו בקדושתי' קאי כמו שאסור למכור בכור באטלז אפילו אי לאו בקדושתי' קאי כיון דליכא רווחא להקדש ה"נ אסור להרגיל א"כ למה דחיק לעיל לאוקמא כראב"ש דאמר בקדושתי' קאי ונ"ל שטעות נפל ברש"י וכצ"ל אלמא אף אי בקדושתי' קאי משום רווחי' דהקדש כו' ומשני דליכא רווחא להקדש ולכך אסור להפסיד הבשר משום דבקדושתי' קאי אבל אי לאו בקדושתי' קאי היה מותר להרגיל ולא הוי חייש להפסד הבשר דהא שרי אפי' להאכילו לכלבים אף דלא שרינן בכור למכור באטלז היינו משום זלותא טפי ואף אי לא בקדושתי' קאי אסור אבל כאן דליכא משום בזיון רק הפסד בשר הוי שרי אי לאו בקדושתי' קאי:

ד"ה ורבנן כו' כדי שיראה לאכילה עכ"ל. לשונו תמוה דהא רבנן ס"ל דלא ישחוט על אותו מום. ונ"ל דהא דאמר בגמ' ורבנן כר' יהושע היינו חכמים דלעיל וגם ר"ש תרווייהו ס"ל כר' יהושע רק חכמים ס"ל בהא כר"י דשרי להניחה במקום התורפה כיון שנולד לה ספק טומאה ה"נ ס"ל לרבנן דשרי להקיז בה ולהטיל מום כיון שכבר הוא חולה ומיהו

ס"ל דאסור לשחוט משום גזרה ור"ש ג"כ כר' יהושע ס"ל עדיף מחכמים דאיהו שרי אף לשחוט עליו כי היכא דשרי ר"י לגלותו כדי לגרום לה שיהא ראוי לזילוף ה"נ שרי להקיז כדי שיהא ראוי לאכילה ומה שכתב רש"י היינו אליבי' דר"ש:

דף לד.

רש"י ד"ה כיון שפורש כו'. לשונו מעורבב ומוטעה וכן צ"ל דאין אדם מוכר לשפחות אחר אישות הס"ד ואח"ז ד"ה כיון שבגד כו' ואח"ז וקיימא לן בקדושין דר"א סבר יש אם למסורת ור"ע סבר יש אם למקרא:

תוס' ד"ה ומי קניס כו' דהאי יש בו מום כו' פי' דלא שייך דברי רבא אי עביד לא מהני רק כגון אונס שגירש דלא מהני לפוטרה מעליו וכן לא תגזל דלא מהני למקני' הגזלה אבל כאן לא שייך לומר לא מהני ואינו מום דהא חזינן דאית בי' מום וכן בנגע:

דף לד:

בא"ד שיש לחלק פי' דהתם אכיל התועבה גופי' דהיינו בב"ח וכן כלאים משא"כ הכא לא אכיל התועבה גופי' ועיין בחולין חילוק זה:

בא"ד עד מום שלישי או רביעי עכ"ל. יש להקשות לפ"ז מאי משני ממונו אתי למעבד ופי' רש"י דמאי מפסיד בכך כו' ולפי' תו' הא מפסיד טובא דאי לא יטיל בו מום ימתין עד מום שיולד בו ראשון ועכשיו צריך להמתין עד מום שלישי או ד' ודלמא לא יהיה בו מום שלישי וצ"ל דאעפ"כ יש לחלק דבממונו סבר מאי מפסיד דלא אסיק אדעתיה שמא יפול בו מום וסובר שלא יפול בו מום לעולם משא"כ התם דמפסיד מיד דשמא אם לא יקיץ יתרפא מאליו או אפשר דתוס' ס"ל לחלק פשוט בין גופו לממונו דבגופו איכפת לי' בהפסדו ובממונו לא איכפת לי' הפסדו כ"כ:

גמרא דר"א אדר"א קשיא דרבנן אדרבנן לא קשיא כו'. יש להבין מאי עלה על דעת המקשן להקשות דרבנן אדרבנן הא חזינן דהתם נמי לא קנסו רבנן עולמות רק עד שיתרפא בלא קציצתו דהא אמרי עד שתפרח בכולו כו' ואי פרחה בכולו שוב לא קנסינן כיון דבלא"ה היה לו טהרה והא דלא ס"ל כשיולד לו נגע אחר ע"כ משום דס"ל דאף שירפא הנגע האחד לא היה נרפא הראשונה. דאל"כ מאי טעם היה להמקשן לחלק בין נולד לו נגע אחר לפרחה בכולו וא"כ מאי מקשי דרבנן אדרבנן ונ"ל דס"ל דטעמא דרבנן משום דלמא אתי למעבד ובאמת אי לאו סברא דאי הוי בי' קמייתא הוי מתסי נמי היה הסברא שיטהר כיון דלא נתקיימה שהיה סבור למהר ע"י קציצה ועכשיו נולד לו נגע

אחר וע"כ צריך להיות יושב ודומם לתשועת ה' ולכך היה סברא שיטהר מהראשונה דהא מדאורייתא בלא"ה טהור כיון שקצצה וטעמא דרבנן דלמא אתי למעבד שידמה לו שהנגע הראשונה לא יתרפא לעולם ויבקש תקוה שיקצצנו ואולי יולד לו נגע אחר ויתרפא אף שקרוב ג"כ להפסד דאולי לא יולד לו נגע אחר והנגע הזו יתרפא מ"מ חיישינן דאתי למעבד ולכך פריך דהתם חיישינן דאתי למעבד מום כיון דלית ליה שום הפסד בדבר ואפ"ה שרי כשנולד לו מום אחר ואעפ"י דהתם ג"כ אין מרויח בכך מ"מ התם קרוב הדבר טפי דאתי למעבד מהך דהכא כמו דמשני אליבי' דר"א בממונו אתי למעבד בגופו כו' ומשני התם אף דלא הואיל כונתו מ"מ קנסינן לי' בהך מלתא דעביד וחשבינן לי' כמאן דלא עביד דמי יימר דמתסי כו' ולא מטעם דלמא אתי למעבד ולכך מאריך הגמרא בלישנא דלכאורה הוא שפת יתר:

דף לה

דף לה:

תוס' ד"ה א"ב כו' כדאמר בסמוך ספק בכור כו' עכ"ל. הא דלא מוכח מהך גופיה דכיון דלרבנן צריך דוקא שנים ע"כ ר"מ דפליג עלי' ס"ל דאפי' שנים לא מהני י"ל דאיכא למימר הא דאמר בגמר' א"ב דר' יהושע בן קופסאי ה"פ דר"מ ס"ל כר"י דאמר צריך דוקא שנים מן השוק ולכך ס"ל החשוד על הדבר לא מעידו אלא א"כ שנים ות"ק סובר דוקא רועה אבל איש אחר אפי' כהן ואפי' אחד נאמן דלא ס"ל כריב"ק ולכך הוכיחו דע"כ לר"מ אפי' שנים לא מהימנא ואם כן ע"כ ת"ק סובר כריב"ק:

דף לו

דף לו:

רש"י ד"ה הכל נאמנים על מומו מעשר כו' ובספק מעשר קאמר עכ"ל. לא ידעתי מנליה לרש"י זאת ולמה לא אמר אף בודאי מעשר שנאכל ג"כ במומו לבעלים וקאמר דבעלים נאמנים עליו וחפשתי במפרשים וגם בפי' הרע"ב ותי"ט ובפי' הרמב"ם ולא מצאתי תועלה לזה ונ"ל דרש"י סובר (ככל) [דכל] הנך מתניתן דתנן כהנים חשודים על הבכור היינו בזמן הזה דבזמן הבית כיון דיכול להקריבו אינו חשוד עליו כיון שיאכלנו משלחן גבוה אבל בזה"ז דאין לו תקנה רק כשיומם נחשדו דאינם רוצים לטפל בו ולהמתין עד שיומם מאליו ולכך במעשר דאינו נוהג בזה"ז כדאי' לקמן ובזמן הבית פשיטא דנאמנים

אף בבכור ומאי חידושא במעשר לכך פי' רש"י דבספק מעשר איירי דאין ראוי להקרבה ואין לו תקנה אלא לאכול במומו וה"א דשוה לבכור ואין נאמנים קמ"ל וכן נ"ל דסתמא דכולהו מתניתן בזה"ז איירי דתנן בכור שנסמית עינו כו' כדאמר לקמן דוקא בכור בח"ל ניתר עפ"י ג' בני הכנסת וכן אי' בתו' ד"ה התרת כו':

תוס' ד"ה והלכתא כו' דייקא ומנסבא א"כ כיון דמרחמא לא דייקא כצ"ל ופי' דביבמות בעי עד אחד ביבמה מאי טעמא דע"א משום מלתא דעבידד' לאגלויי כו' או משום דאשה דייקא ומנסבא וזימנין דרחמא לי' לא דייקא והי' קשה לתו' מאי בעי התם הא הכי פשטינן דמלתא דעבידא לגלויי לא משקרי ותירצו משום ה"ט לא הוי שרינן ע"א כדאמר הוי דבר שבערוה ואין דבר שבערוה פחות משנים ודלמא הא דשרינן משום דייקא והכא לא דייקא כו':

בא"ד יש לחלק בין עד לכהן כו'. נראה פשוט לחלק דהאי דהכא לא מרתת דלא יוודע שקרו משא"כ התם שמא יבא הבעל ויוודע שקרו אבל הכא לית לי' תובע שיודיע שקרו:

בא"ד ועוד דדייק פי' אע"ג דביבמ' אמרינן דזימנין דרחמא לי' לא דייקא מ"מ דייקא זוטא איכא כדכתבו תו' ביבמות ואהני שפיר בהדי' טעמ' דמלתא דעבידא לגלויי:

ד"ה פסק כו' אלא עפ"י ג' והא דאמר לעיל הוי שדי בי' מומא דניכר ואכיל להו אע"ג דבמום הניכר נמי צריך ג' מ"מ קל למצא לו ג' שיתירו ולא הוי חיישו דלמא עביד בי' מום בעצמו משא"כ חכם שחוקר בדבר אי הוי בי' מום מאליו או לאו:

דף לז.

גמרא תרתי למה לי. פי' ל"ל הא דרב הלכה כר"י דהא שמעינן מהא דלעיל אבל הא דלעיל איצטרך לאשמעינן דוקא במקום שאין מומחה הא יש מומחה לא:

על אלו פרק ששי

תוס' ד"ה מה הפרש כו' משום מראית עין דאינו שוה כו'. זה הלשון אינו מדוקדק קצת דמראית עין הוא מדרבנן ואינו שוה כו' הוא מדאורייתא כמ"ש לקמן ובאמת בשינים שחסרו אי' במשנה לקמן משום מראית עין וה"פ כיון דאשכחן קרא דפסול כמה דברים משום דאין שוים בזרעו של אהרן פסלינן נמי הא משום מראית עין משא"כ בבהמה לא שייך זה:

תוס' ד"ה נעקרו כו' אלא ניחא כו'. פי' דמרישא ה"א דניפג' או נגמם לא הוי מום כלל לכך אמר דבחצונות הוי מום וממילא בפנימית הוי טעמא משום מום שבסתר אע"ג דהא הוי מצי לאכוחי נמי מהך דתני הפנימית שנגממו משמע אבל חיצונות הוי מום מ"מ כיון

דמדיוקא שמעינן לה טוב לן לדייק מרישא וזה שכתבו לשון ניחא לי' דמשמע דמסיפא נמי מצינו למידק רק ניחא כו':

ד"ה השתא מפרק כו'. עיין במהרש"א שכתב צ"ע דהיינו תירוץ בתרא דגמרא ונ"ל דבתירוץ ראשון נמי סמיך אפסח ועור רק עיקר הלימוד הוא מק"ו ואי לאו פסח ועור לא הוי אמרינן דרע אתי למעוטי מום שבסתר רק אתי לרבויי מום עובר דלא נימא ק"ו ואף שהוא דוחק לומר דהקרא סותר הק"ו מ"מ הוי אמרינן הכי כי היכא דניהוי כל דוקא היינו אף מום שבסתר ואף מום עובר אבל השתא דכתיב פסח ועור א"כ ע"כ ממעט חד מינייהו או מום עובר או מום שבסתר א"כ כל דקר' בלא"ה לאו דוקא שפיר אמרינן דמסתבר טפי למימר דרע אתי למעוטי מום שבסתר ולא לרבויי מום עובר כי היכא דניקו ק"ו אדוכתי' ולא נימא דקרא סותר הק"ו ונמצא לתירוץ הראשון מכח דק"ו אמרינן כן ואי לאו הק"ו הוי אמרינן דרע אתי לרבויי מום עובר לאפוקי מק"ו ופסח ועור אתי למעוטי מום שבסתר לכך אמר בגמרא דאין לומר כן דהא באמת איכא ק"ו ולית לן למימר דקרא אתי לאפוקי מק"ו משא"כ לתירוץ בתרא דאמרינן מפסח ועור מפקינן שפיר מום עובר בלא הק"ו דאין לומר דלמא פסח ועור אתי לאפוקי מום שבסתר ורע אתי לרבויי מום עובר דא"כ ל"ל קרא לרבויי דהא בלא"ה מכל מרבינן דאין לומר לאפוקי מק"ו דלתירוץ בתרא לא אמרינן ק"ו כלל כן נראה לי נכון בע"ה:

ד"ה כדי שינטל כו' משום דהוי טרפות דאדם כו'. פי' אם אדם נטל מחברו וחסרו בגלגלתו לב"ש הוי רוצח דוקא כמלא מקדח ובזוטר מהכי אין נעשה רוצח ואינו נהרג עליו ולב"ה אף בבציר מהכי היינו כסלע גם כן חייב על רציחתו והיינו מקולי ב"ש ומחומרי ב"ה:

דף לח.

גמרא נטמא תוכו נטמא גבו לא נטמא תוכו לא נטמא גבו. יש להבין למאי קאמר לא נטמא תוכו לא נטמא גבו וע"כ לומר דאף אם נגע משקים בגבו לא נטמא גבו אלא אם כן נגע בתוכו וזה אינו דאם נגע בגבו נטמא גבו ולא תוכו דלענין זה לא עשאו כך"ח דאינו מקבל טומא' כלל מגבו וזה מקבל טומאה מגבו רק דאם נטמא גבו לא נטמא תוכו. ויראתי לשלוח יד להגי' בגמ':

דף לח:

רש"י ד"ה לח הגדל והאכילהו ביחד כו' וכן לקמן שכתב או שלא אכל ביחד כו'. ונראה לי דזה לפי סברת המקשן דסבר לקמן דכולי' מתניתן קאי אסיפא דלא הוי מום וצריך לומר דמש"ה בשל בעל לא הוי מום משום שאכלו ביחד ויתכן יותר לפי גירסת רש"י דגרס או לח ויבש של שלחין דמשמע דרישא נמי לא הוי מום דלגירסת הגמרא קשה קצת דלמה אמר חסורי מחסרא דנימא ה"ק ואלו הם הקבועים אכל לח ויבש של גשמים היינו לח ואח"כ יבש הוי קבועי' ואח"כ תני בבא אחריתא לח ויבש של שלחין או יבש ואח"כ לח לא הוי מום ועכ"פ לדברי המקשן שהי' סובר דברישא נמי לא הוי מום צ"ל משום שאכלו ביחד אע"ג דברייתא נמי הא לישנא תני אכל לח יבש והתם היינו בזא"ז מ"מ לישנא דמתניתן משמע לי' בב"א דקתני לח ויבש בואו ובריתא תני לח יבש בלא ואו דמשמע לי' יותר בזא"ז אבל לדברי המתרץ שהוסיף הרי זה מום צריך לומר גם במתניתן אכל לח ואח"כ יבש מש"ה מחלק בין בית השלחין לשל בעל והמקשן הבין דמתניתן איירי בב"א מש"ה מקשה תרוייהו תנינהו פי' דהא במתניתן תני תרוייהו והיינו בב"א אבל בזא"ז אפי' בית השלחין הוי מום ודע דהמתרץ אין צריך להוסיף במתניתן רק תיבת הרי זה מום אבל אידך תיבת לאו דוקא דהא לישנא דמתניתן נמי אתי שפיר לח ויבש של שלחין או יבש ואח"כ לח אינו מום רק הוספה זו היא דברי המתרץ לפרש דברי המשנה ולא שהוסיף במשנה גופא:

דף לט.

תוס' ד"ה שיהא משולשים כו' ולא יתכן לפרש כן כלל עכ"ל. פי' שזה לא יתכן בודאי שיהא בין בדיקה לבדיקה עשרים יום דא"כ יהיו כל הבדיקות בתוך ששים יום ולמה הוזכרו שמונים יום ואם נאמר דגם בסוף שמונים צריך בדיקה דומיא דתחלת שמונים דאיירי שראוהו במומו היינו החרוד דאל"כ מנא ידעינן דא"כ הוי לי' למימר ארבע בדיקות בתוך שמונים יום:

בא"ד משמע דג' פעמים כו'. פי' דהתם בעי עכ"פ תחלתו וסופו לקוי והא דבעי הכא אף באמצע בדיקה כבר הקשה שם בגמרא ומשני דהכא בחד אבר בעי בדיקה אף באמצע אבל עכ"פ תחלתו וסופו בעי ולרש"י אין כאן בדיקה בתחלה רק בדיקה ראשונה לאחר כ"ו יום אבל לא הבנתי דהא עכ"פ ראו חרוד מתחלה דאל"כ מנא ידעו וא"כ ידעינן שפיר שתחלתו וסופו לקוי והנך שתי בדיקות האמצעיות נוספת כדמשני התם בחד אבר וצ"ל דס"ל לתו' דהך לאו בדיקה מעליא היא מה שראו בתחלה ותדע דלפי' תו' דפי' תחלה

וסוף ואמצע למה הוזכרו בדיקה ראשונה הלא כבר ראו בו החרוד ולמה אמר ג' בדיקות א"ו דהך ראי' לא חשיב לי' דלאו בדיקה מעליותא היא כן צריך לדחוק בד"ת:

דף לט:

ד"ה כמה חוטין כו'. משמע שאנו עושים כמר ברי' דרבינא. פירוש וכיון דמר בריה דרבינא היה עושה כעין שלנו היינו ח' חוטין בתר דעייפינהו וע"כ הי' ב' תכלת וב' לבן א"כ ע"כ אנן נמי דעבדינן ד' חוטין של לבן הוא נגד ב' תכלת וב' לבן וא"כ אין ראי' אם נפסק אחד שיהא פסול דהא אי אגרדם תכלת כשר:

ד"ה כמה כו' וכן משמע ד' של לבן על ד' אצבעות זה לשון הספרי שהביאו תו' בדבור הקודם ומשמע קאי אגדיל דהא לעיל מיני' איירי התם בספרי בגדיל כמ"ש תו' במנחות. ועוד יש לפרש שהביאו זה לסתור פי' רש"י שכתב דד' אצבעות קאי אכנף לפי שהוכיחו תו' לעיל דד' חוטין היינו ב' של תכלת וב' של לבן וא"כ בספרי ד' של כו' היינו בתר דעייפינהו וא"כ אי קאי אכנף הא בכנף אינו רק ב' של תכלת וב' של לבן א"ו דקאי אגדיל:

דף מ.

תוס' ד"ה שנשמטה ירכו כו' וקשיא למאן דטריף כו' פי' דאיכא מאן דטריף אף בלא עיכול ולא איפסק ולדידי' קשיא מתניתן דמשמע דמום הוי אבל טרפה לא הוי כן פירש הש"ך דברי תו' אלו:

דף מ:

ד"ה אלא אידי ואידי (כו') בשחור גרסינן כו'. ולפ"ז קאי הא דאית בי' שער כו' אשני המשניות דהא דתנן יבלת הוי מום בעין ובשחור דאית בי' והא דתנן לא במקדש ולא במדינה דלית בי' שער ולכך אינו מום גמור משא"כ לפי' רש"י דגריס בלבן צ"ל הא דאית בי' שער קאי אהא דאין מום בלבן וזה אין משמעות הלשון כלל:

דף מא.

תוס' ד"ה אלא תלתא כו' ויש לתמו' דהא שחין מצרים כו' עכ"ל. אין לומר דשחין מצרים היינו ילפת דהוא מין שחין אחר וכמ"ש רש"י חזזית המצרי' שחין שהובא על מצרים י"ל מדנקיט תנא דברייתי' גרב זה חרס היינו שיבש מבפני' ומבחוץ ולא אמר דהוי יבש מבפנים ולח מבחוץ דהוי רבותא טפי וגם הוי דומיא דגרב דכתיב בקללות א"ו ס"ל דילפת היינו יבש מבפנים ולח מבחוץ כמו שהובא בצ"ק בשם תו' א"כ מקשי שפיר מה

ניהי שחין מצרים. ולדעת המקשן דלא ידע דתלתא שחין הוי ומתרי גונא יבש א"כ ע"כ הי' סובר דילפת מין שחין אחר הוא וחרס היינו יבש וגרב לח אבל לדעת המתרץ מוכח דילפת היינו יבש מבפנים דאל"כ תקשי מברייתא:

דף מא:

תוס' ד"ה אלימא ת"ק כו' וי"ל מדאמר רבי ישמעאל כו'. פי' אע"ג (דמספינן) [דמספקינן] בדברי ר"י גופא אי ודאי בכור או ספק מ"מ ע"כ ת"ק לא ס"ל כן אבל אי ת"ק ס"ל ספיקא מ"מ י"ל דר' ישמעאל ג"כ יסבור דספיקא הוי וה"ק אף אם בכור הוא מומו עמו:
ד"ה ואתי קרא כו' לפי טעם זה כו'. פי' דע"כ רב אית לי' דר"ח דהא לרב בעי תרי ייתורא חד לטומטום וחד לאנדרוגנס ואיך ממעט הכא טומטום ואנדרוגנס מחד קרא א"ו דכר"ח ס"ל ובאמת סמי מכאן טוטטום:
בא"ד אם נמצא אח"כ זכר עכ"ל. יש להקשות לפ"ז מאי פריך הכא אליבייהו דרבנן אתי קרא למעוטי ספיקא דלמא באמת קרא לטומטום לחודי' אתי ואף דבבכור בלא ייתורא ממעט טומטום מ"מ צריך הכא קרא להיכא דנקרע ונמצא זכר והא דאמר בברייתא אנדרוגנס משום דלתנא מספקא לי' אי זכר או נקבה ואי הוי פשיטא לן דנקב' היא לא הוי צריך למעט אבל משום דלמא זכר הוא ולכך אמר תנא אפי' אי זכר הוא ממעטין לי' מייתורא כמו דממעטינן טומטום דשקולים הם. וי"ל דהך גמרא אליבי' דר"ח ולדידי' לא ממעטינן טומטום ולדידי' סמי מכאן טומטום. ואין להקשות דלמא כי אמר ר"ח אבל טומטום ספיקא הוי דווקא גבי בכור דהא ליכא ייתורא כדס"ד השת' אבל גבי עולה דאיכא ייתור' אף ר"ח מודה דממעטינן תרווייהו דשקולי' הם כו' וי"ל דפשיט' לי' להגמרא דלר"ח אף היכא דאיכא ייתורא לא ממעטינן טומטום רק מוקמינן הייתור אאנדרוגנס לחוד דהא בלא"ה קשה מאי מקשי רבא אלא מעתה בערכין יעריך הא רבא לעיל מספקא לי' אי מיפשט פשיטי' או ספוקי מספקא וא"כ דלמא מיפשט פשיטא לי' א"כ הך ברייתא דעולה כר' ישמעאל אתי' וא"כ לא צריך לומר דבבכור תרי קראי כתיבא זכר הזכר וא"כ דלא מייתרא כלל להך תנא דסבר כר"י כי היכא דלא מייתר לת"ק ולר"י רק דבעי הזכרים כמו שכתבו תו' ד"ה הזכר וא"כ ודאי לא מעטינן טומטום דספקא הוי אבל בערכין דמייתר מעטינן נמי טומטום כמו אנדרוגינס ומאי מקשי רבא א"ו דמשמע מר"ח דלעולם לא ממעטינן טומטום כל כמה דאיכא לאוקמי קרא באנדרוגנס כמ"ש תוספת לקמן ד"ה טומטום:

ד"ה וקממעטינן כו' פי' כולהו נקבה טומטום ואנדרוגנס עכ"ל. היינו אי לא ס"ל דר"ח דטומטום ספקא רק ס"ל דטומטום נמי ברי' איכא למעוטי בלי ייתורא ואין להקשות א"כ מאי אמר אלא פשיטא ר' ישמעאל וש"ס מיפשט פשיטא לי' ניהי דאנדרוגנס ניחא טומטום מי ניחא ל"ל קרא אטומטום הא ע"כ טומטום או ברי' או ספקא הוי וא"כ מקרא קמא ממעטינן לי' וי"ל דקרא אתי להיכא דנקרע ונמצא זכר וכסברת תוספת לעיל ועיין במ"ש לעיל ד"ה אתי קרא:

ד"ה אי אמרת בשלמא כו' דממעט הזכר טומטום ואנדרוגנס ומייתורא ממעט ליה. פי' דלמא אתי הך ברייתא כתנא דלקמן דממעט מזכר אנדרוגנס וא"כ ע"כ סובר דזכר הוא לסברת המקשן דסובר דברי' לא צריך קרא דהא גבי בכור לא צריך ייתור ותירצו התוס' דלפמ"ש כו' דלגמרי מתוקם כוותי' פי' דאי נימא דר"י הוא דס"ל זכר הוא תקשה אמאי מיעטי' קרא גבי עולה אלא ע"כ נצרך לומר מפני שהוא ב"מ והאי סברא ר"א הוא דאית ליה ולא תנא אחר רק מסתבר למקשן לאוקמיה כר"א אך עדיין קשה דלא תירצו אמה דלא משני כהך ברייתא דממעט אנדרוגנס מערכין וכמ"ש לעיל והכא לא שייך תירוצם משום דמה"ת נמעטי' דהא שפיר נמעטי' כמו בערכין אע"ג דלא שייך טעמא דב"מ אלא משום דמשונה היא ה"נ בעולה פסול משום דמשונה היא:

רש"י ד"ה מחלוקת דקאמרי רבנן בתראי כר"י היא כו'. לא הוי צריך למימר דוקא כר"י דהא לעיל אף אי אמרינן מיפשט פשיטא ליה לרבי ישמעאל דזכר הוא נמי ממעטינן ליה מייתורא דזכר הזכרים רק דרש"י כתב הטעם דברי' דפשוט טפי:

דף מב.

רש"י ד"ה לימא כתנאי כו' דס"ל ברי' הוא כצ"ל:

ד"ה דכ"ע כו' דס"ל כרבנן בתראי עכ"ל פי' דרש"י ס"ל הא דאמר בגמ' לימא כתנאי אע"ג דר"ח קאי אמתניתן ובמתניתן לא אשכח רק ג' תנאי' ת"ק ור' ישמעאל וחכמים וקאמר ר"ח דהני תנאי כולהו ס"ל דטומטום ספק' הוי וה"נ ס"ל לחכמים בברייתא ומסתמא חכמים דמתניתן וחכמים דברייתא חדא נינהו רק ר"ש סבר ברי' הוי מ"מ קאמר כתנאי פי' דאיך קאמר ר"ח אבל טומטום ד"ה ספקא הוי דלמא רבנן בתראי היינו ר"ש דפליג נמי אטומטום ולאו היינו חכמים דברייתא ולכך פי' רש"י דכ"ע ברי' לא מסתפק דנימא גם רבנן בתראי כותי' ס"ל:

תוס' ד"ה אלמה כו' ומיהו קשה כו' אלא מספק עכ"ל. פי' וא"כ קשה הא מדאיצטרך קרא גבי מילה ש"מ ודאי נקבה היא דאי זכר ל"ל קרא לרבויי דמי איכא ספקא כו'

ותירצו דבאמ' ר"י ה"ק דאי ודאי נקבה היא אפ"ה נימול מרבוי דכל ובאמת רבוי דכל לאו לאנדרוגנס לחוד אתי דתפשוט מיני' דודאי נקבה היא:

ד"ה ואתי ר"ש וכו' וי"ל דאפי' הוי וודאי זכר ממעטין לי' מן זכר אבל נקבה וודאי לא ממעטין טומטום המטיל מים במקום נקבות וכו' פי' דבריהם דהי' קשה להם דא"כ אפי' וודאי זכר ממעטין א"כ מאי משני לעיל ר"ח גבי ערכין וכן גבי עולה סמי מכאן טומטום דהא י"ל דלעיל דממעט טומטום מערך זכר היינו במטיל מים במקו' נקבות כמו שסבר ר"ש הכא ואין לומר מאי קאמר יכול יהא בערך נקבה ת"ל נקבה כו' הא ודאי נקבה היא דלמא אע"ג דודאי נקבה היא ממעט לי' קרא מנקבה כמו דממעטין אנדרוגנס אפי' אי ודאי זכר הוא וכן קשה גבי עולה דלמא זכר אתי למעט אנדרוגנס ונקבה אתי למעט טומטום המטיל מים במקום נקבות לזה כתבו תו' דאין סברא לומר כן כיון דמטיל מים במקום נקבות דלמעט לי' מנקבה ואנדרוגנס ממעטין טפי משום דמשונה היא אבל לא טומטום כמ"ש תו' ד"ה אבל טומטום ובזה נ"ל לתרץ מה שהקשתי ברש"י ד"ה דכ"ע מאי קאמר לימ' כתנאי הא חכמים דמתניתן היינו חכמים דבריית' ואינהו ס"ל ברי' הוי ע"ש מ"ש שנדחק רש"י בזה ולדידי א"ש דהא רבא הקשה לעיל לר"ח ור"ח שני לי' סמי מכאן טומטום ולכך אמר לימא כתנאי וכיון דאיכא תנא דס"ל טומטום נמי ברי' הוי מאי צריך ר"ח למימר סמי מכאן טומטום לימא דאתי כר"ש לכך משני דכ"ע בברי' לא מספקא רק דפליגי במטיל מים במקום נקבות ור"ש ס"ל נקבה הוי ותנא דלעיל ע"כ לא איירי בהכי דא"כ לא הוי ממעט לי' מנקבה כמ"ש תו':

דף מב:

תוס' ד"ה כי פליגא כו' וא"ת לקמן דממעט ר"ש בן יהודא משום ר"ש כו' פי' דהא ע"כ ר"ש דאמר יליף מקדשים היינו מעולה ובכור דאינו נוהג אלא בזכרים דאי בשאר קדשים הא באמת לר"ש כשר וא"כ איך גמר מעשר כו':

ד"ה לא אמרו כו' ולא אליבי' דכ"ע כו' עיין ברש"י והתו' לא ניחא להו כפירושו דא"כ חכמים דמתניתן לאו היינו חכמים דברייתא דהא חכמים דברייתא ע"כ אף במטיל מים במקום נקבות ספיקא הוי דאל"כ מאי פליג ר"ש:

דף מג.

מומין אלו פרק שביעי

רש"י ד"ה דק תבלול כו' מכל מום רע נפקא עכ"ל. נ"ל אע"ג דכל מום רע בבכור כתיבא והשתא ס"ד דלא נילף בהמה מאדם מ"מ דגילוי מלתא בעלמא היא דכל מום שאינו חוזר מום איקרי כמ"ש לעיל ד"ה ל"ל:

תוס' ד"ה גרב כו' משמע דנקיט הכי כו' עכ"ל. טפי הוי לי' לאקשויי דא"כ חד ילפת למה לי לכתוב רחמנא ילפת וגרב באדם ונימא דגרב לאפנויי דכיון דכתיב ילפת גרב למה לי אלא לאפנויי ובבהמה לכתוב חרוץ וגרב ואנא אמינא כיון דכתיב חרוץ גרב ל"ל ש"מ דחרוץ במקום בשר לא ואידך ילפת למה לי:

בא"ד וי"ל וכו' פי' אפי' אי דרשינן לכדרבא נמי הוי מופנה כיון דלאו לגופי' איצטרך וא"ל א"כ דרבא מנלי' כיון דאיצטרך קרא לאפנויי וי"ל דבאמ' רבא לעיל לא יליף רק למ"ד מופנה מצד אחד למדין ואין משיבין אבל הכא הקשה דמשמעות הגמרא דאיצטריך תרי הפנאה ומנליה דלמא איצטריך חד לכדרבא אבל זה דוחק דהא משמע לעיל דכ"ע אית לי' דרבא דר' ישמעאל לא קאמר לעיל דמקום נקבות הוי מום רק משום דמנכר אבל אי לא הוי מנכר לא הוי מום ואפשר היכא דלא מנכר לא בעי קרא ואם כן הך תנא דאית ליה מופנה מצד אחד משיבין אפשר כרבי ישמעאל סבירא ליה:

דף מג:

גמרא מאי דתימא חדא קתני כו' והא כל היכא כו'. ויש לדקדק הא תנן במתניתן גבן שהוא מדאורייתא וחרום שהוא מדאורייתא א"כ ה"א דכבר אפסקי' לאלו דתנן משום מראית עין לכך הדר תני ליה ולאו קושיא דה"נ לקמן איפסק במילי טובא דלאו מראית עין ואפילו הכי סד"א דכל היכא דתני סתמא פסול הוי משום מראית עין רק בבא דלעיל כילון וליפסן כו' דאהא אמר ר' יוחנן בפירוש דטעמא משום שאין שוה כו' ואם כן תרי זמנא למה לי:

שם לאפוקי מהאי תנא כו'. קצת קשה דהא כבר מוכח מהא דאמר ר"י הלכה כסתם משנה וסתם משנה לאו משום מראית עין פסלה. ויש ליישב דבאמת י"ל דמש"ה לא תני במתניתן בהדיא משום דאיכא פלוגתא ולכך תני סתמא פסול למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה ולאו למסתם דלאו כר"י אתי:

דף מד.

תוס' ד"ה עיניו כו' משום שאין שוה כו'. יש לדקדק דהא צירניות לפרושי מתניתן דתנן צירן אתי ומתניתן לאו משום מראית עין פסלה להו כדמשמע לעיל דהיכא דלא תנן

משום מראית עין לא תנן וכן כתב רש"י מפני מראית עין אנשרו ריסי עין קאי משמע אבל לא אדלעיל ואפשר כיון דהני תרי בהדי אהדדי תני אין קפידא אי קאי משום מראית עין גם אדלעיל:

דף מד:

תוס' ד"ה שלא תהא תפלתך כו' פי' בקונטרס כשאתה מתפלל על בנים עכ"ל. אין זה בפי' רש"י שלפנינו אבל יש לפרש דהוכחתם מדכתב רש"י כבהמה לענין הטלת מי רגלים דמאי מועיל זה שתהא תפלתו מתקבל ואי משום דמתפלל בגוף נקי מאי איריא מי רגלים גדולים נמי א"ו כשמתפלל על בנים וכשאדם משמר את עצמו כבהמה שלא יהא עקר יקובל ג"כ תפלתו בענין זה:

דף מה:

ד"ה הניחא כו' זימנין דגאיז לי' לדבורי' עכ"ל. דברי תו' סתומים איך משמע מכאן דלענין איסורא אתשל. ונ"ל דה"פ דלאו לענין דינא אתשיל דנימא הלכה כר"נ בדיני ונימא דאתשיל לענין השבעת כתובה דאי אמרת א"צ לפרט צריכי' דוקא להשביעה ע"ד רבים ואי אמרת צריך לפרט אין צריך להשביעה ע"ד רבים הוכיחו תוס' דזה אינו דהא אמרינן התם טעמא דמ"ד צריך לפרט משום מלתא דאיסורא וא"כ קשה למה ליה למימר טעמא כלל אמ"ד אין צריך לפרט נימא דלא חייש לאיסורא אלא ע"כ דהאי דס"ל אין צריך לפרט ס"ל דאדרבא יותר טוב שלא לפרט דוקא ולכך אמר טעם על זה דזימנין דגאיז כו'. והשתא אי לענין איסורא אתמר שייך שפיר למימר דפליגא דמר סבר צריך לפרט ומר סבר דיותר טוב שלא לפרט אבל אי לענין כתובה אתשל א"כ לא שייך לומר דמ"ד אין צריך לפרט פירושו שיותר טוב שלא לפרט דמאי נ"מ בזה לענין כתובה אי יותר טוב שלא לפרט או דנימא דא"צ לפרט ואי בעי מצי מפרט סוף דבר לענין כתובה צריך להדירה ע"ד רבים דדלמא לא תפרט וא"כ למה למימר בגמ' דלמא גאיז כו' אלא ודאי דלענין איסורא אתמר:

דף מו.

תוס' ד"ה אמר אמימר דלא מסתבר כו' עכ"ל. גם אין סברא לומר דלהכי אדרי' ע"ד רבים כי היכא דליהוי לי' הפרה אי לא משכח דדייק כותי' דברבים אין לו הפרה אף לדבר מצוה כמ"ש לעיל ד"ה הניחא דמסתמא לכתחלה אדרי' ע"מ שלא ישוב עוד לאומנתו:

יש בכור פרק שמיני

תוס' ד"ה ואיידי כו' בפשיטות טפי עכ"ל. צריך להבין מאי דיוקא בפשיטות טפי איכא מסיפא טפי מרישא והא ברישא נמי איכא למידק דוקא הבא אחר נפלים אבל אי לא הוי נפל והוציא ראשו הוי כילוד ויש ליישב קצת דברישא קתני אעפ"י שיצא ראשו ומשמע דמתניתן איירי נמי ביצא ראשו מת רק דרבותא אשמעינן אעפ"י שיצא ראשו חי ואפשר דעיקר מתניתן למידק אתי דוקא אחר נפל היינו שהוא בן ח' אבל אי הוי בן ט' הי' נמי בכור לנחלה הא בן ט' שיצא ראשו מת לא הוי בכור לנחלה כדקתני סיפ' ומתניתן הא איירי נמי ביצא ראשו מת אבל בסיפ' דלא נקיט רבותא איכ' למידק שפיר דוקא ראשו מת הא ראשו חי בכור לנחל' נמי הוי:

דף מו:

רש"י ד"ה ומאי קמ"ל כו' ותנא סיפא אטו רישא עכ"ל. הא ודאי דאיכא למימר דבסיפא נמי אשמעינן דראש פוטר בנפלים רק דהיה קשה תרתי למה לי דהא כבר אשמעינן ברישא דראש פוטר בנפלים והוי ליה למימר ובן ט' שיצא מת ולכך פי' אטו רישא:

תוס' ד"ה תיובתא כו' לא הי' ראוי לגזור עכ"ל. אין כונתם דאין לגזור כלל מקצתה אטו כולה דהא בהדיא אמרינן התם דאי ממתניתן ה"א דיש מקצת שליא בלא ולד רק דגזרינן מקצתה אטו כולה רק הכי פירושו דבשלמא אי אשכחן דמקצת הולדה כגון לפי האמת דאמרינן ראש הוי כילוד שפיר הוי אמרינן דאף אז מקצת שליא בלי ולד מ"מ גזרינן מקצתה אטו כולה אבל אי לא אשכחן מקצת דהוי כילוד לא הוי גזרינן מקצתה אטו כולה:

דף מז.

תוס' ד"ה דבהיותו נכרי כו' דבפ"ק דקידושין כו'. פי' מש"ה פי' רש"י בכריתות נכרי לאו בני נחלה כשנתגייר משום דאמרינן התם נכרי יורש את אביו כו' ותוספת מיאנו בזה דהלשון בגמ' לא משמע כן ומש"ה כתבו מפני שאינו בתורת בכורה פי' ובקרא כתיב כי הוא ראשית אונו לו משפט הבכורה משמע מי שיש לו משפט בכורה בזה שייך ראשית אונו אבל לא בנכרי:

ד"ה ולא תימא כו' וכמ"ש מוכח עכ"ל ולדברי תו' ה"פ בגמ' ל"ת אליבי' דמ"ד אין מזהמין וס"ל הולד ממזר דלגמרי שדינא ליה בתר אימי' אלא אפי' למ"ד מזהמין וס"ל אין הולד ממזר דלא שדינא ליה בתר אימי' דיהא שייך בו פסול ממזרות מ"מ לוי פסול פי' כדאמר ביבמות ניהי דממזר לא הוי כשר נמי לא הוי ישראל פסול מקרי א"כ ע"כ אף דלא שדינן

לי' לגמרי בתר אימי' מ"מ שדינן ליה קצת בתר אימי' וענין שיהא פגום וה"נ הוי לי' לוי פסול ולכך פטור מה' סלעים. והצ"ק הקשה כאן על דברי תוס' ולא ידענא מאי קשיא ליה:

דף מח.

רש"י ד"ה כי לא חלקו נמי כו' ואמאי קתני אם נתנו כו' דמשמע דאם לא חלקו חייבים עכ"ל. לשון רש"י מגומגם קצת ונ"ל דה"פ דרש"י בא לתרץ דלכאורה לשון המשנה משמע דאם נתנו ליד הכהן נתנו ודלמא באמת לא מחייבינן לון ליתן דמצי מדחי ליה רק דאם נתנו אין צריך להחזיר לכך כתב רש"י ואמאי קתני אם נתנו כו' פי' לקמן קתני ואם לאו פטורין דמשמע דוקא אם חלקו פטורין מליתן אבל אם לא חלקו חייבים אף לכתחלה. והא דנקיט באמת במתניתן לשון דיעבד עיין ישוב הלשון בתיו"ט:

תוס' ד"ה והא אשתעבדי' דקסבר השתא האחים שחלקו יורשי' הם כו' עכ"ל. ודאי פשטי' דמלתא דהא השתא ס"ל להמקשן שירשו הרבה יותר ואף אי אמרינן כר' אסי דהוי מחצה יורשים ומחצה לקוחות נמי הוי מחויב ליתן מחלק הירושה רק דתו' כתבו דלא תימא כולו לקוחות הם כמו דס"ל לחד מ"ד וזה שכתבו תוספת דעל כל פנים יורשים נמי הוי ואחר כך כתבו דאפילו נימא דהוי רק לקוחות איכא למימר דמלוה הכתובה בתורה כו'. ומ"ש תוס' דמלוה הכתובה בתורה לאו ככתובה כו' לשיטתייהו אזלו שכתבו ד"ה דכ"ע דהא דאמר לקמן בדר' פפא קמפלגי היינו במלוה הכתובה בתורה עיין שם. אך מה שכתבו דבמסקנא קאמר דבהכי פליגי לא ידעתי לפרש דהא אף במסקנא סבירא ליה לרבי מאיר דמחצה יורשים ולאו ככתובה בשטר דמי ור"י סבירא ליה או דיורשים הוי או דגובה מלקוחות וטעמא דרבי מאיר משום חצי חמש ואם כן אף אנו נאמר דהמקשן נמי סבירא ליה כן ומאי קשיא להו. ונראה לי דודאי הא קשיא דלתירוץ קמא דאמר רבי ירמיה זאת אומרת וכולי דמוקי ליה למתניתן תוך שלשים יום. ואם כן אמאי סבירא ליה לרבי מאיר נתחייבו נכסים אלא ודאי כמו שאמר לקמן דאי לחברי' משעבדי לי' מקמא דידך וא"כ מ"ט דר"מ נימא נמי ממ"נ א"ו דר"מ ס"ל מלוה הכתובה בתורה אינו גובה מן הלקוחות או דס"ל דאינם רק יורשים וא"כ הך סברא בתרא שכתבו תוס' דס"ל למקשן דמלוה הכתובה בתורה גובה מן הלקוחות אינה מוסכמת למתרץ לר"מ ואמאי שביק ליה המתרץ סברתו דמשמע דאינו חולק עליו והוי ליה למימר בהדיא שאינו סובר כסברת המקשן ועוד איך אומר זאת אומרת כיון דבלא"ה סובר אליבי' דר"מ דגובה מן הלקוחות א"כ לוקי אחר שלשים ור"מ ס"ל דלא נשתעבדו נכסים דאינו גובה מן הלקוחות. אבל מה שכתבו תוס' דסברת המקשן דהוי יורשים זה ניחא אף למתרץ אליבי' דר"מ וס"ל

דאליבי' דר"מ יורשים הוי ואליבי' דר"י לקוחות הוי לכן אמר לי' משעבדנא לי מקמא דידך ועיין בזה:

דף מח:

גמרא א"ה נתחייב גברא כו'. הך קושיא היא ג"כ לרבי ירמי' דס"ל דהוי תוך שלשים דלא נתחייבו נכסים רק דרש"י כתב לתרץ זה קצת ומ"ה הוסיף רש"י דנתחייבו נכסים משמע דמחויב לשלם הכל ובאמת אינו משלם רק פלגא:

שם אמר ר' ירמי' זאת אומרת כו'. לכאורה יש לדקדק דהא השתא הוי ס"ד דירשו נכסים טובא ואיך שייך לומר משעבדנא לי הא אין נפרעים מנכסים משועבדים במקום שיש בני חורין וה"נ איכא ב"ח טובא. וזה יש ליישב דהא תקנתא דרבנן היא משום פסידא דלקוחות וה"מ כשאין פסידא ג"כ לב"ח אבל הכא איכא פסידא לבעל חוב דלא מצי למפרע מבני חורין דמצי מדחי ליה טורף שפיר ממשעבדי:

דף מט.

גמרא הני מילי היכא דכפרי'. לכאורה נראה דהאי דהכא נמי דמי לכפרי' כיון דטעמא דכפרי' משום מחזי כשקרא שמא אין לו אצלו כלום וה"נ איך כותב הרשאה דלמא בכור שלו קיים ואין לו אצל הכהן כלום. ונ"ל כיון דממ"נ יש אצל הכהן ה' סלעים יתירים שייך שפיר הרשאה ולא דמי לדכפרי' דהתם מחזי כשקרא אבל הכא כתבינן בהרשאה אם שלי מת אני מרשה את חברי על זה:

תוס' ד"ה ה"מ כו' במעמד שלשתן עכ"ל. היינו לפי סברא שכתבו תו' בגיטין דמעמד שלשתן קונה אפי' בע"כ:

ד"ה מת בתוך שלשים דכיון דאמר רבנן הכי ור"ע כו'. לכאורה לא דמי להך דהכא דהכא טעמא מקרא ופדויו מבן חודש ויליף ממדבר אבל התם אפשר דיום שלשים עדיף מתוך שלשים דהתם טעמא משום נפל ואפשר שלזה באמת כתבו לקמן לחלק בין יום שלשים ללפני שלשים:

בא"ד ושמא אפי' לענין אבלות דהוי כבר קיימא והא דאמרינן הכא ה"מ לענין אבלות כו'. היינו בפוהק ומת כמ"ש תו' לקמן אבל בנפל מן הגג ביום שלשי' ודאי דהוי כבן קיימא:

דף נא.

גמרא פדה תפדה. נראה דטעות הוא דהאי קרא אחרינא אך פדה תפדה את בכור וגו' והאי תפדה הוא סיפא דהך קרא כדאמר לקמן בכללות הסמוכים:

שם פשיטא לאו דידי' הוא וליכא בקדשים קלים ואליבי' דר' יוסי הגלילי דאמר ממון בעלים הוא דאפשר דבאמת בנו פדוי אליבי':

דף נא:

רש"י ד"ה מה עולת ראי' כו' יביאו יורשים עולתה. יש להבין דבמס' קדושין איתא פלוגתא אי דוקא בהפרישו מחיים או אפי' לא הפרישו מחיים ותליא בהא אי שעבוד' באורייתא או מלוה הכתובה בתורה כו' וא"כ יש להבין דאם נאמר התם אפי' בלא הפרישו מחיים משום דכתובה בשטר דמי אם כן האי טעמא שייך נמי בבכור ולמה לי למילף מראי' ואם נאמר דהתם דוקא הפרישו מחיים קשה יותר מנליה למילף בבכור דאפי' לא הפרישו דמחויב ליתן לו ואפשר דע"כ הקישן הכתוב וכי היכא דהתם בהפרישו צריכין להביאו ה"נ הכא דהא לא שייך לאפלוגי הכא בין הפרישו ללא הפרישו:

תוס' ד"ה אמר עולא כו' לכשיתן עכ"ל. אין זה בגמרא ולכאורה משמע דאף בלא נתן נמי בנו פדוי דבר תורה אבל בכתובות איתא בהדיא בגמרא לכשיתן וכן משמע מפי' רש"י שמא יאמרו כו' אפילו אין נותנין כלום משמע דאם אין נותנין לכ"ע אינו פדוי:

ד"ה אבל חכמים כו' עד שיתן עכ"ל. לכאורה קשה לפ"ז מאי לפיכך דתני במתניתן דפי' אין לו תקנה אלא אם רצה הכהן להחזירו ומאי אין לו תקנה שייך שאם יתן לו יהי' בנו פדוי ובשלמא אי אמרינן דאף כשיתן אינו פדוי שייך שפיר לומר דבנו אינו פדוי וצריך לחזור ולפדותו ואין לו תקנה שלא להפסיד עוד ה' סלעים אא"כ יחזיר לו:

ד"ה הלכך וכו' ומיהו קצת תימא כו'. יש לדקדק אמאי לא הקשו טפי כיון שהיו תמיד מחזירין א"כ לעולם הי' דעת הנותן שיחזירם לו ולא מקני ליה בקנין גמור ואמאי בנו פדוי וי"ל דאיכא למימר אפילו לא מקני ליה בלבו דברים שבלב אינם דברי' ולא קאמר הכא רק דהיה מחשבתו מוכחת דקאזיל בהדי' כדי שיחזור לו אבל אי לא מוכחא מלתא בנו פדוי:

ד"ה ולא בראוי כו' ואם גבו קרקע כו'. לכאורה משמע שהתו' רצו להוכיח מהא דאם גבו קרקע דלא שייך האי טעמא שפיר גובה מהם דלא חשיב ראוי אבל קצת קשה דבקרקע לא שייך ראוי דהא משועבד לאביהן והוי כאלו גבאו אביהן בחיים כמ"ש תוספת לקמן דאף במטלטלין לא חשיב ראוי לאחר תקנת הגאונים ואף שסתרו תוספ' זה מ"מ קרקע ודאי לא חשיב ראוי ועיין לקמן:

דף נב.

בא"ד מיהו קשה מ"מ הוי ליה תרי חומרי. פי' דהא לעיל לא כתבו דלא שייך הכא חומרא דר"נ כיון שלא הי' ביד היורשים מעולם לא שייך כלל דר"נ אבל השתא הא כתבו תו' דלא הוי ראוי כיון דשייך שיעבוד במטלטלין הוי כאלו בא לידי אביהן מחיים וא"כ כיון דמכח אביהם אתי למגבי אי לאו דר"נ לא מצי למגבי מלוה מידי דהא איהו לא אסיק ביה אלא מדר"נ ובשלמא אי מכח היתומים אתי למגבי לא שייך דר"נ כיון שלא היה בידם מעולם אבל הכא מכח היתומים לא מצי למגבי' דהוי ראוי רק מכח אביהן וא"כ שפיר שייך תרי חומרי ועיין בזה:

ד"ה והאמר שמואל כו' ה' גובין מן המחוררין כו'. והא דכתבו תוספ' לעיל דמזון בת אשתו גובה ממשועבדים תירצו תו' בכתובות פ' הנושא:

בא"ד בכור לפשוט כו' הלשון מעורבב וצריך לתקן וה"ג ב"ח ללקוחות דאי אייתי יתמי ראי' דאינהו משבחו בידו מסלקינן להו משמע שלשתן ענין אחד באפותיקי ומההיא דשמואל מייתי התם דפריך כו' מי אמר שמואל כו' כשעשאה אפותיקי פי' הא דאמר ב"ח אינו גובה את השבח כגון כו':

בא"ד כדפרישית דביתמי עסקינן. קצת קשה מנליה להקשות והאמר שמואל דלמא דוקא מלקוחות איירי שמואל שיש להם על מי יחזור ומתניתן דהכא איירי ביתמי ויש ליישב:

דף נג.

מעשר בהמה פרק תשיעי

גמרא דייקא נמי מדנסיב ליה קרא והבאתם כו'. הלשון דייקא נמי אינו מדוקדק קצת דמאי דייקא שייך הכא ונ"ל דלקמן אמר עשר תעשר בב' מעשרות הכתוב מדבר א"כ ה"פ מדנסיב התנא האי קרא דוהבאתם ולא נסיב ליה קרא דעשר תעשר דלקמן ואע"ג דלקמן אמר לשנה הקשתיו ולא לדבר אחר היינו ע"כ למעוטי מין על שאינו מינו מדכתיב צאן אבל לשאר מילי מקשינן שפיר דאל"כ צאן דכתב רחמנא למה לי אלא ודאי דהתנא לא בעי למילף רק לענין הבאה ולא לענין הקדש ואין לומר דניהי דמהך היקשא לא ילפינן רק לענין הבאה מ"מ נילף מהיקשא דלקמן אף לענין הקדש י"ל דא"כ היקשא דהכא ל"ל:

שם גזרה משום יתום. צריך להבין דמשום הך גזרה נימא דלא יקדישו כלל אדרבא נימא דיקדשו מעשרות ואי אתרמי יתום לא לקדש ומאי אהני חכמים דלא יפרשו כלל וקושיא דלקמן יותר מגומגם דאף בזמן המקדש לא יקדשו גזרה משום יתום וי"ל דהכי פירש משום יתום ושמא יצא היתום בעשירי והבא אחריו יתחילו ממנו מנין אחר ובאמת

היתום הוא כמו שאינו והבא אחריו הוא הקדוש ואתי לשרויי ליה בגיזה ועבודה ולכך תיקנו שלא יכנסו כלל לדיר להתעשר וא"כ אין קדושת מעשר נוהג כלל לכך חיישינן טפי בזמן הזה דיסברו כיון שאינו קרוב לגבי מזבח מאי איכפת לן אם הוא יתום ופריך אי הכי מעיקר' נמי פי' בזמן המקדש ובח"ל דאינו קרב נמי יגזור שמא יצא יתום והבא אחריו הוא העשירי כו' ומשני משום תקלה והא דלא חיישינן בח"ל בזמן שב"ה קיים משום תקלה י"ל דהתם איכא לתקוני' דשדי מומא בכולי' עדרי' וכדלקמן ואי דלא ישתכחו בהמה להקרבה הלא הבהמות של א"י כלם יהיו ראוים להקרבה משא"כ בזה"ז דלא ימצא בשום מקום בהמה ראוי להקרבה:

דף נג:

גמרא אפשר כר"י כו'. עיין בצ"ק שהקשה מאי תירץ בזה דמ"מ קשה אמאי לא תיקנו חכמים דנעבד כר"י להטיל בו מום קודם שנולד ע"ש שתירוצו דחוק ולפי מה דשני לעיל בגמרא דר' מדע ידע לאקנויי כ"ע לא ידעו לאקנויי ע"ש יש לתרץ דבשלמא לעיל איצטרך לתקן כה"ג דלקנינהו לנכרי ובאיזה ענין יקנהו דהא כ"ע לא ידעו לאקנויי אבל להטיל בו מום אפשר דכ"ע ידעו זה ומסתמא יטילו בו מום שהוא ודאי מום גמור ובכי האי גוונא לא איצטרך לתקן דבלא"ה יעשו כן:

שם מאי היא דתנן כו'. יש לדקדק מאי מקשי דלמא הך משנה לא אתי כר"י הגלילי דאמר ממון בעלים הם ומה"ת שיחול קדושה על קדושה וגם בקדושת בדק הבית הא לאו דילי' הוא ומה"ת שיכול להקדישו וצ"ל דהמקשן ס"ל דהך סתם משנה אתיא אף כר"י הגלילי ומ"מ הלשון אינו מיושב השתא קדושה חמורה על קדושה קלה לא חל והיינו בדק הבית ובדק הבית פשיטא דלא חייל דלאו דילי' הוא:

שם ויהיו חדש וישן כו'. עיין בצ"ק שהקשה דאיכא למימר מעשר דגן יוכיח וע"ש מה שתירץ ול"נ דהאי ק"ו בלא"ה מלתא יתירתא היא דבלאו ק"ו נמי מה"ת דלא יתעשרו מזה ע"ז בלא קרא ובמשנה אמר ק"ו דלא יתעשרו ממין על שאינו מינו דאי לאו ק"ו מסברא הוי אמינא דמתעשרים:

תוס' ד"ה ת"ל כו' ושם פי' עכ"ל. פי' דהכא אי אמרינן ק"ו לית לן לאוקי היקשא אמידי דאע"ג דאפשר דאי' לן למילף לימוד אחר מעשר תעשר ובענין שכתבתי לעיל לענין ח"ל מ"מ עכ"פ משמעות קרא דלענין שנה ודאי הוקש והוי כמפורש בקרא ולא מהני לן ק"ו לאפוקי ממשמעות דקרא:

דף נד.

תוס' ד"ה ומה תירוש כו' י"ל דלא שייך כו'. פי' (ר"ת) [מים קדושים: ד"ת] דבשלמא אי אמרינן ק"ו מתירוש ויצהר ילפינן שפיר מה תירוש ויצהר שהם שני מינים ואין כלאים אין מתעשרי' ק"ו דגן ודגן שהם ב' מיני' והם כלאי' מכ"ש שיהא דינם כמו תירוש ויצהר שאין מתעשרים וליכ' למימר מעשר בהמ' יוכיח דכבשי' ועזים הם כלאים ומתעשרים דבשלמא התם לא הקפידה תורה כלל על שני מינים אבל כאן שהקפידה תורה שלא יתעשרו אבל במעשר דגן שהקפידה תורה על תירוש ויצהר שהם שני מינים ואינם כלאי' כ"ש שהקפידה תורה על שני מינים והם כלאים אבל אם נילוף מחדש וישן איכא למימר מעשר בהמה יוכיח שהקפיד תורה על חדש וישן ואעפ"כ לא הקפידה על ב' מינים שהם כלאים ואי אמרת מה למעשר בהמה שכן לא הקפידה תורה בשום ענין תאמר במעשר דגן שהקפידה תורה גבי תירוש ויצהר א"כ סוף סוף מתירוש ויצהר מוכרח למילף מוטב למילף גם תחלת דינא מתירוש ויצהר:

ד"ה דגן ודגן כו' ועוד יש ספרים כו' או שעורה כו'. פי' דזה כתבו תו' להוכחה לפי' זה דשני מיני כלאים היינו כלאי זרעים וכלאי כרם דלפי' קמא דתרי מינים היינו חטה וחרצן ושעורה וחרצן ועוד זרע חטה ושעורה וזה לא הוצרך להזכיר דעל מין כלאים זה לא פליג ר' יאשי' רק על חטה וחרצן או שעור' עלי' פליג דאינו כלאים עד שיזרע שלשתן:

דף נה.

גמרא והא חוצה לארץ כו'. יש להקשות דלמא ס"ל לר"א דירדן א"י מקרי כרשב"י דס"ל הכי לכך דוקא שאין שם גשר משא"כ ארץ וח"ל לא תלי טעמא משום דלא מקרבן דאפי' מקרבין נמי אין מצטרפים דשני ארצות נינהו י"ל משום דברייתא כייליגהו בחד בבא ומשמע דכי היכא דארץ וח"ל לא הוי טעמא משום דלא מקרבן דהא כיש להם גשר דמי ה"ה רישא ב' עברי ירדן:

תוס' ד"ה אין ירדן כו'. כלל הענין להבין כל דברי תוספת צריך להקדים מאי למעלה ומאי למטה והפשוט הוא דהנהר מה שהוא לצד מקורו מקרי למעלה היינו הירדן נמשך ממערת פמייס וכל הקרוב יותר לאותו צד מקרי למעלה ומה שהוא דרך ירידתו ונפילתו לים הגדול הוא למט' וכן הוא הפשוט דרך הנהר נמשך מגבוה לנמוך וצד שהוא גבוה מקרי למעלה א"כ תבין מהציור שבגמרא שלנו שהצד שהוא מירחו לצפון לגבול יוסף הוא למטה וזה נקרא ירדן אבל מירחו כל מה שנמשך למעלה לצד ים המלח אין נקרא ירדן והנהרות היינו ימה של סבכי כו' כל הנהרות הוא מצד דרום של הירדן לצד מקורו

ודרך הילוכו הוא מדרום לצפון לכך הקשה תוס' כיון למעלה לצד מקורו מתערב בנהרו' אחרי' א"כ למטה נמי מימיו מעורבים במי נהרות ותירצו דמ"מ הוא ניכר בפ"ע ואל תטעה מלשונם שכתבו בסוף שכל המקראות מוכיחים שהירדן הולך מצפון לדרום כו' דמשמע שמקרותו בצפון ונמשך לדרום שאינו כן דלא דקדקו התו' בזה רק שרצו לומר דעכ"פ הולך מצפון לדרום עד ים המלח בלי נהרות אחרות אבל הילוכו הוא מדרום לצפון ועפ"י זה תבין סוף דברי תוס' שכוונתם להקשות אמאי לא אמרינן מיריחו עד ים המלח לא נקרא ירדן הא אין שם נהרות אחרות ואין לומר דירחו עומד קרוב לים המלח ע"ז כתבו תו' כל ההוכחות דירחו היא סוף גבול צפוני של בנימין ויריחו הוא גבול דרום ומפסיק כל ארץ בנימין בין ירחו ובין ים המלח ואמאי לא נקרא ירדן כל שהוא נגד כל ארץ בנימן עד ים המלח ותחלת קושיתם שהקשו דהמ"ל דבטל חשיבתו למטה יותר מלמעלה נראה דהיינו מטעם שכתבו דאדרב' מירחו הוא מרחיב והולך לצד ים המלח ולכך יש יותר חשיבות במקום רחבו מלמטה שהוא מקצר ויורד ובסוף פירשו דבריהם דעיקר קושיתם דאמאי לא נימא בטל חשיבותו לצד ים המלח הארכתי מה שיש מקום לטעות כאן. גם דברי הצ"ק אינם מבוררי' ונראה שלא פירש דברי תו' כמו שפירשתי:

דף נה:

רש"י ד"ה מקום כו'. על לשון ראשון של רש"י כבר הקשה רש"י על פי' זה בפ' במה אשה וגם לשון שני הוא תמוה ועיקר פירושו עיין במס' שבת ותבין גם דברי תוס' דכאן:

דף נו.

תוס' ד"ה ומה בנך כו' דנעמידנו כר"א עכ"ל. בזה יש לתרץ קצת תמיהת תוספת לעיל (דף נ"ג) ד"ה כר"ה ומיהו תימא דלא נקיט לקוח ויתום כו' ולפמ"ש תוס' כאן דהך דלקוח יעמיד ר' אחדבוי כר"א אבל ר"ע לא יסבור דלקוח פטור מן המעשר ולעיל מקשי לימא מתניתן דלא כר"ע ומוקי התם כר"ע ולכך לא הזכיר לקוח:
ד"ה אף כו' דבכור לא שייך קדושת עשיי' דממילא קדושה הס"ד כצ"ל:

דף נו:

ד"ה מה עריות כו' ורבא גופי' כו' עכ"ל. באמת רבא ס"ל דאף זונה ישראל חשיב אתנן רק דאמר טעמא התם דגמיר מזונה נכרית והתוספת כאן הקשו דנימא באמת דאף זונה נכרית לא חשיב אתנן רק בהנך דלא תפסי' ביה כו' דהיינו חייבי כריתות:

דף נז.

תוס' ד"ה חוץ מן הכלאים כו' בכ"מ דחשיב כלאים וטרפה רגיל לדלג נדמה כו' כצ"ל:

דף נז:

תוספ' ד"ה בפרוס כו' והלא מן הדין הוא בשנים בתשרי כו' כצ"ל. פי' דאם נחשב יום המעשה א"כ משנים בתשרי עד ט"ו בחג ועד בכלל הוי שני שבתות א"כ מאי קאמר ולמה לא אמרו באחד בתשרי גם מאי משני מפני שהוא י"ט ודברי הצ"ק אינם נכונים: **בא"ד** ומההוא שמעתא דמגילה עצמה יקשה למצא ל' יום בלי יום המעשה כצ"ל ופי' דהתו' הוכיחו לעיל מההיא דמגילה דב' שבתות דרשב"ג המה בלי יום המעשה דהא באחד באדר משמיעי' כו' ובט"ו שלחנות יושבים והי' קשה לתוס' דלפ"ז שלשים יום דת"ק נמי הי' ראוי להיות בלא יום המעשה במגילה בעי למימר מעיקרא דמש"ה באחד באדר כו' משום דהוי שלשים יום קודם ר"ח ניסן וזה שהי' קשה לתו' דזה יקשה למצא כו' דזה לא ימצא רק אם אדר מלא אבל אי אקלע חסר לא הוי רק כ"ט יום בלי יום המעשה ובזה תבין מה שתירצו סוף דבריהם וגבי שקלים כו' כדי שיהי' ל' יום שלמים כו' פי' שיהיו לעול' ל' יום שלמים אף אי אירע להיות חסר וכתבו משום דהדבר כו' פי' מש"ה לא דייקינן כולי האי שיהיו לעול' שלמי' וכתבו אח"כ אע"ג דמתניתן דהכא דייקינן כו' פי' דהא מוקי בגמ' פלוגת' דר"ע וב"ע אי אדר פעמים מלא ופעמים חסר כו' נמצא חזינן דדייקינן הכא שיהיו שלמי' ואהא תירצו כיון דמסור לב"ד לא דייקינן כולי האי:

דף נח.

גמרא ותיפוק לי' כו' חדא ועוד קאמר כו'. יש לדקדק בזה כיון דאיכא איסור לעשר בי"ט משום סקרתא מאי הקשה ותיפוק לי' כו' אדרבא טעם זה מסתבר יותר למימר שהוא איסור וגם מאי משני חדא ועוד קאמר ל"ל למימר טעמא משום היכרא כיון דאיכא איסורא ונ"ל דהאי טעמא משום סקרתא לא הי' ברור לגמרי דהא אי לא סקרו בסיקרא נמי הוי מעשר רק דהגמ' אמר דממ"נ איכא טעם אחר או משום היכרא או משום איסורא דהא צריך להבין אהא דאמר לעיל ב"ע לטעמי' דאמר האלולים כו' ובעי למעבד היכרא כו' לכאורה קשה דהא אכתי איכ' למטעי שיבואו לעשר הנולדי' באלול עם הנולדי' לאחר ר"ה דאהא ליכא היכרא ואדרבא הוי לי' לאוקמיה אדינא שהגורן יהא בכ"ט באלול שהוא פרוס החג כדי שיהי' היכר בין חדש לישן היינו שלא יתעשרו מן האלולי' על הנולדים אח"כ ומאי אולמי' לעשות היכרא אהנך דקודם אלול טפי מהנך שאחר אלול

אדרב' אפכ' מסתבר' חדא דאוקי אדינא דזמן גורנם בלא"ה הוא בכ"ט באלול ועוד כדי שלא יושלם הבהמות קודם רגל וצ"ל דאם יהי' זמן הגורן בכ"ט באלול בלא"ה לא יהי' היכרא בין האלולים להנולדים אח"כ כי יסברו דמש"ה מעשרים היום שהוא זמן הגורן כי קוד' הפסח נמי זמן הגורן הוא כן ובמאי יהי' היכר אבל כשמקדימין בא' באלול יהי' היכר דמש"ה מקדימים משום דהאלולים אינם מתעשרים עם הקודמים ולפ"ז מאי מקשי כאן ותיפוק ליה משום היכרא כו' מאי היכר יש כאן. וצ"ל כיון דזמן הגורן הוא בא' בתשרי דהוא ב' שבתות ואנן מקדימין יום א' ממנו יראו שאין מעשרי' מן האלולי' על המאוחרי' אבל עדיין קשה דלמא יסברו העולם הא דמקדימין הוא משום סקרתא ואכתי ליכא היכרא. יצא לנו מדברינו אלה דאם טעמא דסקרתא הוא טעם מעליא אין כאן היכרא ואי לאו מעליא היא ליכא היכרא ולכך אמר בגמרא חדא ועוד קאמר פי' דממ"נ איכא טעם חדא. כן נ"ל לחדד התלמידים:

תוס' ד"ה ואי אפשר כו' י"ל דלא הייתי אוסר להקריבה כו'. פי' דבגמר' אמר טעמא דסקרתא דנ"מ מזה דאם עבר ועשר בי"ט אסור להקריבה גזרה שמא יקדשה ויסקרה ועבר אדאורייתא דאי לאו הכי היה מותר להקריבה אע"ג דנדרי' ונדבו' אין קרבין בי"ט מ"מ היה יכול להקריבה לשלמי שמחה וז"ש תוס' בסוף הדבור ומ"מ כאן משמע כו' הנך שנויא פי' דקאי אשנוי' דלעיל דאמר דמש"ה אסור משום סקרת' כדי שיהא אסור להקריב' דהא בי"ט של ר"ה דאיירי הכא בלא"ה אסור להקריבה דאין שלמי שמחה נוהג בה:

ד"ה חוץ מן הקרח כו' ור"נ פי' דקרח היינו ר"א בן עזריא כו'. פי' דקרח דב"ע היינו ר"א בן עזריא ולגביה לא היה גנאי שעדיין לא נתמלא זקנו כדפי' בצ"ק ויתר דברי הצ"ק שרצה לתקן בתו' לא תיקן ועכ"פ צ"ל דר"י בן קרחה לא הי' בנו של ר"א בן עזריא דהוא נתמנה לנשיא בימי ר"ע ור"ע ע"כ היה קשיש מיני' טובא ויותר יקשה ע"ז קושי' תו' וצ"ל שהוא בן איש אחר:

דף נח:

רש"י ד"ה נוטל י' י' כו'. מדברי רש"י נראה דהיא בבא אחת שמנאם י' י' ואח"כ נטל אחת פי' עשירית אחת אבל הפשוט במשנה אינו כן רק דה"פ הי' לו ק' ונטל י' או י' ונטל אחת פי' שלא מנאם כ"א בפני עצמו רק במחשבה ראה שיש כאן עשרה ונטל אחד:

ד"ה בשתי תרומות אע"ג דלא כתיב בהאי קרא תרומתיכם ביוד דאי הוי כתיב הוי משמע לשון רבים שתי תרומות אבל תרומתכם משמע חד תרומה היינו תרומת מעשר לחוד והא דכתיב תרומתכם היינו תרומה של הלוים כדכתיב לכם לשון רבים:

תוס' ד"ה כשם כו' א"כ בלא קייץ נמי נימא תיקנה כו' עכ"ל. לולי ד"ת הייתי אומר דאין כאן קושיא ניהו דניטלת מאומד עכ"פ צריך לשער באומד כמה כורין מעשר יש כאן ונוטל לפי האומד אחד או אפילו המעשר גופא יכול למדוד רק התרומת מעשר יטול במחשבה והתם אמר סתם מעשר יש לי בידי מוכח מלשון דאינו יודע כמה מעשר יש לו בידו ואף באומד ואיך אפשר שתקנם דאם כן היה יודע האומד:

בא"ד ובירושלמי פ"ק דתרומות מקשי כו' ואין אתה תורם במדה כו' עכ"ל. פי' דע"כ הוא שייך לקושיא דהתו' הבינו מדהביא בירושלמי ההיא דאבא אליעזר בן גומל ש"מ דבעי לאוקמיה כוותיה וא"כ מוכח דאף ר"א בן גומל מודה דתרומה אינה ניטל' מאומד ואיך אמר כאן דתרומה גדולה ניטל' מאומד וע"ז כתבו תוספת וז"ל פירש האי דאין תורמין כו' וכרבנן כו' פי' זה הוא התירוץ דהא דמחלק בין תרומה גדולה לתרומת מעשר היינו אלייהו דרבנן והא דמייתי ראיה דר"א בן גומל משום דמיניה מוכח מדמתני ברייתא בשם ר"א בן גומל ש"מ דפליגא רבנן עלי' וסברי דתרומה גדולה אינה ניטלה מאומד:

בא"ד והאיך שרי רבנן כו'. פי' לא"נ דלעיל דאף רבנן מודו דבאומד הוי תרומה הא תנן המרבה במעשרות מעשרותיו מקולקלי' וסוף תירוצ' דלר"א בן גומל כשמתכוין להרבות נמי הוי תרומה אבל לרבנן כשמתכוין אף בדיעבד לא הוי תרומה רק כשמכוין ליקח בעין יפה אז הוי בדיעבד תרומ' ולכתחל' המונ' משובח:

דף נט.

בא"ד י"ל ניהי דר"י ב"י כו' עכ"ל. לפ"ז לא צריכנא למאי שכתבו תוס' דראב"ג לית לי' האי דמרבה במעשרות רק דס"ל דלא ילפינן מתרומ' אבל ריב"י ודאי לא ס"ל האי דמרבה במעשרות:

תוס' ד"ה אף תרומה כו' ומיהו לפי' הקונטרס במחשבה פליגי כו' עכ"ל. פי' למ"ש תו' בדבור דלעיל דהא דמייתי כאן דר"א בן גומל היינו לענין אומד וכמ"ש שהטלאים אינם שוים א"כ י"ל דאמחשבה לא פליגי רבנן אבל רש"י שפי' לעיל עיקר דינא דריב"י משום שלא מנאם בפיו וצ"ל דמייתי דאבא אלעזר בן גומל לענין מחשבה א"כ ע"כ רבנן פליגי אמחשבה:

דף נט:

גמרא א"נ י"א דאברר לי' י' כו'. ק"ק ניהו דטעמייהו דרבנן שפיר מצי לאשכוחי' כגון שיש לו אחר ט' עוד בהמות בדיר דאפי' יצא הט' לא אברר לי' י' מ"מ ברירת' דלעיל דלא הי' לו בדיר כי אם א' וכיון שיצא הט' מיד אברר לי' י' נמצא בקרא לתשיעי עשירי הוי כאלו קראו תשיעי לאחר שנברר לי' י' ואמאי תני בברייתא דנאכל במומו כו':

רש"י ד"ה מנין הראוי פוטר שאם הי' לו י' טלאים ומנה ט' כו' עכ"ל. לשון רש"י אינו מדוקדק חדא דלמה לו להזכיר שהי' לו י' דוקא ועוד שאם הי' לו י' ומנה תשעה העשירי הוא ממילא קודש אפי' הוא בדיר והט' נפטרי' לאו מטעם מנין הראוי וה"נ אמרינן לעיל מ"ט כלהו פטורין לאו משום דקדיש להו עשירי:

ד"ה אבל ספק מנין הראוי כו' ענין אחר כו'. ההפרש בין שני הפירושים דללשון ראשון אף אותן שיצאו בראשונ' נמי הוי רבותא ואפי' מקצת' והנשארי' נשארו ולא יצאו כלל נמי יש חידוש דפטרו במנין הראוי דהא איכא למימר שמא יצאו כולם בפתח האחר אבל לענין האחר לא הוי רבותא רק בבא האחרונה דיצאו ד' בפתח זה וד' בפתח זה ואפי' יצאו כולם בבת אחת בשני פתחים כלם נפטרים במנין הראוי דשדינן הנך דאיכא גוואי להכי ולהכי אבל בבבות הראשונו' דנפטרו אותן שיצאו ראשונה במנין הראוי אין כאן רבותא כלל:

דף ס.

רש"י ד"ה אלא כונסו לדיר כו' אלא הכי פי' כו'. פי' דרש"י ס"ל דאינו רשאי למכור אלא כשיש לו עשרה טלאים ואי אית לי' טפי מחויב לעשר הכל ולכונסם לדיר והנך דנשתיירו כבר נקבעו לדיר למעשר ואי לא הי' מכניסם יחד היו נפטרו כיון דלא נשתיירו אלא חמשה ויש בזה גמגום ברש"י ועיין:

ד"ה הט' והי' מקולקלים כו' ובנימוקי ר' מצאתי דמקולקלים היינו דקדושה חלה עליהם ומספקא לן לכך נקיט לשון מקולקלים כו' ופי' כד"ת דמספקא לן שמא כאן העשירי והאחד עשר או שמא אין כאן רק עשירי וחולין:

דף ס:

רש"י ד"ה וטעמא דר"א כו'. לשונו מגומגם קצת דהא כבר אמר טעמא דבעינן מה עשרה מיוחד וכן כתבו תו':

תוס' ד"ה עד שישתוק ולפי פי' זו ניחא כו'. לכאורה תמו' דמאי ניחותא דאכתי לוקמי' כגון ששתק בתשיעי וקרא לראשון תשיעי ואח"כ קרא לשניהם עשירי ואדרבא לפי' זה קשה יותר דאין לתרץ כמ"ש תו' לקמן דא"כ מאי קמ"ל דהא האי דינא קמ"ל דאי שתיק בתשיעי דוקא הוא דקדיש ואפשר דא"כ הי' לו לפרש בהדי' דאירי דשתיק בתשיעי ומדלא פירש משמע דלא שינה כלל בתשיעי רק קראו תשיעי ובעשירי ואחד עשר שינה:

דף סא.

תוס' ד"ה והא דתניא כו' מביא פר ועגל כו'. לכאורה מזה לא קשיא מידי דצריך להביא פר ועגל וינדבם כולם לשם עולה או שלמים ויקריבו כולם בסמיכה ולא שיקריבם על תנאי: **בא**"**ד** והא דשמעתין פי' דה"נ אית לי' תקנתא ברעי' שירעו שניהם ואח"כ יפדו את אותן הראוים לשלמי' במקום שהם ויקנה בדמיהם שלמים ויקריבנו בסמיכה: